

SLOVENSKI NAROD.

Izaja vsak dan popoldne, izven tedne in praznike.
Inserati: do 30 petih vrst á 2 D, do 100 vrst á 2 D 50 p, večji inserati petih vrst á 4 D; notice, poslaste, izjave, reklame, preklici beseda 1 D; Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Uredništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knafljeva
ulica št. 5, priljučno. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 5, L. nadstropje
Telefon št. 34.

Dopise sprejema te sodišče in zahteva frankovane.
Rekopisov se ne vrača.

Posamezna številka:
v Jugoslaviji od 4—6 str. po D. 1-50, 8 in več
2 D. V inozemstvu 4—6 str. 2 D., 8 in več po 3 D.
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:	V Jugoslaviji		V inozemstvu
	v Ljubljani	po pošti	
12 mesecev	Din 240—	Din 240—	Din 360—
6	120—	120—	180—
3	60—	60—	90—
1	20—	20—	30—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnini vedno po nakaznici.
Na samo pisemna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Nauk.

V javnem življenju se dogodevajo dogodki, pri katerih s posebno jasnostjo spoznavamo njihove smerice in uvidevamo pogreške lastnega delovanja. Tak trenutek je nastopil sedaj za Hrvate in deloma za Slovence. Spor z Italijo je začasnoro poravnal. Dana nam je torej prilika, da spoznamo njegov dosedanj notranji potek, zlasti pa pogoje, od katerih je bil odvisen in ki so zakrivili, da smo bitko izgubili. Pravimo, da smo bitko izgubili zato, ker smo odstopili od pisane pogodbe in pristali na izjemne na našo škodo, da si priznamo, da prinaša sporazum in še več njegovo učinkovito izvrševanje naši državi razne ugodnosti in da nam je končno sporazum, vspricho našega sedanjega položaja bil takorekoč vsiljen.

Cim je bila rapalska pogodba podpisana, smo videli, da se je Italija nenadoma skesala in da je zavlačevala pod pritiskom šovinistične svoje javnosti njeno izvršitev. Tedaj bi bili morali vedeti, kaj nam je storiti. Naša diplomacija bi bila morala z vsjo paro organizirati učinkovito mednarodno propagando ter z vsimi sredstvi vplivati na pravni in kulturni čut zapadnih narodov. To je eno. Po drugi strani bi bili morali v notranjosti konsolidirati naše spore ter onemogočiti omalovaževanje naše države in našega ujedinjenja, ki se je polastilo nekaterih sosednjih držav, predvsem radi hrvatsko-slov. federalizma in defetizma.

Ti dve napaki sta zakrivili, da je Italija postajala čedalje drznejša in končno z oboroženo silo vzela Reko ter nam na podlagi dejanskega, z vojaško silo zaenkrat neizpremenljivega stanja iztrgala kvarnersko mesto.

Kakor je jadransko vprašanje bilo zadeva cele naše države in je torej bila dolžnost Beograda, da čuva te interese z enako ravnanostjo in doslednostjo, kakor interese Južne Srbije ali Makedonije, tako spada to vprašanje v poseben delokrog zapadnih delov naše države, torej v neposredno interesno sfero Slovencev in Hrvatov. Jadransko vprašanje ni za Slovence in Hrvate vprašanje razmejitve in mirovne pogodbe, marveč vitalni gospodarski in kulturni problem, od katerega zavisi dobrobit jadranskih pokrajin in preko teh tudi blagostanje in moč cele države. Govorili smo že o jadranski orientaciji države. Ta ideja prodira že tudi v srbske kroge in beogradski listi pišejo z ena-

ko ljubeznijo o Jadranu, kakor o Vardaru. Kaj pa smo doživeli v zadnjih letih? Da so se odrekale pokrajine, ko jih interesi so bili vitalno ogroženi, tej naši državi, da so ji pokazale hrbet, da so onemogočale vsako redno upravno in javno konsolidacijo ter da so se udale meglemu, romantičnemu, abstinenčnemu nihilizmu. To so pokrajine, ki baje pravičijo v kulturi, gospodarstvu in prostetki pred vsemi ostalimi v državi! Pod vplivom boleznih povojnih razpoloženj so pozabile, da je politika stvar razuma ter delavnosti in da je njih veliko poslanstvo, zavzeti v novi državi soodločujočo vlogo v vseh vprašanih upravne, zlasti pa mednarodnega značaja.

Najbolj žalostna je bila hrvatska in slovenska abstinenčna politika, ker se je moral ves jadranski dvoboj voditi brez moralne in dejanske podpore Slovencev in Hrvatov in ki so s svojo revizijsko politiko celotno pomagali našim zunanjim nasprotnikom. Začuden so vprašujemo, ali v Zagrebu res ni mož, ki bi znali povedati hrvatski javnosti, naj prekrine z abstinenčno politiko, naj se Hrvati postavijo na realna tla ter naj o svoji usodi odločajo ne iz abstinenčnega zapečka, marveč s pozitivnim delovanjem v narodni skupščini in preko nje na vladi, kakor tudi v lokalnih samoupravnih ter gospodarsko-kulturnih ustanovah. Ta država daje, edina in močna, največjo mednarodno zaščito baš Slovencev in Hrvatov kot neposrednim mejašem ital. imperialističnih stremeljen na Jadranu. Razven tega obstaja priložnost pridobiti veliko državo za jadranski gospodarski razvoj z vsimi nepreglednimi zmotnimi in kulturnimi pridobitvami v korist dalmatinskih, hrvaških in slovenskih industrijskih, pristaniških in turiskoprometnih krajev. Končno je dolžnost kulturno in gospodarsko razviti pokrajine, da si osvojijo državo in da jo s svojimi kulturnimi in gospodarskimi potenciali vladajo, urejajo, usmerjajo, vodijo! Mesto tega visokega zgodovinskega položaja pa vidimo, da so se vodilne hrvatske in slovenske stranke omejile na malenkostno kritiko, na trdoglavo abstinenco ter na nasprotovanje državni konsolidaciji, ki je šlo tako dač, da se je spozbabilo tudi na mednarodni politiki in napram Italiji na Jadranu opus! vsak odpor in enodušnost s brati Srbi.

S sistemom politične romantike je treba prenehati. Škoda takozvanega

hidžetnega in drugega zapostavljanja hrvaških in slovenskih krajev je ničeva napram škodi, ki so jo ti kraji utrpeli radi brezdelnosti in nesposobnosti svojih političnih voditeljev.

V javnem življenju odločuje le kulturnost, inicijativa in pridnost. Predvsem pa se mora podpreti postranske spore in nesporazume glavnim zadacem, to je novemu državnemu življenju! To življenje, ki je tako tesno združeno z gospodarskimi interesi hrvaških in slovenskih, torej jadranskih krajev, se ni smelo v nič devati ter na ljubo postranski ustavni reviziji ter meglenih samoupravnih zahtev retardirati! Tudi v političnih programih razločujemo nekaj vrstni red in pravimo, da gre državnim, zunanjepolitičnim ter gospodarskim vprašanjem prioriteta pred oblastnimi ali občinskimi interesi. Ne moremo reči, da so Slovenci in Hrvati v sporu z Italijo radi Jadrana pokazali, da umajo to enostavno politično resnico in da bi bili v težkih, socialnih in gospodarskih ča-

sih povojnega ujedinjenja prispevali k rešitvi vitalnih naših vprašanj. Prijoriteta državnih, finančnih, gospodarskih in drugih obščih interesov pa še danes velja pred revizijskimi in drugimi željami.

Rešitev spora z Italijo še ne pomeni rešitve internega jadranskega vprašanja naše države. Sedaj moramo gospodarsko popraviti, kar smo politično izgubili. V to so poklicane slovenke in hrvaške pokrajine. Zveze, železnice in ceste z jadranskimi lukami ne bodo padle same od sebe, kakor mana Izraelcem. Naimanj pa bodo prišle s strani omejenih in šibkih oblastnih ali pa večoblastnih financ. Takisto bo ves gospodarski in kulturni napredek teh pokrajin odvisen od političnega aktivizma Slovencev in Hrvatov, torej od dejstva, da se otresejo hudobnih demagogov in zavrzijo definitivno romantični nihilizem javne in politične abstinence. Tak je nauk jadranskega spora za Slovence in Hrvate!

Dalekosežnost jadranskega miru.

Povodom objave francosko - češko-slovaške zveze so italijanski opozicijski listi vedno ostreje napadali Mussolinijevo zunanjo politiko. Obdolžili so ga nedoslednosti, katere rezultat bo sijajna izolacija Italije. Radi tega se je v Italiji povsodi z nekako nervozno napetostjo gledalo na sestanek Male antante v Beogradu. Predvsem je lebdela Italijanom pred očmi možnost, da se raztegne francosko-češko-slovaška zveza na vsa Mala antanta. Čisto nepriznava, kaj pa je prišla vesela vest o sporazumu. Nanetost se je razrešila z glasno zadovoljnostjo. Mussolini je v zadnjem trenutku izvršil odločilni protinapad in je francosko hegemonijsko politiko nazadnje nevtiraliziral. Korak italijanskega odposlanca v Beogradu Sumonteja pomeni drzno šahovsko potezo, ki je bila v Jugoslaviji toliko ugodnejše sprejeta, ker ne odpravlja z dnevnega reda samo mučnega reškega problema, marveč se je izborna izkazala tudi v politivi trenutka, da so se razmere do Male antante, od katere je Italijo ločilo samo jadransko vprašanje, preoblikile bolj priateljsko glede na interese, ki so skupni Mali antanti in Italiji. Italija in Jugoslavija sta z gospodarskega stališča komplementarni državi, tako da bo mogla hitra zaključitev tr-

govske pogodbe in intenzivna izmenjava obojestranskih produktov premestiti vsako sovraštvo in navezati ozke skike med obema državama.

S tem pa da lekosčnost jadranskega miru še ni izčrpana. Kajti ta mir dovoljuje istočasno tudi revizijo obračunov s Francijo. V Italiji so zasledovali dolgo časa z nezaupanjem vedno ožje odnose med Francijo in Malo antanto. Dokler ni bilo rešeno jadransko vprašanje, se jim je zdelo potrebno Jugoslavijo smatrati za nasprotnico in vsako zbližanje Francije k tej nasprotnici je pomenilo neprijazen udarec proti Italiji. Ako je z rešitvijo reškega vprašanja odpadla ovira za naravno izgradbo gospodarskih stikov med Italijo in Jugoslavijo, izginja ž njo istočasno tudi eden izmed bistvenih vzrokov stalnega nesporazumjenja med Italijo in Francijo. Na Franciji je ležeče, a'i dozori sedanj položaj do zadnjega logičnega razvoja. Mussolini je vedno poudarjal svoje simpatije do Francije in je pripravljen slediti francoski politiki, ako bo ta skladna z italijanskimi interesi in najhže bi bil pripravljen tudi simpatije za Madžarsko in Polgarijo, ako potreba, žrtvovati večji intimnosti z Malo antanto. Spricho angleške labourske vlade gočovo ne bo Poincaré

podcenjeval možnost in prednosti skupne fronte z Italijo in Malo antanto.

Tako piše »Neue Zür. Zeit.« Italijo bi bila tako tudi preteča izolacija prisilila k sporazumu z Jugoslavijo in jo objednem zbližala s Francijo. Torej korist Italije pri Jugoslaviji, Mali antanti in Franciji. Med Italijo in Francijo pride odslej lahko do enotnejšega pojmovanja srednjeevropskih in balkanskih potreb ali to pojmovanje mora biti v skladu z naziranjem Male antante: le tako bo moglo biti plodonosno. V Parizu so že zavrgli misli o pokroviteljstvu in visoki naklonjenosti napram Slovanom, ker uvidevajo, da tudi prijemajo po pogodbah s Slovani in ni res, da bi samo oni dajali. V Rimu pa celo ne sme nihče govoriti s kakega višjega stališča, ker sporazum kaže, kako potreben, koristen in nujen je bil za Italijo, mnogo bolj nego za Jugoslavijo. To se mora vpoštevati v polni meri in niti trenutek se ne sme računati na kako italijansko - francosko zvezo v »prijateljsstvu« z Jugoslavijo. Dalekosežnost jadranskega miru naj bo res velika, pa polna dobrin za obnovo po vojni udarjenih dežel in narodov.

Gospodarska stran sporazuma.

Pridno se oglašajo italijanski gospodarski člankarji in napovedujejo ugodno prihodnost italijansko-jugoslovenski trgovini.

V italijanskem gospodarskem listu »Momento economico« piše Mario Mazzucchelli, načelnik študijskega urada zavoda »Credito italiano« o jugoslovenski finančni situaciji. Naglašja, da treba misliti na ekspanzijo energije in prihranka Italije in Jugoslavije bi bila polje, na katerem bi se italijansko denarstvo lahko uveljavilo. Jugoslavijo poznajo mnogi italijanski industrijalet in trgovci. Prvih devet mesecev preteklega leta je uvozila Italija v Jugoslavijo blaga za 382.178.233 lir in izvozila za 221.911.154 lir. Jugoslavija je sedma dežela po vrsti važnosti za našo mednarodno trgovino, ker so pred njo le Zedinjene države, Angleška, Francija, Nemčija, Argentina in Svica. Finančno je Jugoslavija šele malo znana italijanskemu kapitalu, ker je doslej gra-vitirala proti Franciji, čenrav ta ni več veliko zakladništvo in izdajališče evrop-

Narodna banka 1884-1924.*

V založbi redakcije revije »Bankarstvo« v Zagrebu je pod naslovom »Narodna banka kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1884-1924« izšlo pravkar izpod peresa g. Ljubomira St. Kosiera monumentalno delo, katero dela veliko čast odličnemu pisatelju, poznanemu gospodarskemu večščaku, ki je bil prej bančni ravatelj, sedaj pa se je posvetil samo strokovni literaturi in je član redakcije lepe nove revije »Bankarstvo«. Delo, ki je prišlo na dan, pomenja znamenit dogodek v naši gospodarski literaturi po svoji vsebini, po svoji kvaliteti, po svojem obsegu, po svoji opremi. Delo je naravnost kolosalno. Sredi maloveselih razmer v naši domovini mora vsak, ki dobi to znamenito delo v roke, občutiti resnično in iskreno radost, da se je v tem obdobju moglo pri nas dobiti tako, ki je to velikansko in težko gradivo do najnovejše dobe tako odlično obvladal in ga znal viliti v neverjetno hitrem času v tako lepo formo. Delo, s katerim nas je radostno presenetil g. Ljubomir St. Kosier, moč odličnega pisateljskega slovesa, imenovan povsodi, kjer se v strokovni gospodarski literaturi imenujejo naša najboljša imena. Je v resnici imenitno delo. Gospod pisatelj je dal naši literaturi v nemilih časih ve-

liko gospodarsko knjigo, ki se bo vedno štela med dela, katerim prilici ime Standard work naše strokovne literature. Knjiga obsega 681 strani v velikem formatu ter je tudi v tipografskem pogledu popolnoma uspeša. V resnici dela čast tiskarni »Hrvatskemu štamparskemu zavodu d. d. v Zagrebu«. Nas res veseli, da zmoro podjetje v naši domovini tako odlično opremljeno publikacijo.

Na Hrvatskem opažamo osobito poslednji dve leti nenavadno plodovitost v strokovnem slovstvu. Cela vrsta lepih edicij je bila zadnji dve leti obelodanjena. Ime gospoda Ljubomirja Kosierja se čita zopet in zopet.

V svojem delu »Narodna banka« podaja pisatelj historiat Narodne banke tekom 40 let, počenši od onega časa, ko je januarja meseca 1. 1883. Narodna skupščina v Beogradu vzela v pretnes predlog finančnega ministra o ustanovitvi novčnega zavoda za kraljevino Srbijo. Knjiga je pisana v latinici v ekavskem narečju, Slovenske spomenice, resolucije, članki so v izvirniku. Do leta 1909. je imel zaslužni pisatelj glede Narodne banke kraljevine Srbije na razpolago spomenico, katero je Narodna banka sama začetkom leta 1909 izdala pod imenom »Narodna banka kraljevine Srbije 1884-1909«. To spomenico pa je že jako težko dobiti, ker je bilo med vojno zelo veliko srbskih knjiž uničenih. Za nadaljnje obdobje od 1. 1909. do danes je moral pisatelj orati ledino, moral je pridno zbirati in iskati. Velikan-

sko materijo je odlično zvladal v 13 poglavjih, vstevši jako lep predgovor. Pridal je zanimivo statistiko v 14. poglavju na straneh 597 do 626 v 28 razpredelkih. V poglavju 15. je govor o emisijskih bankah, in sicer o bolgarski, grški, romunski narodni banki, o otomanski imperijski banki v Carigradu ter o albanski novčanični banki v Tirani. Knjigo završuje interesantno 16. poglavje, ki je jako aktualno in nosi naslov »Konture i perspektive«. Znameniti pisatelj se je v tem svojem delu po našem mnenju jako modro ognil osehne marke in subjektivne sodbe ter je napisal to svoje zadnje delo kot objektivni opazovalec. Gospod Lj. Kosier je v naši javnosti in zlasti v strokovnih krogih zbudil veliko pozornost že s svojim nedavno publiciranim lepim delom »Problem srednje i pitane uloga u bankarstvu (206 strani). Sedaj pa nas je radostno presenetil s svojim novim delom. Za to delo smo kot Slovenci in Jugoslovenci resnično ponosni. Priznimo mu čestitamo v iskreni hvaležnosti za to imenitno delo, s katerim se lahko pokažemo s ponosom pred celim svetom. V tem velikem delu je ponovno govor o naših slovenskih prilikah, tako zlasti v razpredelku »Počeci novčarstva na slaven-skem jugu«, v katerem na straneh 36 in naslednjih govori o slovenskem denarstvu po spisu g. dr. Basaja in g. Miloša Stiblerja, nadalje v razpredelku »Diskusija o valutnoj relaciji«, kjer citira članek g. dr. Brezigarja v »Trgovinskem

glasniku«, nadalje v razpredelku »Srbi, Hrvati i Slovenci u borbi za jugoslovensku valuto«, kjer na straneh 275 in naslednjih prinaša v polnem obsegu izjava Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani po referatu g. dr. Frana Windischerja ter resolucijo ankete slovenskih privrednih organizacij ob prisotnosti tedanjega trgovinskega ministra g. dr. A. Kramerja; v razpredelku »Krunsko d'varska novčarska« razgovor urednika »Slovenskega Naroda« s tedanjim predsednikom pokrajinske uprave za Slovenijo g. dr. Gregorjem Žerjav. m ter spomenico zbora slovenskih gospodarskih korporacij v Ljubljani z dne 11. februarja 1920 v sestavi g. dr. Windischerja; v razpredelku »Država i Narodna banka« jedrovito mišljenje g. dr. Gustava Gregorina, našega odličnega gospodarskega publicista in prezasluznega bivšega člana Jugoslovenskega odbora glede državnega dolga pri Narodni banki, nadalje v poglavju »Interesi i industrije i Narodna banka« obsežno spomenico, katero je Trgovska in obrtniška zbornica za Slovenijo poslala ministrstvu financ, trgovine, socialne politike in generalnemu direktorju Narodne banke oktobra meseca 1. 1922, nadalje v razpredelku »Jugoslovenska privreda uopšte«, članek »Naša industrija in kreditno vprašanje« v dnevniku »Jutro« od 13. novembra 1923 ter članek »V skrb za kreditne potrebe« v dnevniku »Slovenski Narod« z dne 14. novembra 1923 iz peresa g. dr. Frana

Windischerja. V lepem predgovoru se gospod pisatelj spominja onih Slovencev, ki so mu ob spisovanju te knjige »predstavili svoje poglede« in navaja sledeče gospode: dr. Fran Černe, dr. Gustav Gregorin, Alojzij Tykač, dr. Fran Windischer.

Spomina vredno je danes omenjati v tej zvezi, da se je v naši slovenski publicistiki živahno razpravljalo v letih 1919 in 1920 o ureditvi naše jugoslovenske valute. Zlasti v »Slovenskem Narodu« je bilo o tem važnem gospodarskem vprašanju mnogo člankov in razprav. Ko je začela borba za relacijo med krono in dinarjem, je po skoro dvanemesečnem tipografskem štrajku dne 10. decembra 1919 zopet izšel naš list in objavil članek g. dr. F. Windischerja »Naše premoženje v nevarnosti« ki je zbudil po svoji aktualnosti veliko pozornost. Začelo je živahno gibanje v publicistiki in so tedaj med drugimi objavili v »Slovenskem Narodu« gg. dr. Ivan Tavčar, dr. Dinko Puc, dr. Ivan Hacin odlične članke gospodarsko-politične vsebine. Ti časi so prestani in za nami. Gospodarsko-politično ih žal v starem kronskem področju nimamo v nalleršem spominu. Ostali pa smo gospodarsko živi, in živi ima vedno prav. Iz vrstno delo gosp. Ljubomira St. Kosierja »Narodna banka kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« kar naitopleje priporočamo v nakup in študij.

* Ljubomir St. Kosier: »Narodna banka 1884-1924.« V Zagrebu 1924.

skih kontinentalnih kapitalov. Francoski kapital je investiral že v mnogih jugoslovenskih podjetjih, v bankah, pod državnimi in poldržavnimi naslovi. Jugoslavija ima vzpodbudno finančno preteklost. Prestala je povojne težkoče in spravila v red svoj proračun, prva na Balkanu in med redkimi evropskimi državami. Ako se prejšnje bilance izkazuje velike primanjkljaje, pa izkazuje proračun 1923/24 ravnovesje. Podatki jugoslovenskega proračuna so hvalni vredni vsled svoje jasnosti in preprostosti. Mazzuchelli smatra tekočo finančno politiko Jugoslavije za ugodno in priporoča italijanskemu kapitalu in inicijativni, da si poišče svoj delokrog v Jugoslaviji.

«Gazzetta del Popolo» se bavi v obširnem članku z gospodarsko stranjo sporazuma med Italijo in Jugoslavijo in pravi: Italijanska trgovina z Jugoslavijo po vojni se po danih razmerah povojno razvija. Enako se naglo dviga trgovsko gibanje na jugoslovenski strani. Trgovina z Italijo, ki je bila v predvojni dobi na drugem mestu s Staro Srbijo, je stopila v prve vrste leta 1920. je bila na prvem mestu (33,2%) vse jugoslovenske trgovine. Leta 1921. je zavzela 21,7% in leta 1922. je stopila na drugo mesto (20%), ker jo je prekosila samo Avstrija. Jugoslavija izvažava v Italijo živino, les, raznovrstne

surovine, Italija pa v Jugoslavijo v glavnem tekstilne produkte. Jugoslavija obdrži svoj eminentno agrarni značaj. List pričakuje, da se obdrži doseženo trgovsko stanje, katero se še razširi in izpolni in da se končno odpre tudi italijanskemu kapitalu za industrijska in železniška podjetja v Jugoslaviji in na vsem Balkanu.

Tako se vidi, da je Italija komaj čakala sporazuma. Nekak predporazum pa izkazuje že velik promet med obema deželama kljub ostremu političnemu sporu. Gospodarske dobrote, ki se nudijo z naše strani, mora Italija ceniti prav sedaj po sporazumu, ki ima biti blagovaren na obe strani. Ni dopustno nikako brezvestno špekuliranje in izkoriščanje po ožja. Tega ne bo, ako bo vladala med nami potrebna previdnost napram inozemskemu kapitalu in inozemski trgovini. Ljudi, prežetih neprijaznosti proti nam, ne bomo trpeli v svoji sredi. Med sosedi smo lahko dobri prijatelji v vsem. Pozabiti pa ne smemo nikdar na svoje slovanske zveze in na one, ki nam zanesljivo stojijo vedno ob strani, kakor so to posvedočile pretekluje. Italija se bo morala namreč nam, ako hoče biti sporazum res kaj vreden, udeleževati čisto drugače kakor doslej. Prilike jo bodo sproti učile.

Ključ od Balkana.

Kakor smo že poročali, so začeli gotovo faktorji v angleški javnosti, bržčas pod vplivom makedonskih separatistov, živahno kampanjo za neodvisnost Makedonije, češ da je ta problem nesreča za vse balkanske narode in da v jugovzhodni Evropi ne bo miru dotlej, dokler Jugoslavija in Grška ne pristaneta na odcepitev makedonskega ozemlja. Posebno veselje ima nad takimi hipotezami neki angleški publicist, ki je nedavno potoval po Makedoniji in priobčuje sedaj v dnevniku «Timesu» svoje vtise in mnenje o makedonskem gibanju. Ta mož je menda zaljubljen v Todora Aleksandrova in njegove hajduke, ki so mu ostali kot gentlemen v najlepšem spominu. O Makedoniji pravi, da je ključ od Balkana in in da ima realno pravico do tega imena. Njena zemljepisna lega in značaj naroda da ustvarja deželo, ki bo igrala zelo važno vlogo v življenju jugovzhodne Evrope.

Ko je bila končana svetovna vojna in so zavezniški sklicali pariško konferenco, so Makedonci protestirali proti temu, da bi dobile velik del njihovega ozemlja Jugoslavija in Grška. Za ta protest se nihče ni zmenil, dasi so gotovi činitelji zastavili vse sile, da preprečijo usodne posledice, ki bi nastale iz tega razkosanja nekdanje Makedonije. Tudi po neuyllski pogodbi so Makedonci skušali braniti svoje interese na legalen način. Faza legalne borbe pa ni trajala dolgo, kajti po mnenju angleškega makedonofila niti Makedonci niti Srbija niso vajeni legalnih metod. Legalnost se je morala kmalu umakniti revolucionarni organizaciji in neprestani borbi za avtonomijo. Kakšen bo konec te borbe? Sedanj položaj, ki ni nič drugega, kakor država v državi, ne more trajati večno. Kadar bo revolucionarna organizacija uvidela, da ima dovolj moči in sredstev za nastop, bo gotovo prišlo do oboroženega konflikta. Nihče pa ne more povedati, kakšni bodo rezultati tega spopada. Toda že samo dejstvo, da pride do borbe, zadostuje za nervoznost vseh balkanskih držav. Grška, ki deli z Jugoslavijo odgovornost za upravo Makedonije, bo prva na vrsti in kot taka najbolj prizadeti, če makedonska organizacija napove vojno.

Glavna skrb Grške bi bil Solun, ki ga smatrajo Makedonci za svojo

prestoľico. Zato bo Grška gledala, da drži Makedonce daleč od morja, toda nakopala si bo sovraštvo med gotovimi krogi v Jugoslaviji, ki bi radi dobili Solun. Vprašanje Soluna v resnici razodeva več možnosti. Obstaja precej močna struja v Jugoslaviji, ki teži za eventualno aneksijo Soluna. Ta korak je seveda nemogoč, dokler eksistira makedonska opozicija. Uprav zato pa bi bilo mogoče ustvariti bazo za pogajanja med Srbi in Makedonci. Zadolžena Makedonija z izhodom na Egejsko morje pri Solunu bi bila zelo koristna klin med ambicijami Bolgarov in Srbov. Makedonija bi seveda s hvaležnostjo odklonila kontrolo in protektorat Sofije in na ta način bi bilo odstranjeno nezaupanje, ki se opaža danes v Jugoslaviji napram Bolgarom.

Glavno vprašanje je seveda v tem, kako se izogniti konfliktu? Na dva načina, ki imata izvestne perspektive za uspeh. Prvi je intervencija velesil ali Držstva narodov. Na žalost, današnja evropska politična situacija ni tako ugodna, da bi bilo mogoče računati s skupnim posredovanjem treh velesil, glede Držstva narodov je morda nekoliko več upanja; toda tudi tu ovirajo verjetno inercijo države, ki dominirajo v tej mednarodni instituciji. Druga perspektiva za uspeh je docela odvisna od Jugoslavije. Jugoslavija lahko prepreči vsako nevarnost in pri tem ne bo prav nič izgubila v svoji notranji stabilnosti. Danes nihče več ne trdi, da žive Hrvati, Slovenci, Bosanci in Crnogorci v dobrih odnosih z Beogradom. Zato je jasno, da ima Srbija realen interes na tem, da se sprijazni in poravnava z Makedonci čim prej. Ako Beograd odloči, da naj mesto revolucionarne makedonske organizacije obstaja legalna organizacija, je tudi v tem slučaju mogoč kompromis. Srbi bi morali brez pogojno obljubiti, da bodo upoštevali pravice nacionalnih manjšin. To vprašanje tvori hrbenico vsega gibanja in Makedonci energično protestirajo, ker beogradska vlada ne izvršuje določb glede manjšin. Druga reforma bi morala zadeti uradništvo v Makedoniji. Tu je pretežna večina uradnikov, ki zavzemajo odgovorna mesta ne po svoji kvalifikaciji in sposobnosti, marveč samo zato, ker radevolje izvršujejo ukaz beogradske vlade in priškaljo na prebivalstvo. Te ljudi bi bilo treba za-

menjati po možnosti seveda s sposobnimi domačimi močmi. S svoje strani pa bi morali Makedonci prenehati z rovarjenjem proti državi in izživanjem neprestanih oboroženih spodobov. Tudi antisrbsko propagando v Makedoniji in inozemstvu bi morali docela opustiti. Ako se morejo sestati in sporazumeti z ene strani Pašić in Srbi, z druge pa Todor Aleksandrov in makedonska organizacija, je še vedno čas, da se izognejo nevarnosti, ki preti razvneti nov požar na Balkanu.

Nasveti, ki jih daje angleški publicist, so zelo interesantni. Poglavarja tolovajskih tolpi, ki bi jih ne trpela na svojem ozemlju nobena druga urejena država, stavlja v isto vrsto z ministrskim predsednikom in meni, da bi bilo dobro, če bi se ta dva faktorja sestala in prijateljsko domenila, kako bi kazalo urediti balkanske razmere. Čudno, da avtor tega originalnega članka ni dosleden in ne svetuje diplomatskega sestanka med angleškim ministrom in kakim voditeljem kolonijalnih puntarjev, s katerimi pa Angleži ne delajo

nobnih ceremonij. Tudi do danes še nismo čuli v angleški javnosti nobene objektivne sodbe o naših zaslužnih bratih na Koroškem in v Primorju. Kako to, da ni med Angleži človeka, ki bi prepoznal te kraje in posvetil svojo pozornost našemu življu, našim manjšinam v sosednih državah, od koder dan na dan prihajajo obupni klici na pomoč? Tu bi bilo hvaležno polje za udeleževanje vseh »poznavalcev balkanskih razmer« in vsaka nepristranska informacija inozemske, osobito pa še angleške javnosti, bi nam bila dobrodošla, našim bratom pa bi vzbujala nado, da bo trpljenja nekoč konec. Toda o vsem tem angleški tisk unorno molči, pač pa ve zelo mnogo o makedonskem problemu, ki je v primeri z našim manjšinskim problemom v Avstriji in Italiji prava malenkost. Kdo je temu kriv? Morda sami, ker se premalo brigamo za zunanjo propagando, ali na mednarodna politika, ki še vedno smatra male nacionalne države za igračo.

Telefonska in brzojavna poročila Vesti o ustanovitvi opozicijskega bloka.

Konferenca med Davidovićem in Korošcem. — Optimistično razpoloženje. — Glavni cilji opozicije. — Nove volitve.

— Beograd, 19. januarja. (Izv.) Danes in jutri radi pravoslavni prazniki ni pričakovati važnih političnih in parlamentarnih dogodkov. Parlamentarna situacija stoji sedaj v znamenju akcije za ustanovitev parlamentarnega opozicijskega bloka, za kar se posebno angažira voditelj SLS dr. Anton Korošec. Dejstvo je, da je vprašanje bloka postalo sedaj več ali manj aktualno in da se približuje kolikor toliko praktičnemu uresničenju, čeprav nekateri trezno računajo in objektivni parlamentarci še vedno zelo skeptično smotro to akcijo. Na drugi strani pa vlada v gotovih taborih velik optimizem.

Včeraj popoldne je bil radi opozicijskega bloka važen sestanek gg. Ljube Davidovića in dr. Korošca, ki je trajal polni dve uri. Sestanek se je vršil v prostorih parlamentarne klube demokratske stranke. O tem sestanku izjavljajo, da so bili razgovori med obema voditeljema zelo povoljno sprejeti in da je sestanek napravil prav ugoden vtis. Po izmenjavi misli in informacij sta oba voditelja konstatirala potrebo, da se čimprej osnuje celokupen parlamentarno opozicijski blok. Ta blok naj bi ne bil samo začasna institucija, marveč soliden parlamentarni faktor, ki bi vodil in usmerjal taktiko in borbo v zbornici proti sedanjemu radikalnemu režimu. Blok naj bi tudi »mel nalogo po strmoglavljenju sedanje vlade po možnosti prevzeti v svoje roke upravo države. Priznati pa je treba, da obstojajo še mnoge težkoče za tak opozicijski blok. Gotovi parlamentarci ne verujejo, da bi prišlo do ustanovitve opozicijskega bloka na najširši podlagi, ker obstojajo med posameznimi opozicijskimi skupinami načelne difference in diametralna nasprotja v političnih programih. Vpoštevati pa je treba okolnost, da marsikatera zelo važna vprašanja glede ureditve države in notranje-politične konsolidacije združujejo sedanje opozicijske skupine. Opozicijski blok bi imel tudi nalogo vpostavitvi nov politični režim v naši državi in pa v resnici izvesti v najkrajšem času izenačenje najvažnejših zakonov. To so: izenačenje običnega državljanskega zakonika, kazenskega zakonika, civilno-pravnega reda, kazensko-pravnega reda in še druge vitalne zakone, ki morajo biti enkrat za državo rešeni. V teh točkah je mogoča skupna in kompaktna ko-

operacija opozicijskih skupin, ki se sedaj pogajajo za ustanovitev bloka.

Na sestanku je g. Davidović poročal voditelju SLS tudi o avdienci pri Nj. Vel. kralju Aleksandru, na kateri je poročal o parlamentarni situaciji. Kakor se je dr. Korošec po sestanku izrazil sodniku »Politike«, je g. Davidović obvestil kralja o situaciji in da mu je kralj izjavil, da »odobrava vsako borbo, izhajajočo iz vrst politikov proti korupciji«. Dr. Korošec je na sestanku poročal tudi o mišljenju Slovenije in Hrvatske glede sporazuma z Italijo in kakšen vtis so napravila v teh krajih poročila o sklenitvi zavezniške pogodbe z Italijo.

Dejstvo je, da je nastopila dobra volja, oziroma soglasnost nekaterih opozicijskih skupin za ustanovitev opozicijskega bloka. Radikalci sprejemajo to akcijo več ali manj z rezervirano in z veliko skepso. Naglašajo, da je opozicijski blok na najširšem temelju absolutno nemogoč in da taka parlamentarna formacija ne bo mogla prinesiti trajnih uspehov.

— Beograd, 19. jan. (Izv.) Akcija za ustanovitev opozicijskega bloka po izjavah vodilnih parlamentarcev sedaj mnogo bolj napreduje, kakor popreje. To kaže o razni znaki. Na sestanku gg. Ljube Davidovića in dr. Korošca je prišlo do načelnega sporazuma glede bloka. Pričakujejo samo prihoda dr. Spahie, na kar se imajo pričeti definitivna zaključna pogajanja o tem bloku.

KALKULACIJA O PRIHODU RADIČEVCEV V BEOGRAD.

— Beograd, 19. januarja. (Izv.) V opozicijskih krogih kalkulirajo pri ustvaritvi skupnega kompaktnega bloka na delno podporo poslancev Hrvatske republikanske se'jačke stranke, ki imajo priti v beogradske skupščino. Radičevci bi se direktno ne zvezali s tem blokom, temveč bi pri vsaki parlamentarni akciji in priliki številčno podpirali blok proti vladi. Kakor zatrjujejo, je Radić spoznal potrebo navzočnosti gotovega števila njegovih poslancev v Beogradu, da se strmoglavljeno radikalni režim. Glede te obljube vlada v vrstah opozicije velik optimizem in res računajo na parlamentarno podporo Radičevih ljudi.

Radičeve fantastične kombinacije.

Prepovedano Radičevo predavanje na Dunaju. — Radić tajni in uravnavna svojo politiko po vetru

— Dunaj, 18. januarja. (Izv.) Na intervencijo avstrijske vlade je policija prepovedala Radičevo predavanje o pacifistični in nacionalni državi, ki je bilo napovedano za danes ob 20. v dvorani železniškega doma. Prepoved je sledila iz varnostnih ozirov, ker je vlada bila obveščena, da nameravajo proti Radiću prirediti na Dunaju bivajoči jugoslovenski akademiki velike demonstracije in so v to svrhu pokupili vse vstopnice za predavanje.

— Dunaj, 18. januarja. (Izv.) Vaš sotrudnik je danes posetil Stjepana Radića, ki mu je izjavil, da je moral napovedano predavanje o »pacifistični in socialno-narodni državi« radi tega opustiti, ker so bila od gotove strani proti njegovi želji razposlana mnogoštevilna vabila in z druge strani se je začela interesirati za predavanje tudi policija, ki se je bala, da ne pride do kakih škandalov med njegovim predavanjem. Vsled tega je bilo predavanje prepovedano. Radić ni hotel izzvati škandalov ter je dal policiji na znanje, da je pripravljen takoj zapustiti Dunaj, ako se policija boji, da bi njegova prisotnost mogla povzročiti kak razburjenje. Radić namerava ostati na Dunaju še mesec dni. Nato se na željo prijateljev vrne nazaj v London.

O jugoslovensko-italijanskem sporazumu je Radić izjavil:

»V tem sporazumu vidim miroljubno pogodbo, ki jo moram samo pozdravljati, kajti ta bo lahko odstranila vse medsebojne sosedne difference in pripomogla k zbliznanju. Izrazil je dalje nado, da naj bi prišli italijanski industrijci v naše pokrajine, da bi se na lastne oči mogli prepričati o razmerah v državi.

Glede praktične vrednosti pogodbe pa je bil voditelj Radić zelo »skeptičen«.

— Dunaj, 18. januarja. (Izv.) Nočojšnji »Abend« objavlja daljši članek Stjepana Radića o notranjem in zunanjepolitičnem položaju Jugoslavije. — Mednarodna situacija zahteva sporazum z Beogradom. Od italijanske strani mu je bilo rečeno, da bo vsa Italija in vse italijanske stranke na njegovi strani, ako bo zahteval samostojnost Hrvatske, če misli na sporazum z Beogradom, tedaj bo Italija stala na strani Beograda proti njemu in Hrvatom. Nasprotno so mu izjavili v Angliji, da more računati na vse angleške stranke, če se bo boril za samostojnost Hrvatske, toda pod pogojem ohranitve državne edinstvenosti na zunanji.

Dalje pravi Radić v članku:

Povem vam, da ne morem računati na samostojnost Hrvatske potom meščanske ali evropske vojne.

Meni so moji strankini prijatelji sporočili, da se sedaj deluje v Beogradu za sestavo opozicijskega bloka v svrhu strmogavljenja Pašičeve vlade. Hrvatska zahteva razpis novih volitev, da se v vsakem slučaju pokaže objektivni položaj v naši državi v mednarodnem smislu.

Radić v članku naenkrat zanika vsebino svojega razgovora z dopisnikom milanskega »Secola«, demantira pravilno reprodukcijo interviewa, čeprav je njegov glavni organ »Slobodni dom«, kategorično pred dnevi potrdil pravilno in resnično reprodukcijo v »Secolu«.

VREMENSKA NAPOVED.

— Dunaj, 18. jan. Uradna vremenska napoved vremena za 19. t. m.: V nižnji večinoma oblačno in mešeno temperatura blizu ničle, talno, na višinah jasno in lepo. Talno do višine 100 m.

Simon Elvestad:

Dama v borbi z dvema

Posegel je po revolverju. Grozeče ga je nameril na odvjetnika, ki se ni ganil in ni niti zamižal z očesom. »Da se mi ne ganete!« je dejal, »niti enega koraka ne smete napraviti.«

Odvjetnik, ki je uvidel, da tu ne pomaga noben ugovor, je samo pokimal. Odvjetnik je bil pameten mož, zato si je mislil: ako bi ga mogel samo zapreti v razgovor, bi bilo s tem že mnogo pridobljeno.

Zato mu je rekel nekako v šalivem tonu: »Ali morda želite, da vam pomagam?« Vlomilec pa ni bil razpoložen za šale in je kratko odvrnil:

»Da se mi ne ganete! Niti koraka ne smete napraviti!«

Govoril je s tujim akcentom in s trdim neprijetnim glasom. Njegove oči so bile še neprijetnejše. Trde, mrzle in obenem prežeče oči niso kazale mnogo človečnosti. V njih ni bilo opaziti nobene strahu, a tudi ne najmanjše iskricе usmiljenja ali prijaznosti. Iz njih je odsevala samo preračunljivost in neki čuden nestalen nemir, ki ga je opaziti v očeh gotovih življev, ki se morajo neprestano

čuvati sovražnika. Da bi človek s takimi očmi komu kaj prizanesel, ni bilo pričakovati.

Tujec je zopet počasi položil revolver poleg sebe na mizo ter srepo opazoval svoja nasprotnika. Ko se je odvjetnik nehoti nekoliko premaknil, je mož znova posegel po revolverju. Odvjetnika je spreletela groza; v vlomilčevih očeh se mu je zdelo, kakor da bi mislil pri sebi: Ali bi ne bilo najpametnejše, ako spoznam? Pomišljaje se, je lopov zopet odložil samokres.

Nato se je jel znova baviti z železno blagajno. Odvjetnik je vsak hip pričakoval, da se odpre ključnik, za katerega bi bil pod drugimi okoliščinami gotovo hvaležen.

Tenak sveder je vedno globlje in globlje prodiral v železo.

Tekom ene same minute je iztvrtal tri luknje. Odvjetnik je vak hip pričakoval, da se odpre ključavnica.

Jasno je, da je odvjetnik vspricho teh dogodkov le s težavo obvladoval sebe. Toda pri vsaki najmanjši kretnji, ki jo je napravil, je lopov takoj zopet posegel po revolverju. Odvjetnik je imel zopet dovolj vzroka, da se je jezil in žalostil, ker ni vzel s seboj svojega samokresa. Njegov revolver je ležal v Kopenhagnu v predalu njegove pisalne mize. Naenkrat mu je šinilo v glavo, da je tudi vedenje njegove žene skrajno čudno. Ni se ganila. Ali je plakala? Z roko ji je pogladil lase in slišal, da mu je šepetala: »Za Boga, ne gani se! Naj vzame dragu-

je!« Tudi zločinec je čul to šepetanje in se ozrl. Njegov pogled je zdrknil preko odvjetnika na gošpo, ki je ležala ob njegovih nogah. Vlomilec je samo skomiznil z rameni, se vrnil k svojemu delu in polglasno, kakor da bi govoril samemu sebi, pripomnil:

»Kako krasni lasje ... kako krasni lasje!«

Zdelo se je, kakor da bi nani napravili lasje gošpe Sonje silen vtis. Tekom ene same minute se je opetovano ozrl, jo zvedavo pogledal in pri tem mrmral:

»Kako krasni lasje ... kako krasni lasje!«

Ko je odvjetnik opazil ta pogled in čul ta glas, se ga je polastila neka čudna strast, da bi zgrabil zločinca in ga prijel za grlo.

Tako so potekle tri štiri minute. Ako ni lopov šepetaje govoril, ni bilo v sobi slišati drugega kakor fin in rezek glas svedra, ki je vedno globlje ril v ploščo železne blagajne.

V tem trenutku pa se je dogodilo nekaj, kar je odvjetnika silno presenetilo in začudilo, dočim se je njegova žena jela tresti na vsem telesu. Sklonila je glavo še globlje k tlom.

Zunanj vrata na verandi so nalahko zaškripala.

Zločinec je bil mnenja, da izvira ropot od skupine ob vratih v buduar, zato je grozeče dvignil svojo roko. Odvjetnik je stal še vedno nepremično. Vlomilec ni mogel misliti mirnejšega gledalca, zato

je zadovoljno prikimal in se je zopet sklonil nad blagajno.

Odvjetnik je stal zato nepremično, ker je nekaj opazil v temni sobi na verandi. Opazil je postavlo, ki se je tamkaj kretala.

Odvjetnik Age Gade si v svojem življenju ni nikdar domišljal, da bi bil dober glumeč. Redkokdaj je sploh mislil na igralko. Globoko v srcu strogega jurista se je nasečila antipatija proti vsemu, kar je bilo v zvezi z igralki in glumci. V tem čudnem položaju pa je mahoma uvidel, da ima posebne sposobnosti za igranje komedije.

Zelene zaveske k verandni sobi so se razmaknile in v odprtini se je pojavila postavka, ki se je tiho bližala. Bil je to policijski poročnik.

Da bi mogli razumeti čudne dogodke, ki so se sedaj vrstili, moramo uvaževati, kakšen je bil v tem trenutku položaj tu nastopajočih oseb.

Ob vratih v buduar je stal odvjetnik, ob njegovih nogah je sedela njegova žena. Odvjetnik je bil obrnjen z obrazom proti vhodu v verandno sobo. In tu je stal policijski poročnik.

Sredi sobe je stal vlomilec, ki je hotel odpreti blagajno.

Njegove oči so neprestano švigale od blagajne na odvjetnika in od odvjetnika na damo s prekrasnimi lasmi. Moži torej ni mogel opaziti policijskega poročnika. Tudi ga ni slišal, ker Helmersen je popolnoma neslišno stopal preko preproge.

Podpis našega sporazuma v Rimu.

Odhod g. Pašića in dr. Ninčiča v Rim. — Sporazum se podpisuje na svečan način. — Nekateri podrobnosti o sporazumu.

— Beograd, 19. januarja. (Izv.) Po daljših posvetovanjih in razgovorih v zunanjem ministristvu je bilo včeraj definitivno sklenjeno, da odstopuje predsednik kraljevske vlade Nikola Pašić in zunanji minister dr. Ninčič v spremstvu nekaterih strokovnjakov v Rim na sestanek z g. Mussolinijem in svrhu podpisa sporazumne in zavezniške pogodbe.

Radi važnih notranje-političnih plov prvotno ministrski predsednik ni nameraval odstopovati v Rim. V vladi so bili mnenja, da je pri podpisu zadostno zastopstvo vlade od strani zunanjega ministra. Včeraj so ta načrt spremenili. Kot razlog za odhod gosp. Pašića v Rim navajajo dobro poučeni krogi okolnost, da je v zadnjem trenutku g. Mussolini poslal naši vladi zelo obširno brzojavko, v kateri vabi g. Pašića, da osebo prispe v Rim k podpisu politične pogodbe, ker se ima s tem na javen način manifestirati do sezone prijateljstva in zavezništva med obema državama. Za slučaj Pašičeve odsotnosti bi smatrali gotovi krogi, da ne obstoji med obema državama popolna iskrenost in bi tudi v Rimu naprilo to neugodno impresije, češ da sklenjena pogodba ne sloni na solidnih temeljih.

Na podlagi te Mussolinijeve brzojavke se je g. Pašić odločil, da osebno odstopuje v Rim k podpisu pogodbe. Na njegovem potu v Rim ga spremlja več strokovnjakov, ki so sodelovali pri vseh pogajanjih z Italijo, med drugimi naš praski poslanik Ljuba Nešić, Branko Lazarevič in admiral Prica.

Konferenci o odhodu ministrskega predsednika v Rim je prisostvoval včeraj dopolne tudi predsednik narodne skupščine g. Ljuba Jovanović. Definitivno je bilo sklenjeno, da odstopuje naša delegacija v Rim dne 23. ali 24. januarja, tako da se ima sporazum podpisati v Rimu 26. ali 27. Konferencam v zunanjem ministristvu sta tudi zelo dolgo časa prisostvovala italijanski poslovni odpravnik g. Sumonte in pa general Bodrero. V glavnem so razpravljali nekatera tehnična vprašanja in pa priprave za sprejem naše delegacije v Rimu. Z našo delegacijo bosta potovala v Rim tudi g. Sumonte in pa general Bodrero.

Na včerajšnjih konferencah se je tudi nadaljevala razprava o tehniških pripravah za razmejitve med Italijo in Slovenijo.

Kakor javljajo nekateri današnji jutranji listi, nameravata po zavrženju beogradskih diplomatskih krogov ministrski predsednik g. Pašić in zunanji

nji minister dr. Ninčič odstopovati iz Rima v Pariz, kjer se sestane s francoskimi vodilnimi političnimi krogi in bosta s Poincaréjem podrobno razpravljala o ustvarjenju mednarodni politični situaciji Evrope.

Listi še vedno prinašajo nekatere zanimivosti o vsebini politične zavezniške pogodbe med našo državo in Italijo. Nekateri jo označajo za »defenzivno politično pogodbo«, drugi za »prijateljsko zavezništvo« in tretji jo kratko označajo z »pogodbo o nevtralnosti«. Gotovo je, da temelji ta pogodba na principu obojestrane in svrhu varovanja skupnih državnih interesov in v svrhu ohranitve in izvršitve treh mirnih pogodb, sklenjenih v Sant Germanu, Trianonu in Neuillyu. Kakor omenja današnja »Politika«, prepuča Italija naši kraljevini glede politike na Balkanu popolnoma svobodno roko. Nekateri politični krogi še vedno verujejo, da se z Italijo sklene tudi posebna »vojaška konvencija«. Ta vest pa je od merodajne strani več ali manj nepotrjena.

Glede podrobnosti omenjajo tudi, da se ima zvezna pogodba med obema državama skleniti za dobo petih let s klavzulo, da se lahko obnavlja za enak rok nadalje. Za slučaj odpovedi od strani kake države se mora objava odpovedi izvršiti eno leto pred potekom pogodbenega roka.

Današnja »Politika« tudi naglašja, da bo vnešena poleg mejnih in gospodarskih določil v reški sporazum tudi določba o zaščiti našega življa na Reki. Ta določba ima biti pendant oni določbi, ki govori o zaščiti italijanske narodne manjšine v naši državi.

— Beograd, 19. januarja. (Izv.) V kabinetu ministrskega predsedstva je vodil predsednik g. Pašić daljše konferenco, kateri sta prisostvovala tudi predsednik narodne skupščine g. L. Jovanović in predsednik demokratske stranke g. Ljuba Davidović. Zunanji minister dr. Ninčič je razpravljala o vprašanju, kako se ima narodna skupščina obvestiti o sklenjenem sporazumu z Italijo. V razgovoru z g. Davidovićem je zunanji minister podal nekatere važne podrobnosti. G. Davidović je zunanjega ministra obvestil o nezadovoljstvu, ki vlada v demokratskem klubu proti sporazumu z Italijo. Po končani seji ministrskega sveta je zunanji minister izjavil novinarjem, da odstopujeta on in predsednik vlade g. Pašić verjetno 24. t. m. v Rim na sestanek z Mussolinijem, da se podpisše protokol sporazuma. Podpis se ima izvršiti 27. t. m.

RAZMEJITVENA KOMISIJA MED ITALIJO IN NAŠO DRŽAVO.

— Beograd, 19. januarja. (Izv.) Po odredbi vlade ima voditi razmejitvena dodelba Reko in našo državo general Milijć, ki se 21. t. m. sestane na Sušaku z italijansko komisijo pod vodstvom generala Bordera. Polkovnik Daskalović vodi razmejitvena dela v Sloveniji. Razmejitvena komisija ima tudi določiti način izpraznitve Baroša, Delte in Bankina. Ti kraji se imajo izprazniti takoj po podpisu pogodbe, da se lahko odpre toliko potreben promet med zaledjem in Reko. Določitev meja na severu Reke se ima še določiti po podpisu reškega sporazuma.

Vesti iz Italije.

FAŠISTI ODSTAVLJAJO OBČINSKE SVETE. — POLOM »BANKE ITALIANE« V RIMU. — FAŠISTI PROTI REPUBLIKANCI. — PROGLAS SPORAZUMA PRED RAZPUSTOM PARLAMENTA.

— Rim, 18. jan. (Izv.) Fašisti v Fiscienu so udri v županstvene prostore in tam zborovali. Fašisti dolžijo občinski svet veleizdaj, ker je bil poslancu Amendoli, ki je bil napaden, izrekel svoje sožalje. Občinski svet je moral odstopiti in vlada je poslala v občino komisarja. V kraju S. Giovanni a Teduccio blizu Neaplja je prišlo do spopada med fašisti in občinskimi odborniki. Fašisti so udri v poslopje občinskega sveta in proglasili občinski svet za odstavljenega.

— Rim, 18. jan. (Izv.) Grozno vznemirjenje je povzročila zatvoritev bančnega zavoda »Banca Italiana di Credito e Valore«. Velikanska množica se je zbrala in zahtevala, da se jej vrnejo vloge, ki znašajo okoli 75 milijonov lir in so lasti večinoma nižjih slojev.

— Ferrara, 18. jan. (Izv.) Fašisti so udri v sedež republikanskega kroga, tam vse razbili in pometali skozi okna na ulice knjižice, časnike in druge stvari, kar so potem zanetili, da je gorel velik kres sredi Ferrare.

— Rim, 18. jan. (Izv.) Mussolini hoče proglasiti sporazum med Italijo in Jugoslavijo pred razpustom parlamenta in pred sestankom velikega fašistovskega sveta. Zato se proglas razpusta zavleče za kak dan in tako je pričakovati novih volitev na 13. aprila mesto 6., kakor je bilo sedaj že skoro določeno.

DEKRET O RAZPUSTU ITALIJANSKEGA PARLAMENTA

— Rim, 18. jan. (Izv.) Po poročilu »Tribune« se takoj po podpisu jugoslovensko-italijanskega sporazuma objavi kraljev dekret o razpustu italijanske zbornice. Dva dni po podpisu sporazuma bo sklican velik fašistovski zbor, na katerem namerava Mussolini imeti važen politični, obenem volilno programatičen govor. S tem govorom bo g. Mussolini pričel volilno kampanjo.

VENIZELOS ZA SPORAZUM Z ITALIJO.

— Milan, 18. jan. (Izv.) »Corriere della Sera« prinaša pogovor z Venizelosom, kateri se je iskreno zavezal za zblizanje z Italijo, kakor je to zagotovil italijanskemu novinarju Berriju. V Italiji vlada nezaupanje do Venizelosa, kateri pa izjavlja, da ne vodi on protitalijanske politike, ampak da je bila italijanska politika protigrška. Želi sporazuma glede Dovenkeza in končnih prijateljskih dogovorov z Italijo. Venizelos je rekel, da ako je bilo Italiji mogoče zaključiti dolgi spor z Jugoslavijo, ki je bil mnogo težji in delikatnejši, zakaj bi se ne mogla izločiti iz mrzlega nesporazumenja med obema deželama pravzaprav edina sporna točka? Poslovni odnosi so že povoljni, naj slede še dobri politični.

»PESTI HIRLAP« PROTI ITALIJI

— Budimpešta, 18. jan. (Izv.) »Pesti Hirlap« piše zelo ogorčeno o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo in se ne more načuditi, da je prišla Italija jadovati v vodih sovražnikov Madžarske in je omogočila beogradski diplomaciji velik uspeh. Ta korak Italije proti Madžarski toliko bolj, ker je dal Rim njihovim sosedom, ki so Madžarom že tako sovražni, pa bodo odsej še hujši megalomani, novega kmpulza. Delovanje Italije pospešuje združevanje sil na Balkanu, kar v nobenem slučaju ni v interesu Italije. Nedavno se je Mussolini zagotavljal Budimpešti najboljšega razumevanja madžarskih teženj!

Politične vesti.

— Potuharji. Ker se slovenski klerikanci ne morejo bahati z uspehi in ker čutijo, da jim prede huda, ako bo slovenski narod pri prihodnjih oblastnih in državnih volitvah obračunal z avtonomističnimi obljubami ter s popolno brezdelnostjo in brezuspešnostjo klerikalnih voditeljev, se radi spravljajo na svoje nasprotnike in jim očitajo najhujše pregrehe, zlasti pa greh trpega molka, ker ne sodelujejo pri indijanskem klerikalnem vpitju ter ne tulijo ob isti priliki kakor klerikalni levi. Pravijo torej, da smo mi, ki dajemo vladi in njenemu nesrečnemu delovanju, zlasti na davčnem in nacionalnem polju, potuho! V resnici pa so klerikanci tisti, ki odgovarjajo za ves sedanji položaj v državi, predvsem za vlado samo »radikalne stranke«. Znano je, da so tekom poletja ob vsaki priliki dajali vladi v narodni skupščini kvorum in ji tako omogočali izglasovanje reakcionarnih in nepopolnih zakonov, kakor je n. pr. uradnikil Toda še največ so zakrivila tekom svojega zavezništva s HSRS in s St. Radićem, kateremu so se v prvem času predali na milost in nemilost, in ki ga pozneje niti enkrat niso poizkušali spraviti na pametna pota ter mu predložiti potrebne aktivne skupščinske politike. Kako bi stala danes država, da so pripravili Radića na pot v Beograd, da so za to idejo pisali in zlasti, da so v pomlad stali Radićevcem skupno z dr. Spahom pri snovanju »federalističnega bloka« pogoj aktivne skupščinske politike! Ne! Rajši so se igrali »zmagovite federaliste« in državolomce ter so celo nekaj časa hoteli posnemati Radićevo abstinenčno politiko in zapustiti Beograd. Predvarnosti in dalekovidnosti dr. Korošević se imajo zahvaliti, da niso tedaj storili tega koraka in zadali svoji stranki in samim sebi smrtnega udarca. Stoji pa dejstvo, da je kljub intimnemu zavezništvu z Radićem dosledno opustili vsak poizkus, izprebrniti tega možakarja, ga napraviti umirjenjega ter mu z odločno gesto predložiti nevarnost osamljenja ter brezuspešnosti hrvatske avtonomistične pokreta, ako se ne nasloni na istovrstni slovenski in bosanski, zlasti pa na aktivno skupščinsko politiko. Tu tiči vir vse nesreče, ki je po klerikalnem zatrdilu prišla nad našo državo, odkar sipa nova vlada neznozne davščine in ne vodi take nacionalne politike, kakršna odgovarja našim državnim interesom. Potuharji so klerikanci in njihovi politični voditelji in nihče drugi! Oni so krivi vsega zla, davčnega in drugega v naši državi in v Sloveniji posebej!

— »Mi imamo vse objektivne pogoje za največji in najhitrejši napredek na vseh poljih človeške delavnosti, navzlic temu pa stalno pada ugled naše države.« Ta stavek je posnet iz odprtega pisma, ki ga je naslovil naš ameriški rojak g. F. Petrinović na ministrskega predsednika N. Pašića. Na vprašanje, ki ga stavek postavlja, ni težko odgovoriti! Krivi so tipi, kakor Radić in stični mu klerikalni in muslimanski zavezniki, ki blatijo in vznemirjajo našo državo doma in v tujini. Če bi ti

ljudje posvetili svoje sile notranji in zunanji izgradnji države, bi Jugoslavija zavzemala že danes mesto, ki ji gre po bogastvu in nadarjenosti njenega prebivalstva.

— Sestanek narodne skupščine. Sestanek narodne skupščine je definitivno določen za 23. t. m. Na dnevnem redu prve seje je edina točka: določitev dnevnega reda. Včeraj je predsednik skupščine Ljuba Jovanović delj časa konferiral z ministrskim predsednikom g. Pašićem. Po konferenci je g. Jovanović obvestil v Beogradu navzoče šefe parlamentarnih klubov o skupščinskem sestanku.

— Dr. Korošec ima polnomočje federalističnega bloka. Beogradski listi poročajo, da ima dr. Korošec od vodstva Radićeve stranke najobsežnejša pooblastila za ustanovitev opozicijskega bloka. Govori se, da so se Radićevci odločili, da sodelujejo v parlamentu in vstopijo v opozicijski blok v prvi vrsti zato, da preprečijo napovedano parcelacijo Hrvatske. Čim Korošcu uspe naloga, da osnuje opozicijski blok, odstopuje takoj v Zagreb, kjer bo sklicana seja federalističnega bloka. Kakor zatrjuje Radićevci, je čisto gotovo, da pride do sporazuma s skupino Ljube Davidovića, ki prevzame po strmoglavljenju sedanje vlade državno krmilo v svoje roke in izvede nove volitve.

— Kongres makedonstvuših se vrši v Gori. In danes 19. t. m. v Sofiji. Govori se, da bodo makedonske organizacije zahtevale od bolgarske vlade, da jim pusti popolno svobodo glede revolucionarne akcije v Makedoniji. Bivanje princa Kirila v Sofiji spravljajo v zvezo s tem kongresom.

— Grška, Jugoslavija in Bolgarska. Dopisnik beogradskega »Politike« je imel razgovor z novim grškim ministrom zun. del. Rusosom o aktualnih političnih vprašanjih. V razgovoru se je Rusos dotaknil predvsem razmerja Grške do Male antante. Z ozirom na vesti, ki so se opetovano širile, da ima Grška namen vstopiti v Malo antanto, je Rusos izjavil, da Grška nima pravega interesa, da bi se pridružila Mali antanti. Njeni interesi se tičejo zgolj Balkana, dočim ima Mala antanta predvsem namen, da vzdrži ravnotežje in mir v Srednji Evropi. Ako se uvažujeta ta dva momenta, potem je razvidno, da Grška nima povoda, da bi vstopila v Malo antanto. Drugačna bi bila seveda stvar, ako bi bil koristen val balkanski blok. Ta bi bil koristen za balkanske države in v ta blok bi vstopila tudi Grška. Kar se tiče zveze s kraljevino SHS, ki je naslednica Srbije, je jasno, da se ta zveza avtomatično obnavlja, dokler te zveze ne odpove ena izmed zaveznških držav. Ker se interesi obeh držav križajo, je to najboljše jamstvo za nadaljnji obstoj te zveze. Z ozirom na Bolgarsko je grški minister zunanjih del izjavil: »Grški odnosi z Bolgarsko temelje na obstoječih mirovnih pogodbah. Lojalno izpolnjevanje vseh obveznosti, ki izvirajo iz mirovnih pogodb, bo izbrinilo vsako nezaupanje ter omogočilo prijateljsko sosedstvo grškega in bolgarskega naroda, kar bo jamčilo za mir v Evropi.

Julijska krajina.

— Iz Gorice. Splošno slovensko žensko društvo priredi 19. tm. v Trgovskem domu svoj prvi društveni ples. — Državnoborske volitve se bližajo pa tudi občinske volitve v Gorici. Gorški fašisti so že pridno na nogah in v nedeljo 20. tm. se bo vršil v gledališču velik shod, na katerem bo posebno važna točka poročilo političnega tajnika Caprara, ki se je mudil pred kratkim v Rimu. — Nekaj časa je stal v ospredju fašistovskega gibanja tajnik gorške cone, dr. Lessi. Kar nenadoma pa se je razširila vest, da je dr. Lessi, ki je bil poln načrtov za italijanizacijo gorških Slovencev, moral zapustiti svoje mesto. Še ni dolgo tega, ko je v dvorani »Victorija« imel predavanje, na katerem je naglašal, da čimbolj bodo Italijani gospodarsko zavajali tujerodne kraje, toliko hitreje zavladajo nad njimi in toliko nagelša bo italijanizacija gorških Slovencev. Treba je širti in krepi fašistovske strokovne organizacije med Slovenci. Dr. Lessi je res pridno delal za uresničenje svojih načrtov in pomagali so mu slovenski odpadniki, sedaj pa je vsega tega konec. V nemilosti je prišel pri vodstvu in padel je s fašistovskega drevesa na tla ter se polomil, da ni več za rabo pri fašistovski gonit v deželi. Morda bo tudi še kak drugi fašistovski junak končal tako žalostno.

— Izganjanje duhovnikov iz Istre se nadaljuje. Iz Sv. Vivalda so izgnali župnika Mateljana. Orožniki so ga spremljali. Na tisoče in tisoče Jugoslovenov v Istri je brez svojih duhovnikov.

— Plavži v Šklednju pri Trstu so zopet odprti. Tekom dveh mesecev bo zaposlenih do 600 delavcev.

— Centrali parobrodskih družb »Dalmacija« in »Oceanija« zapustita Trst in se preselita v Jugoslavijo sedaj, ko je bil v Rimu potrjen zapisnik o izvedbi Trublič-Bertolinijevskega sporazuma iz leta 1920. Glede razdelitve avstrogrške trgovske mornarice,

Prosveta.

Repertoir Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.
Sobota 19. jan.: Othello. Izven.
Nedelja 20. jan.: Mogočni prstan. Izv.
Nedelja 20. jan.: ob 8. zvečer Hamlet. Izven.
Ponedeljek 21. jan.: Mogočni prstan. Red B.

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.
Sobota 19. jan.: Gospodovski sen. Red D.
Nedelja 20. jan.: Suzanna tajnost, Mozart in Salieri, Gianni Schicchi. Izven.
Ponedeljek 21. jan.: Zaprt.

SENTJAKOBSKI GLEDALIŠKI ODER.
V nedeljo 2. jan. Gostovanje v Mostah. Zenitev.

— Gogoljeva »Zenitev« na sokolskem odru v Mostah. V nedeljo dne 20. jan. gostuje St. Jakobski gled. oder na sokolskem odru v Mostah z Gogoljevo komedijo »Zenitev«. Komedija je imela tako dober uspeh, da doživlja v Mostah že šesto režizo. Močnejši posetite predstavo.

— Uvod v umevanju umetnosti. V soboto dne 19. tm. ob 6. zvečer se vrši v slavnostni dvorani Univerze peto predavanje z naslovom: »Umetnost v naravi«. Predavatelj dr. Fr. Stelč. Vstopnice po 12 Din. pri vohodu.

— Ljudska šola v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 20. tm. ob 10. dop. v zborniški dvorani na univerzi javno, vsakomur dostopno predavanje o naslednjem predmetu: O lepi knjižici in javnih knjižnicah. Predava g. pis. P. S. Finžgar.

— »Jugoslovenska Njiva« od 15. jan. prinaša tole vsebino: Pr. Šišić: Knez Miloš u Zagrebu 1848. — Vl. Nazor: Prsten (Priča). — Dr. V. Vitezica: Juda iz Kariota. — Dr. Fran flešić: Od belog do crvenog carata. — St. Stojanović: Veliki i mali posjedi. — Umjetnost. — Nauka. — Politika. — Društveni život. — Privreda Bilješke.

Glasbeni vestnik.

KONCERT PEVSKEGA ZBORA GLASBENE MATICE »STABAT MATER«.

1. maja letošnjega leta bo 20ta obletnica Dvořakove smrti.

Antonin Dvořák je bil rojen 8. sept. 1841. v Nelahozevesi na Češkem. Njegov oče je bil mesar in velik glasbeni diletant. Antonin je kazal že kot mali deček izreden glasbeni dar. Že tedaj ga je učil violine odnotni kantor Josip Spitz. 1853. l. je prišel Dvořák v Zlonice k svojemu dokaj premožnemu stricu, ki mu je preskrbel dobrega glasbenega učitelja Antona Lehmana; pri njemu se je učil violone, vijole, klavirja in orgel ter potrebnih teoretičnih nauk. Dvořák je hitro napredoval. 1854. l. so se preselili tudi njegovi starši v Zlonice ter prevzeli tam dobro idočo gostilno in mesarijo. Mladi Dvořák se je sedaj posvetil lahko popolnoma fasti, je obiskoval utrakvistično šolo v Češkem Brodu ter pohanjal glasbeni pouk tamkajšnjega kantoria Sentjakobske cerkve P. Hancka. Dvořák je zlasti v orgelski igri veliko spretnost. Čez leto dni se je vrnil domov. Medtem so se njegove rodniške razmere poslabšale. Njegovi starši so nezazneno zašli v težak gromotni položaj in Dvořák je moral vsled pomanjkanja sredstev opustiti glasbeni pouk. Moral je vstopiti v očetovo obrt, vendar pa je ves svoj prosti čas posvečal glasbi. Tako je minilo nekaj let med mesnico in notnim pulsom. Stari Lehman, njegov prvi glasbeni učitelj je končno vendar pregovoril očeta in strica, da sta omogočila pridnemu mladeniču dveletni tečaj na praški orglarski šoli. L. 1857. sta se pripeljala oče in sin na »lojsterkem« vozu v Prago. Orglarsko šolo je vodil izvrstni kontrapunktik nemec K. Pletsch, po njegovi smrti čez eno leto ga je nadomestil Leopold Zvonar in za njim Josip Krejčí. Starši Dvořaka so se preselili v Kladno, a šlo jim je še slabše. Antoninu so napačili težki časi, izostale so vse podpore. Pouk je moral Dvořák prekiniti, vendar pa ni obupal. Vstopil je v glasbeno društvo »Sv. Cecilija«, katere dirigent je bil Anton Abt, se tako seznanil z mnogimi glasbeniki in našel dokaj učencev, ki jih je instruiral in na tak način zamogel dokončati študije na orglarski šoli. 1859. l. je vstopil v kapelo temperamentnega dirigenta Komzaka. V tem času so nastale prve Dvořakove kompozicije v večjem stilu. Prešlo je nekaj let v delu in skrbeh. V Pragi so ustanovili veliko pevsko društvo »Hlahol« in »Umělnko Beseda«. In 1862 narodno gledališče. Tu je deloval kapelnik Jan Mayr, ki je imel zlasti dober nos za dobre umetniške moči in je priklenil na gledališče tudi izrstno Komzákovo kapelo. Na tak način je prišel Dvořák v narodno gledališče kot violist z mesečno gažo 18 (!) goldinarjev. Moral je zopet poučevati, česar pa ni delal rad. Ljubil je svobodno ustvarjanje, toda ovirala ga je pri tem nesreča, da ni imel lastnega klavirja. Iz zadrege mu je v tem času pomagal komponist Karol Bendl, h kateremu se je Dvořák zatekal, ako je hotel delati. 1864. l. se je preselil k poznejšemu kapelniku nar. gledališča Moricu Angerju, kjer je bil toliko časa, dokler je Angerjev starinski spinet hmel še kako storno. Studiral je med tem simfonije in komorna dela klasičkov ter se končno oprijel oblik novorojane šole.

Zani se je začela doba dvomov, konfliktov s samim seboj, materialnih skrb, razočaranj, ki so mu grenile življenje. V tej potrtosti se je zavzel zanj dr. Ludvik Procházka, življen zastonj napredka in razširitve nacionalne umetnosti, ki je

Poincaré v kritični situaciji.

Značilno glasovanje o zaupnici vladi. — Nove volitve. — Francija in Jugoslavija.

— Pariz, 18. jan. (Izv.) V zbornici je danes ministrski predsednik Poincaré izjavil, da je Francija napela vse sile, da ohrani enotnost akcije med zavezniki. Francija je vselej pripravljena storiti vse potrebno za skupni nastop z zavezniki, nikdar pa ne more dovoliti, da jim služi samo za oporodo. Separatističnega gibanja v Poreju, ki ga je pričelo avtohtono prebivalstvo francoska vlada ne podpihuje. Nemški nacionalisti niso odnehali od političnih atentatov. Francoska vlada je vedno postopala pravilno z nemškimi uradniki.

Nikdar ne moremo privoliti v kršitev versajlske mirovne pogodbe, mi se nikdar ne bomo dali priveriti k temu, da bi sami kršili in ne bomo nikdar stopili iz svoje rezerve.

Poincaré je končno govoril o raznih mednarodnih alijansah. Razmerje med Francijo in Malo antanto je dobro in trdno. Kratko je omenil razmerje med Italijo in Francijo, kakor tudi sporazum med Italijo in Jugoslavijo. Glede tega je izjavil: »Jugoslovensko-italijanski sporazum glede Adrije pirsčno pozdravljamo! Koncem svojega govora je postavil Poincaré tale predlog:

Zbornica odobrava vladno izjavo, osobito glede zasedbe Poruhria. Odobrava še nadaljno njeno blagostanje naroda posvečeno zunanjo politiko. Izreka zaupnico vladi in preha na dnevni red.

Zbornica je sprejela prednost tega predloga pred drugimi s 415 proti 151 glasovom. Sprejela je prvi del dnevnega reda s 446 proti 122 glasovom in drugi del dnevnega reda 445 proti 126 glasovom.

— Pariz, 18. jan. (Izv.) Parlamentarni krogi so z veliko napetostjo pričakovali izida glasovanja o zaupnici Poincaréju. Splošno je bilo ves dan opažati, da je bil Poincaré v zelo kritični situaciji. Proti Poincaréju so nastopili pri glasovanju o interpelaciji glede franka Brianda, Louchera in pristaši Clemenceaua. Poincaré sam je bil zelo nervozen in nekateri so že računali z njegovim padcem. S popoldanskim zaupnico se je Poincaré znal izmotač iz teške situacije.

Nove volitve v francosko zbornico je pričakovati za 2. ali 4. maja.

začel že l. 1870. Izdajati glasbeni list »Hudební Listy«, pri katerih je naružil vse tedne češke glasbenike. (Isti je bil dr. Gajmir Krek pri nas.) Tudi Dvořák je vstopil v ta krog. Začeli so se zanimati za njegova dela in zlasti Proházka je dal marsikateri dober svet. Ko je »Hlahol« pod vodstvom Bendla izjavil prvokrat Dvořákov »Hymnus«, je isti na mah Dvořákov ime razširil še preko mej domovine. Vsega ga je pobudilo k operi »Kralj a Uhliř«, ki je bila sprejeta tudi prijazno. Okoli 1872 l. je napisal že nekoliko simfonij in komornih del.

Seveda se je počasi izboljševal tudi njegov materialni položaj. Gledališka gaža je poskočila na 29 (!) goldinarjev mesečno. 1873. l. se je s svojimi najljubšimi učenci Ano Čermak poročil in si ustvaril svoj lastni dom. Srečen zakon mu je dal več otrok, med njimi poznejšo Sukovo ženo. 1873. l. je izstopil tudi gledališkega orkestra in je postal organist v cerkvi sv. Adalberta v Pragi. Njegova Es-durova simfonija mu je pridobila državni štipendij v znesku 400 goldinarjev in Dvořák je vzbudil zanimanje dunajske glasbene komisije, v kateri so bili med drugimi J. Brahms, E. Hanslick in J. Herbeck. Štipendij je dobil pozneje v večjem znesku še štirikrat. Brahms se je zanj prav posebno zanimal. Priporočal je v založbo Simrocku v Berlinu Dvořákov »Moravské dvořepe«. Dosegli so velik uspeh in Simrock je nagovoril Dvořáka, naj napiše ciklus slovanskih plesov. »Slovanski ples« so izšli (za klavir) 1878. l. in so mahoma osvojili ves muzikalni svet. Na nje je bil Dvořák bolj ponosen, ko na vsa druga svoja dela. Rekel je: »Ako bi mi kdo ponudil milijon, a jaz pa naj bi zatajil očetovstvo »Slovanskih plesov«, pa ga ne maram.« Njim se ima Dvořák zahvaliti na svojo svetovno slavo.

Začeli so se zanj lepši časi in mogel se je posvetiti izključno le kompoziciji. Dobival je množico naročil in slavni muziki so razširjali njegova dela (dr. Hans Richter itd.).

10. marca 1883. l. je doživela premijero njegova »Stabat mater« v Londonu. Dvořák je dirigiral sam. Za Anglijo je napisal še več kantat, n. pr. Sv. Ludmila itd. Kupil si je lahko malo posestvo doma. Dobival je odklovanja in časti. 1889. l. je postal vitez železne krone, 1891. častni doktor češke univerze, častni doktor univerze v Cambridge, 1898. l. je dobil kolajno za umetnost in znanost itd. Vendar pa ni ljubil ne redov, ne teh časti, ter ni bil nanje kar nič ponosen. Strašno težko so ga pripravili tudi, da se je dal fotografirati. V svoji skromnosti se v slavnostnih družbah, pri banketih nikoli ni počutil dobro. Pomladi 1889. l. je bil imenovan za profesorja kompozicije na praškem konservatoriju, od koder je bil pozvan čez dve leti za ravnatelja konservatorija v New-York. V Ameriki je komponiral mnogo svojih najlepših skladb, med drugimi emol simfonijo (»Iz novega sveta«) in prekrasni koncert za violončelo in orkester. L. 1895. pa se je vrnil na svoje praško mesto, ter pod vodstvom znanega violinskega pedagoga Bennewitza vodil kompozicijski razred do l. 1902. Po Bennewitzovem odhodu je bil izbran za konservatorijskega ravnatelja, kjer so službovali še znameniti (profesorji n. pr. O. Ševčík, J. Mařák, Jos. Lugert, K. Knittl, Káan pl. Albert in K. Stecker. Dvignilo so konservatorij do znamenitega viška. Iz njega je izšlo tedaj mnogo odličnih glasbenikov. Med učenci kompozicijske šole Dvořáka je bil tudi naš prof. konservatorija g. Jos. Michl, ki je svoj čas v Gorici naštudiral in vodil »Stabat Mater« svojega učitelja. V Pragi se je Dvořák v prvi vrsti pečal z dramatičnimi deli, ki pa mu, kakor skoro nobenemu absolutnemu muziku, niso prinesla zaželenih uspehov. Njegovo zadnje delo je bila opera »Armida«. V začetku 1904. l. je začel bolehati, pomladi se mu je bolezen nekoliko izboljšala, 1. maja 1904. pa ga je smrt pri zajutru nenadoma pobrala. Pokopan je ob Smetanovi strani na višehradskem pokopališču.

Napisal je množico znamenitih del, orkestralnih (simfonije D. A. F in Es dur, ter e mol; simfoniske pesnitve: Zlati kovrat, Golob, Povodnji mož, Poldnevica, uverture: V naravi, Karneval, Otello, orkestralne serenade, klavirske koncerte: violinske in violončelo koncert; vokalna dela: psalm 149. Mrtnaški ženin. (ki ga je l. 1895. ob priliki Matičnega koncerta na Dunaju sam dirigiral. Dedilj Belegore, Jubilejna kantata, Hymnus, Te Deum, Missa solemnis, Stabat Mater, Sv. Ludmila, Requiem moške, mešane zborove, mnogo pesmi, anete; komorna dela: 8 godalnih kvartetov, 3 klav. trio, 2 god. kvinteta, klav. kvintet, sonate za violino in orkester, skladbe itd.; klavirske skladbe: škotske ples, slov. ples (tudi za orkester), silhuete, minuite, valčke, legende, balade, humoreske, suite, itd.; dramatska dela: Kralj in ogliar, Snaljivi kmet, Dimitrij, Jakobin, Vrag in Katra, Rusalka itd. Opera »Rusalka« je njegovo najboljšo dramatsko delo.

Dvořák je bil resnično pobožen; vsak dan je bil pri zgodnji jutranji maši, družbe, kakor že rečeno ni ljubil, dom mu je bil najdražje bivališče. Zamogel je biti grob in nedostopen, a tudi dobrosrčen, priazen. Vsa njegova dela se odključajo s svežim, naravnim slovanskim ritmom, njegova lirika ni prešla nikoli v solzavost. V instrumentaciji je podoben Berliozu, Čajkovskemu. Množično je bil, kakor Mozart, občutljiv za naravno in pulzivno: v njegovih delih ne najdeš umetničarja. Tudi v obliki je žentjalni mojster.

★ ★ ★

— Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. V nedeljo, dne 20. tm. ob pol 11. dop. odbojova seja.

— Glasbene vesti. Na seji odbora Glasb. Matice, 18. tm. so polnoštevilno navzoči odborniki soglasno na predlog predsednika pevskega zbora g. Skalarja imenovali svojega dolgoletnega in veleza-služnega pevovodjo ravnatelja Mateja Hubada za častnega pevovodjo Glasbene Matice. — Istočasno se je posrečilo odboru pridobiti na dvomesečno poskusno zborovodstvo g. Srečka Kumra iz Trsta, ki je na turneji prim. slov. učit. pevskega zbora po Italiji dosegel povsodi visoke umetniške uspehe. Vodil bo prve dni meseca aprila svoj prvi koncert, ki naj sestoji iz najnovejših slovenskih skladb za moški, ženski in mešani zbor najhajajočih se še v rokopolis. S tem je začasno rešeno tudi pereče vprašanje Hubadovega namestništva. Prireditev »Stabat Mater« je navzlic ogromni udeležbi občinstva komaj materijalno krita. Vendar je upati, da odbor sklene isto v glednem času ponoviti, morda celo v cerkvi, kjer bi prišla skladba sigurno do silnejše glasbe. — V najbližjem času pev. zbor Glasb. Matice priredi za vojaštvo tukajšnje garnizije brezplačen koncert, kar dokazuje, da se Glasb. Matica globoko zaveda svoje vzgojevalne misije med vsemi narodnimi sloji.

Ženeki ozornik.

KINO IN ŽENSKI SVET.

Kino čedalje bolj posega v celokupno naše življenje in se razvija s čudovito naglico in uspehom. Iz igračke in fizikalne kurioznosti postaja literatura, ki obsega najprej krvave detektivske romane, končno pa tudi važna in poetična dela vseh vrst, ki jih deloma črpa iz tiskane literature, deloma iz nalašč v to svrhu pisanih originalov. In dandanašnji, ko je občinstvo že skoraj prenasršeno s to literaturo, ko že primanjkuje osnutkov in to ameriški listi polni inseratov, kjer se prosi za osnutke, četudi nedovršene, ki bi jih režiserji dopolnili, stopa kino v družabno življenje kot pomočnik in izobrazbi in znanju sploh, kot olajšava pri trgovini in reklam, skratka, kino stopa na praktično polje.

Ni torej čudno, da kino na različne načine posega tudi v ženski svet, ki je večji, kakor moški svet. V tem slučaju lahko govorimo o treh načinih udeleževanja filmske umetnosti o ženski javnosti. Prvi je vpliv, ki ni baš romantičen. Ženska, ki je tudi sicer bolj nežna in čustveno bitje, kakor moški, je bolj dostopna zaznavam, ki prehajajo iz življenja in seveda tudi iz filma v njeno miselnost. Ženska vidi v filmu več, kakor moški, ker se bolj zanima za dejanje, za idejo igre in se ne briga toliko za podrobnosti, za katere ima ženska tudi zelo razviti zmisel. Dočim moški opazuje figuro kot celoto in se mu vzbujajo misli, kako bo posegla v dejanje, vid ženska celo vrsto stvari, ki jih moški ni opazil. Ženska mora opozoriti možkega, da ima igralec ki se je pojavil na platnu pet let po prvem nastopu, še isto palico ali pa isto kravato ali pa igralka isto frizuro in da po 20 letih še ni osivela. Moški o takih malenkostih niti ne mislijo in jih sploh ne opazijo, ker nimajo tako razvitega in bistrega pogleda. Tako je nekoč dama opozorila svojega sosedo v kinu, da je v filmu, sicer dobro režisiranim, na ognjišču, kjer se je nekaj kuhalo, ležala nepoprana kuhinjska cunja. Režiser je cunjo popravil, da bi bil realizem popoln, toda ker jo je napačno položil, je bila zadeva še bolj neprijetna. Dama je takoj pripomnila: »Čunjo bi bilo treba sežgati in takoj je bilo videti, da je ognjišče hladno in da je vse skupaj domišljija ne pa realno življenje. Taki primeri dokazujejo, da ženske vidijo več, kakor moški.

To svojstvo pa povzroča, da se filmske zaznave utišnejo ženski globlje v spomin in da je ona zelo disponirana za posnemanje ali pa, kar je še bolj pogosto, da si v svoji fantaziji slika tudi to, česar na platnu ne vidi. Zadostuje včasih toliko ali frizura filmske junakinje in ženske, osobito mlade in nezkušene si takoj domišljujejo, da so ji slične ter se užije v njeno vlogo tako, da jim ostane v spominu tudi v vsakdanjem življenju. Posledica tega so razne ekscentričnosti, ki jih opažamo pri ljubiteljih kina dovolj čisto. Tega vpliva filma ne smemo podcenjevati. Iz tega lahko nastane izborno vzgojevalno sredstvo lahko pa tudi smešna karikatúra, kakor je pač prikriti doletel film. Zato je treba strogo paziti na to romantično plat, ki izvira iz bogate domišljije in dovzetnosti ženskega bitja.

Drugi vpliv na ženski svet je gospodarskega značaja. Priznati moramo, da je dosegla ženska v izdelavi filmov rekord in sicer v poklicu takozv. kino-zvezd. Finančni uspehi v tej panogi ženskega udeleževanja so prvovrstni in le malo moških poklicev se mora primerjati z njimi. Mora že biti bančir, veletrgovec ali finančnik, da more s svojimi financami obdržati pri sebi kino-zvezdo, ki ima poleg tega še vpliv in moč, kakršno nakloni usoda le malokateremu moškemu. Prava kino-zvezda je prva, pred njo se priklanja sam ravnatelj in režiser podjetja s kopico vseh ostalih uslužbencev, včevši tudi svoločnega avtorja, ki z drhtečim srcem opazuje povsebljeno misel na platnu in se pri tem pogledu čisto spozabi tako daleč, da zataji svojo starost. Da ne govorimo o armadi kavalerijev in oboževalcev vsake take zvezde. To sicer ni poklic, ki ga lahko sprejme vsaka ženska, kajti vsaka nima lepote in mimikne elegancije, vendar pa moramo omeniti, da film daje ženski možnost gospodarskega in socialnega razvoja. Mimogrede omenjeno, filmski igralci ni treba obvladati temeljnih zahtev gledališke umetnosti, kakor prijetnega glasu, deklamacije, spomina, itd. Kino-zvezdi je ta naloga olajšana, ker ne igra svoje vloge v eni sapi, marveč jo lahko poljubno razdeli na več delov in lahko v slučaju ne-

uspešnega nastopa popravi to, kar se ni obneslo.

Poklic kino-zvezd seveda ni toliko pomena, toda če pomislimo, koliko ženskega oboja zaposluje vsako filmsko podjetje, še poleg glavnih igralcev, vidimo, da je kino za ženski svet važen faktor in da je mogoče računati z njim pri izbiranju poklicev.

Tretji vpliv šele nastaja, toda razvil se bo v bodoče tako, da bo brez dvoma najvažnejši. To je vzgojevalni vpliv, na katerem se v veliki meri zainteresirane one matere, ki hočejo, da bi bila njihova deca vsestransko dobro odgojena in sposobna za življenje. Nismo sicer še tako daleč, kakor Amerika, da bi proglasili za pedagoško potrebo, da mora biti v vsaki šoli kino, ki se smatra za neobhodni pripomoček pri pouku Ameriški prosvetni faktorji stoji na stališču, da mora biti pouk nagleden in življenjski. S kino pa se najlažje doseže ta cilj. Poleg tega pa prinese marsikaj lepega v dolgočasno šolsko »kabineto«. Pomislimo, kolika je razlika med površno nagačeno sovo ali pa filmom, ki s tehnično dovršenostjo prikazuje del njenega življenja! Ali pa pomen filma za pouk v zemljepisu in drugih predmetih! Cele pokrajine, industrijska podjetja, zgodovinske dogodke in druge stvari, ki jih sicer nudimo mladini v obliki suhoparnih opisov ali slik, pa mogoče predočiti naravno pregledno in živo tako, da jih deca z lahkoto ohrani v spominu. Kino bo nadomestilo v bodoče tri četrtine ugodne pedagogike in noben učni predmet ne bo mogel shajati brez njega. Če smo trdili, da ima kino romantičen vpliv na žensko, velja to še v večji meri za deca. Detska duša je fotografska plošča, ki hitoma ujame vse, kar se godi okoli nje. Vprašanje je seveda, kakšni filmi so primerni za deca. Odgovor je lahek: Tak, ki odgovarjajo stopnji njenega razvoja, ki je nad njenim spoznanjem. Na Angleškem so se s tem problemom podrobno pečali. Predansko leto so poslali vsem šolam okoliščina, v kateri vprašujejo mladino, kakšni filmi ji ugajajo. Preleli so 6701 odgovor. Ugotvilo se je, da od mladine do 14 let 8% še ni bilo v kino, 20% prihujbenih iger je bilo pravičje, 16% komičnih filmov, 15% sportnih in družabnih, 11% bojnih, ostale pa detektivske, romantične in dr. Znanstvene filme, za katere se je izrekla mladina, je odpadlo samo 2%, kar je seveda preseženo dotično komisijo. Iz teh podatkov sledi važen sklep, ki ga bo morala upoštevati pedagogika, kadar bo tudi pri nas dozorelo vprašanje filmov v šoli. Seveda velja vse to samo za one filme, ki niso preveč napeti in ne vzbujajo v človeku izkrotnih živalskih instinktov.

Sokolstvo.

— Sokol Štepanja vas ima v nedeljo, dne 20. tm. v društveni telovadnici svoj redni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Začetek ob 14. Zdravo! — Odbor.

Novi milijoni iz Moskve!

Moskovske »Izvestija« z dne 30. decembra 1923 priobčujo v rubriki »Naša pomoč« vest, da je centralni odbor ruske komunistične stranke tekom decembra lanskega leta poslal bolgarskim komunistom 16.000 dolarjev. Letos v januarju in februarju pa je kreditiral v iste svrhe po 10.000 dolarjev, vsega skupaj torej 36.000 dolarjev, kar pomeni po današnjem kurzu okoli 5 milijonov bolgarskih levov. To je torej solidna vsota, ki so jo dobili bolgarski komunisti, da lahko rovarijo proti državi in obstoječemu družabnemu redu. V septembru minulega leta pa je prešla bolgarska komunistična stranka iz istega fonda za mednarodno propagando 50.000 dolarjev (okoli 7 milijonov levov). V isti rubriki bolševiško uradno glasilo poroča, da je bilo izdano v decembru 1923 za aretirane nemške komuniste 21.000 dolarjev in po 10.000 dolarjev mesečno za poljske komuniste kot mesečna podpora. Jugoslovanski in italijanski komunisti so preimali doleži po 1000 dol. mesečno. Podpora so dobivali tudi kitajski, finski in drugi komunisti. Če seštejemo vse te zneske, dobimo čedno vsoto, ki predstavlja težke milijone. Ubogi ruski narod pa trpi pri tem največje pomanjkanje. Zanimivo je, da našim komunistom pošiljalo moskovski tovariši samo tako neznamno podnoro. Bržkone jim ni všeč njihova politika, ki je vse prej kakor komunistična.

Macdonaldova politika.

Angleški politični in parlamentarni krogi so mnenja, da pride v parlamentu do odločilnega glasovanja v ponedeljek ob 23. in da bo znašala večina glasov proti konservativni vladi kakih 60—70. Parlament bo odrgeden na 3 tedne in v tem času bo Macdonald sestavil nov parlament in vladni program. Nastop delavske vlade vzbuja na Angleškem in tudi v inozemstvu veliko zanimanje. Čujejo se različni glasovi in komentariji. Tako je »Daily Mail« spregovoril o originalni kombinaciji, da bi morala delavska vlada, če je dosežena in zvesta svojim načelom, vrniti Nemcem vse kolonije. Tej trditvi se je uprl »Evening Standard« čes, da nemške kolonije ne pripadajo samo Angleški, marveč zavzevalnik kot celoti in da jih je dalo Društvo narodov raznim državam kot mandate za renaracijo. Ako se Angleška odreče teh mandatov, privede znova Društvo narodov, v pošteb bi

prišla samo nemška Vzhodna Afrika. sedaj kolonija Tanganika. Ostalo nemško ozemlje pod angleško upravo tvori mandate angleških dominijonov (Južna Afrika, Avstralije, Nove Zelandije) in londonska vlada ne more z njimi razpolagati. Slične kombinacije se navačajo v zvezi z Macdonaldovo vlado tudi glede zunanjih dolgov. Druga internacionalna je proti vsakemu izplačilu vojnih dolgov in odškodnine, toda Macdonald bo težko praktical to socialistično načelo na dolgovih, ki jih ima Angleška v Franciji, Italiji in drugih zavezniških državah.

Vse te kombinacije so več ali manj brezpredmetne, ker Macdonaldova vla-

da v resnici ne pomišlja o kakih resnih spremembah ali novih smernicah v angleški zunanji politiki tem manj, ker njegova stranka v parlamentu nima večine. Delavska stranka bo morala pač računati z dejanskimi razmerami in uvidenost ter državniške sposobnosti njenega voditelja so že zadostna garancija za to, da Angleška ne bo krenila na pot nevarnih eksperimentov, ki bi škodovali v prvi vrsti nji sami. V notranji politiki se bo seveda marsikaj spreminilo zlasti v kolikor gre za socialne reforme in zboljšanje gnetnega položaja srednjih in nižjih slojev, na zunaj pa bo Angleška brez dvoma ostala to, kar je bila — naimočnejša svetovna vesela.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 19. januarja 1924.

Kdo je bil proti Avstriji?

Da so bili naši klerikalci do prevrata najponižnejši hlapi Dunaja in navdušeni oboževalci Habsburžanov, ve vsa naša javnost. Klerikalci so se ob prevratu tudi zavedali te svoje vloge v predvojnem in vojnem času, za to so se po osvoboditvi potuhili in se vedli praskomno, ker so se bali, da bi se upravičena ljudska nevolja ne okrenila proti njim, ki so bili orodje v rokah dunajske vlade ter se z navdušenjem dali izrabljati v vse protinarodne svrhe. V živem spominu je še znana okrožnica, v kateri je vodstvo klerikalne stranke pozivalo svoje somišljenike, naj neizprosno ovadijo avstrijskim oblastem vse one svoje rojake kot srbofile in rusofile, ki so naročeni na napredne liste, pred vsem na »Slovenski Narod« in ki so člani »Sokola«. Kakšen uspeh je imela ta okrožnica, je znano. Začela se je proti napredniaku divja gonja, v kateri so prednjačili klerikalni »Orli«. Jele so se polniti ječe žrtve klerikalnega denuncijantstva...

Pa je prišel prevrat. Klerikalni ovadniki so se tresli pred osvetlo. Toda naprednjaki so dobre duše: ob radosti, da jim je po velikem trpljenju vendarle zasnilo solnce svobode, so pozabili na vse prestano gorje ter velikodušno odpustili klerikalcem vse, kar so na njih zagrešili pod avstrijskim režimom. Niti lasu niso skrivili nikomur, prizanesli so celo takim, ki bi bili vredni, da bi za svoje zločine, zagrešene na narodni stvari, viseli na prvem uličnem kandelabru. To velikodušno odpuščanje in pozabljenje je bilo res krščansko, pametno in dalekovidno pa ni bilo.

Klerikalcem, čim so uvideli, da se jim ni bati ničesar, je takoj zrastle greben. Jeli so nabirati sadove osvoboditve v svojo malho in ni trajalo dolgo, pa so nastopali kot osvoboditelji tisti, ki svoj živ dan niso delali drugega, kakor da čim bolj zaslužijo narod nemškemu Dunaju in rimskemu klerikalizmu. Nedavno tega pa smo celo čitali v klerikalnih listih, da je »liberalno Sokolstvo« dosledno delovalo na zaslužnjenju slovenskega ljudstva, edini boritelji za svobodo pa so bili — Orli. Proti tej neoblični nesramnosti seveda ne bomo polemizirali, ker je brezstidna in bedasta obnem, navesti pa hočemo dokument, ki kaže, kako so avstrijski vojaški krogi sodili o Sokolih in Sokolstvu.

Podmaršal Schwerdtner je izdal dne 14. septembra 1914. na podrejene poveljike to-le okrožnico:

»Na temelju popolnoma zaupnih obvestil je vojaškemu poveljstvu znano, da izdajajo sokolska društva vojakom, ki odhajajo na fronto legitimacije v obliki članskih listkov, ki tem vojakom v službi, da pridejo v ujetništvo, zagotavljajo boljšo postojanost ž njimi s strani sovražnikov. Obvestite popolnoma zaupno in osebno poveljnice na fronto odhajajočih čet in jim zapoveste, naj takoj z največjo pozornostjo pregledajo takozvane markskomanije neposredno pred odhodom in njih uvagovanju in sicer pod pretvezo n. pr. da iščete dum-dum nahoie, — ako imajo pri sebi gori imenovane legitimacije. V službi, da se takšne legitimacije najdejo, jih je treba skrbno shraniti. Takol no izvršiti preiskave pri moštvi je treba poročati vojaški komandi uspeh preiskave s seznamom vojakov, pri katerih so bile najdene takšne legitimacije. Poročilo naj se pošlje v dveh izvodih naravnost komandantu generalnega štaba. To delo se naj izvede pri vseh odhajajočih transportih in naj se te stvari posveča največja pozornost. Ta dopis naj poveljnik prevzame v osebno shrambo in naj o njem ne obvesti nikogar razun poveljnikov na fronto odhajajočih oddelkov.«

Koga so torej smatrali v Avstriji za nevarnega — Sokole ali Orle?

★ ★ ★

— Kralj in kraljica na beogradskih prireditvah. Nj. Vel. kralj Aleksander I. in kraljica Maria sta sredi posetila tri velike javne prireditve. V narodnem gledališču sta prisostvovala krasno uspeši akademiji zagrebških Sokolov. Po akademiji sta posetila prireditev beogradskih obrtnikov in obrtniškega narakača v veliki dvorani Kolarca. Tu sta se zamudila nad eno uro. Kralji se je razgovarjala z različni obrtniki in se zanimala za njih položaj. Kraljevska dvo-

jica je sleditč posetila tudi veliki maškaračni ples, ki ga je priredilo »Kolo jahača« v veliki dvorani Oficijskega doma. Maškera je bila nad vse sijajna. Na njo so bili povabljeni tudi zastopniki inozemskih držav in pa razni dostojanstveniki. Zelo značilno je, da se je kralj nad eno uro živalno razgovarjal z angleškim poslanikom sir Youngom. Živahen razgovor je imel kralj tudi s poljskim poslanikom O kenskim in pa z albanskim poslanikom Rizo Kollonjo.

— POZOR! Cenjene naročnike, ki še niso poslali naročnino za december in januar, vljudo opozarjamo, da takim zamudnikom pošiljanje lista preneha dne 23. jan. t. l. Prosimo torej, da se naročnina pravočasno obnovi.

— Nedeljski shod hišnih posestnikov v Ljubljani je bila resna, mogočna in dostojna manifestacija naših gospodarskih krogov za potrebno izboljšanje davčnih razmer. Shod je upravičeno vzbudil občno pozornost, ker je nedostatek grajal v dostojni obliki. Vsa naša javnost — napredna in klerikalna — je pritrđila utemeljenim zahtevam naših gospodarskih krogov. Priznati se mora, da so se tudi klerikalni poslanci zavzeli za pravične zahteve in tako je g. dr. Kulovec že porabil v skupščini stvarne podatke in številke nedeljskega shoda. To je popolnoma v redu in hvalevredno. Pаметen človek si drugače sploh misliti ne more. Samo jednemu zločini nastop gospodarskih krogov ni po godu. Je to g. prof. Bogumil Remec, prelat v civilu, znan kot mojster hudobne politične intrige v klerikalni stranki. Že takoj po shodu je dajal duška svoji nevolji. V današnjem »Slovencu« piše v istem tonu o nedeljskem shodu, češ da je shod po toči zvonil. Pozabi pa ta mož, ki je potuhnenost do vgljedne popolnosti razvil ob času dr. Sušteršičevega vodstva proti strankinemu načelniku samemu, da pada v hrbet s svojim neumestnim člankom poslancem lastne stranke. Ti so razumeli položaj in se že poslužili zahtev in podatkov zadnjega shoda. Potuhnite se zopet, politični kovar, in pustite sposobne še ljudi mirno delati. Za preresne stvari gre, da bi kdo nasledal prozornim hudobijam!

— Kako reduciraj? Redukcijo uradništva pri zdravstvenem odseku za Slovenijo je ministrstvo narodnega zdravja temeljito izvršilo. Reducirani, oziroma upokojeni po starem zakonu so večina uradniki s prav dobro kvalifikacijo v najboljši moški dobi. Uradne zdravnike so upokojili, ne da bi poskrbeli za namestnike. Kakšne zdravstvene razmere lahko nastanejo med ljudstvom v okrajih, ki so sedaj brez uradnega zdravnika, si lahko vsak lajk predstavlja, samo merodajni činitelji niso na to mislili. V nekaterih bolnicah je reducirani upravitelj z vsem upravnim osebjem. V teh bolnicah je treba reducirano osebje takoj nadomestiti z novim ali pa obrat ustaviti. V ljubljanski bolnici je unokojen edini kvalificirani strojnik. Ali hočemo s tem morda sploh odpraviti vse naše bolnice? Skoraj se zdi! Sicer pa s tako redukcijo ni država nič na boljšem, pač pa na slabšem, ker bo morala reducirano osebje v interesu službe takoj nadomestiti z novim ter plačevati predčasno upokojenim pokojnino, novemu osebju pa prejemke. Iz tega sledi, da se bodo povečali izdatki države, ne pa zmanjšali, kakor je namen redukcije uradništva.

— Preč s švabčarenjem! Preteli smo sledeči dopis, kolega vsebina se nam vidi zelo uместna, da se sporoči naši narodni javnosti: »Gospod urednik! Že deli časa naslednje vaše simpatične članke, v katerih opozarjate na nemško arvanco v Sloveniji in nasvetujete radikalne narodnoobrambne in prosvetne ukrepe. Na eno na doleži slovenski tisk ni opozoril in to je tisto odvratno švabčarenje, ki se je raznačlo po celi Sloveniji, po železnica, na ulici, v kavarnah, na pošti in deloma v naših javnih uradih in ki je začelo cel v družinske kroge. Zlasti velika je nevarnost na severni naši granici, v Mariboru, Ptuj in Celju. Z naravnost nezamislivo usluženostjo govore slovenski uradniki na tudi trgovci s svojimi nemškimi znanci čisto po nepotrebnem nemško, daš dobro vedo, da obvladajo slovenščino. Takisto morete ob vsaki pri-

liki poklicati telefonsko centralo ter zahtevati kraja in daljša pojasnila v nemškem jeziku in prejeti boste z neverjetno suženjskim glasom vsak odgovor. V tem oziru prednjačijo zagrebški čifutje, ki se neženirano gibajo po slovenskih mestih in nesramno izzivajo s svojo glasno nemško govorico kakor da bi bili v Grazu ali na Dunaju. Tudi po ljubljanskih restavracijah in kavarnah se je švabčarenje zelo razpaslo. So natakariji, ki Srbe, katere v prvem hipu ne razumejo, takoj po nemško ogovarjajo, kar zapuščajo pri naših južnih bratih sila mučne vtise o tej »slovenski« Sloveniji. Končno se je švabčarenje razširilo tudi med našimi takozv. narodnimi krogi in marsikatera narodna dama se prav nič ne ženira klepetati in izzivati po cel večer slovenske sorožke po ložah ljubljanskih boljših kavarn. Mislim, da bi bila energična akcija proti nepotrebnemu švabčarenju domačinov zelo na mestu, da se nemški jezik omeji samo na uporabo s tuji. Ogabno švabčarenje jemlje našemu družabnemu in javnemu življenju narodni duh in obeležje ponesnosne in državne naroda. Proč torej s tem jezikovnim hlapčevstvom!

— V avdiciji pri kralju. Z Beograda nam poročajo z dne 17. t. m.: Tu se je mudil bivši minister Anton Kristan. Danes popoldne ob 16. je kralj Aleksander sprejel Kristana v privatni avdiciji.

— Veliki dogodek tega tedna v Beogradu je razprava na otonem trgovskem sodišču o polomu Ujedinjene banke. Po poročilu lista »Vreme« izgube preko 264 milijonov kron. Poleg zavodov je prizadetih veliko število vložnikov. Čela vrsta advokatov prisostvuje razpravi, ki se večkrat jako živahne. Rešiti je bilo vprašanje, ali je konkurz otvoriti ali prijeti postopanje za poravnavo. Sodišče je 3. jan. sklenilo, da se za prejem sedem članov upravnega odbora. Skrili so se pravčasno in jih sodišče po svojih organih ni moglo dobiti. Pozneje je sodišče preklicalo ta svoj sklep. Sodišče je bilo podano poročilo, da so knjige banke bile tako vodene, da so vzgled slabega knjigovodstva.

— Gremij trgovcev v Ljubljani opozarja, da je razposlal vsem članom vabila za volitve v dohodninski cenilno komisijo, ki se vršijo v nedeljo, dne 20. t. m. v prostorih davčne administracije. Breg št. 6, od 6. zjutraj do 17. popoldne. Ker so te volitve velike važnosti, poziva gremij ponovno, da se jih udeležijo celokupno trgovstvo. Solidarni nastop naj bo odločna manifestacija proti davčnemu sistemu, ki se je pri nas udomačil, in nalaga malemu trgovstvu bremena, ki resno ogrožajo njega obstoj.

— Južni kolodvor v Zagrebu. Z ozirom na podraževanje južne železnice je južni kolodvor v Zagrebu dobil drugo ime. Odslej se bo imenoval »Zagreb-Sava«.

— Vlada in pobiranje draginje. Kakor poroča beogradska »Tribuna«, bo fin. ministar Stojadinović v sporazumu z ministrom za socialno politiko dr. Pelešem izdelal nove odredbe za pobiranje draginje, ki jih ima odobriti ministrski svet. Ostre upravne ukrepe proti draginji odreja zbox tega, ker se je tečaj dinarja izboljšal in stabiliziral, dčim cene na trgu niso padle, marveč še celo vsak dan rastejo. Ta napovedana akcija proti draginji bo zopet samo udarec v vodo in je na las podobna oni pred leti, ki je povzročila vihar ogorčenja v trgovskih krogih, ni pa prav nič koristna, marveč je docela draginja samo še povečala. Kakor pred leti bodo vladne odredbe tudi to pot bolj v škano trgovcev, kakor v pobiranje draginje. Predvsem pa je smatrati to akcijo kot pesek v oči trpečemu uradništvu, češ da hoče vlada vsaj draginjo omejiti in ublažiti, ko že neče pošteno urediti uradnih plač. Mi pa pravimo: Najpreje plačajte pošteno uradnike in vpokolence, da bodo mogli živeti kot ljudje potem pa se lotite draginje in jo pobijajte.

— Zvišanje železniške tararine. Generalna direkcija državnih železnic je z odobrenjem fin. ministrstva sklenila povišati od 1. februarja t. l. tararino v kolodvorskih skladiščih in sicer v Bosanskem Brodu, Sarajevu in v Gruzni od 40 na 50 dinarjev v ostalih kolodvorskih skladiščih na vseh progoah od 20 na 30 D. Na odprti progi je povišana tararina od 10 na 15 D za kvadratni meter.

— Poročka. Poročili se je danes g. dr. Alojzij Trstenjak, okrajni komisar v Slovenigradu z gđ. Zdravico Kostanjevec, hčerko Jospa Kostanjevec, pisatelja v Mariboru.

— Zadušnice za pok. dr. Bog. Senekoviča se bodo darovale v cerkvi Mar. Oz. v torek 22. jan. ob 10., v sredo 23. jan. ob 9. in v četrtek 24. jan. ob 9. dop.

— Smrtna kosa. Umrl je dne 14. t. m. v Bos. Gradski naš rojak g. Franjo Dular. Vpok. nadveterinar in posestnik, v 64 letu svoje starosti. Franjo Dular se je rodil l. 1860 v Podborštu v občini Mirnoški na Dolenjskem. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, veterinarsko visoko šolo pa na Dunaju. Služboval je nekaj let v Beljaku, pozneje pa v Bosni. Zaslužno je njegovo delovanje v stroki živnozdravilstva in živinoreje. Spisal je gospodarsko podučne knjige: »Domači živnozdravniki«, »Umna živinoreja«, »Gospodarski nauki« in še več drugih podučnih črtic. Na vsn moč si je prizadeval, da bi bil preživel svoje poslednje dni v domači slovenski zemlji, katero je neizmerno ljubil, a usoda je hotela drugače. Nj. Vel. kralj ga je odlikoval z redom Sv. Save IV. razreda. Počivaj sladko v zemlji ob Savi, ki Ti naj prinese pridrave iz domovine. — V Ljubljani je umrl g. Janko Likar, mestni učitelj v pok. Pokojnik je bil dober šolnik.

navdušen narodnjak in odločen naprednjak. Svoje napredne prepričanja ni nikdar zatajil. Pokojnik zapuščajo vdovo Marijo roj. Cerin in štiri otroke. Pogreb bo v nedeljo ob pol 12. iz Poljanske ceste 87 na pokopališče k Sv. Križu. Bodi mu ohranjen priazen spomin.

— Izstop dalmatinskih akademikov iz klerikalnih vrst. Iz dijaških krogov nam pišejo: Katoliški akademiki in bogoslovci iz Dalmacije, ki studirajo v Ljubljani, imajo svoje društvo »Pavlinovič«. Začetkom letošnjega šolskega leta se je med njimi pojavila struja, ki je hotela društvo postaviti na socialno podlago. Na čelu te struje je bil jurist in književnik Ujevič. Temu so se pridružili še drugi. In zdlo se je, da bo jim njihov načrt uspel. Prijet jim pa so z vso vehemenco nastopili bogoslovci in med dalmatinskimi katoliškimi dijakii je prišlo do razpora. Iz društva »Pavlinovič« so izstopili Ujevič, Morunović, Tranudović, Radica in več drugih.

— Preselitev drž. protežne delavnice. Vodstvo drž. protežne delavnice v Ljubljani naznania, da se v prih. dneh preseli iz svojih sedanjih prostorov. Aškerčeva ulica, nasproti srednje tehn. šole v nove prostore v šentpetrski vojašnici. V sled preselitve zaslane nabrži do začetka februarja t. l. izdelovanje protez, ker se bode vršila demontaža in montaža strojev. Čevljariki, bandaži in lesni oddelek bodo lahko navzile preselivši izvrševali svoja dela. Zato prosimo vse interese-invalide, da potrpijo in da naj se v bodoče obracajo radi protez, proteznih in ortopedičnih pripomočkov na drž. protežno delavnico v šentpetrski vojašnici.

— Celjske vesti. Na občnem zboru Uduženja vojnih invalidov podružnice Celje, je bil za predsednika izvoljen g. Vekoslav Pizgar. — Pretep med vakiškim fantii. V nedeljo so v neki gostilni na Spodnji Hudični potipvali fantie. V pianosti so se medseboj stegli in enega težko, enega pa lahko ranili. — Piaz je podsu. V Začretu v Čaterjevi opekarni pri kopanju ilovice delavca Ivana Rezarja. Prepeljali so ga težko poškodovanega v celjsko bolnico. — Umrl je v celjski bolnici posestnik Anton Vizovišek iz Trbovelj, katerega je 14. jan. zvečer, ko je šel iz svoje hiše k sosedu, neki neznanec zabodel z nožem v trebuh. — Sportni klub v Celju ima 2. jan. ob 20. v gostilni na »Škarp« na Bregu svoj redni občaj zbor.

— Pozor lovci! V ponedeljek 21. tm. se vrši v Ljubljani tradicionalni selem kožuhoine, znan pod imenom »Ljubljanska borza«. Vrši se v prostorih spedičiške tvrdke »Balkan« na Dunajski cesti. Cene lisic, kun, vider itd so seveda odvisne ne le od kakovosti blaga, ampak tudi od števil kupcev. V Nemčiji se plačujejo sledeče cene: kuna zlatica 19 dolarjev (1600 D) kuna belica 16 dolarjev (1350 D), lisica 8 dolarjev (680 Din) dihur 3 dolarje (250 D), jazbec 2 dol. (170 Din), vidra 22 dolarjev (1870 D), zajec 20 centov (17 Din) podlasica 40 centov (34 D). Te cene so seveda je približne, zakaj za posebno lepe kože se dosežejo še višje cene. Upajmo, da tudi ljubljanska borza ne bo preveč odirala naših lovcov.

— Poskusna kuha na plinu. Kakor se nam javlja, priredi prihodnji teden vodstvo mestne planarne javno kuhanje na plinu. Prireditev bo prav gotovo zanimala vse naše gospodine, ker se bo de za vsako poedino na plinu pripravljeno jed določila porabljena množina plina. Dokazati, da je plin ne samo najcenejše temveč tudi najprikladnejše kurivo sedanjosti, je namen te prireditve. Da se omogoči vsakomur uporabo plina za kuho, je sklenil upravni odbor mestne planarne izvrševati vse instalacije po lastnih režijskih cenah in dovoliti delavstvu in sploh vsem nameneščem odplačila v 4 mesečnih obrokih. S tem je dana podlaga in možnost, da se plin tudi v našem mestu tako razširi, kakor mu to pripada po predpisih katere nudi kuhi.

— O novi rastlinski hrani »Soja« smo nedavno priobčili zanimive podatke ki smo jih prejeli iz Amerike ter se torej nanašajo na ameriške razmere. Ker se mnogi za to zanimajo, ugotavljamo, da nam podrobno nasti glede dobivanja semena, pridelovanja te rastlinske hrane itd niso znane. Informacije bi bile mogoče dobiti iz ameriških virov, ker se ta rastlina goji doslej menda samo v Ameriki. Sicer pa smo mnenja, da bi bilo umestno, če bi se za to stvar zavzeli oni faktori, v čijih kompetencah spada naše poljedelstvo in kmetijstvo. Če je nova hrana res toliko pomena za narodno gospodarstvo, ne bo odveč, da čim prej dobimo seme in navodila za pridelovanje. S tem odgovorjamo tudi na predmetne prošnje glade pojasnila.

— Tragedita mlade služkinje. V Zagrebu je v četrtek zvečer izvršila smotno 24-letna služkinja Ljubica Roglič rod. iz Dalmacije. Skočila je s 6 metrov visokega okna na cementna tla na dvorišču. Priletela je ravno na glavo in je bila takoj trta. Pri njej so našli pismo, v katerem je navedeno to-le: Prosim vas, da mi obklo in moj denar pošljete materi. Ne morem več živeti. Ljubše mi je umreti, nego dalje služiti. Poleg tega pisma je zapustila vložno knjižico s prihrankom 2200 dinarjev.

— Spodletelo mu je. V četrtek zvečer je pred Sarahonov trgovino na Zlati cesti tam službovali stražnik označil nekako neznanca, ki se je zelo sumljivo obnašal in je pri rolnju trgovine nekaj delal. Stražnik je pristopil in je opazil v knjižnici ključ, naker je neznanca prijel. Aretiral Fran Tom. brezposelni kovač iz Mnat. se izgovarja, da je imel rola za popravit, kar ne odgovarja resnici. Bil je oddan sodišču.

— Zepirji na postu. Antonu Mitjancu, slugi okr. glavarstva v Ljubljani je neznan čezar med vojnimi Maribor-Ljubljana izmaknil listino s 1850 D. prvim listom za Italijo in nekaterimi dokumenti. — Pazi-

ku salezijanskega zavoda Franu Štruklju je bila iz žepa suknjica ukradena listnica s 1500 D.

— Podjetni livarja. Dodatno k naši predčerašnji notici pod tem naslovom, smo zanzali da je policija aretirala še enega, ki je bil udeležen pri tatvini cinka, in sicer je to brezposelni Marjan Keber, rod. iz Trsta. Prijel je bil v Gornjem logu pri Litiji.

— Zasačen tlhotapec. Na Aleksandrovi cesti v Mariboru je bil včeraj dopoldne aretiran Fran Šmuk iz Kismafov pri Novem mestu, ki je imel nahrbtnik, v katerem se je nahajal vitohoten cigaretni parir in saharin. Šmuk je bil oddan finančni oblasti.

— Mož v Adamovem kostumu. V četrtek dne 17. t. m. popoldne je po sa-jajevskih ulicah »astrala« nekli možki v Adamovem kostumu, vkljuhi temu, da je toploper kazal 10 stoninj Celzija pod ničlo. Policija je ugotovila, da je to 20letni Ahmed Rili-bašić, ki trpi na samomorilni maniji. Hotel je že dvakrat izvršiti samomor, kar se mu pa ni posrečilo. Sedaj je hotel zmraziti.

— Boji med orožniki in komiti. V bližini Strumnice so boldarski komiti napadli našo orožniško patrulio, brojče 20 mož. Komiti so bili v zasedi in orožniki so imeli težko stališče, ker so se morali poleg tega boriti proti snegu in vetru. Posrečilo na se jim je po polurnem boju pognati komite v beg. Več komitov je bilo ranjenih.

— Rekord v lubezni. Mehika je bila te dni priča krvave senzacije. Pred poroto je stala 20 letna krasotica Lus Gonzales, o kateri se je govorilo, da je povzročila več umorov. Obtožnica navada, da je imela krasotica 300 ljubimcev in ko se jih je naveličala, jih je po vrsti spodila. Toda to bi še ne bilo tako hudo, kajti lepa dekleta si rade privoščiijo slične operacije, da ni obtoženka zakrivila kriminalnih zločinov. Če se namreč ta ali oni ljubček ni hotel prostovoljno umakniti, ga je pripravila drugemu, ki je sedel ta čas v njenem srcu, in ta ga je seveda radevolje spravil s poti. Mnogo bivših njenih ljubčkov je bilo na ta način ubitih. V procesu je nastopila proti obtoženi 40. prič, ki so bile z njo v lubezenskem razmerju, pa jih je odsvolila. V enem slučaju je hotela celo prisostvovati umoru. In ta nepravdnost jo je končno pogubila. Kljub temu, da je vse zanikala, jo je sodišče obsodilo na 12 letno ječo. Časa bo imela torej dovolj, da obuia spomine na bogato prošlost pa tudi ponosna je lahko, ker je dosegla v lubezni svetovni rekord. Dvajsetletno dekle in 300 ljubčkov to ni malenkost!

— TOLOVAJ ČARUGA. Slavonija se je oddahnila. V zadnjih treh letih ni bilo imena, ki bi povzročilo večji strah, kakor Čarugino. Pred njim je trepetal ves Papuk in obronki Krudije. Kako je strah pred Čarugo in njegovo osvelto obvladoval ljudi, je razvidno iz tega, da se sedaj dnevno javljajo ljudje, katerim je ropar napravil obiske, ali si tega do sedaj niso upali naznaniti. Tako je spomladi 1922 oropal gostilničarja v Starini in mu zapretil, da ga ne sme prijaviti. In ni ga prijavil, dklar ni čul da je Jovo prijel. Zanimivejša pa je, da ljudje po selih nočejo ničesar priznati o Čarugi, boječ se mu zameriti, dasiravno je že v verzah. Aretacija Čaruge je dogodek ne samo za Slavonijo, nego tudi za Liko, Bosno in Dalmacijo, kamor je bežal pred orožniki in se skrivaj. Pri svojem »poslu«, tako Čaruga karakterizira svoje ropanje, se je vozil vedno kot eleganten kavalar v I. razredu brzovlaka. Nekoč se je ustavil tudi v Zagrebu, kjer je bival 20 dni ter si kupil orožniško uniformo. Zločine je izvrševal vedno v orožniški uniformi in istokot so bili obločeni tudi njegovi tovaršii. Nikdar se niso maskirali. Od nameranih oseb so zahtevali vedno orožne liste in jih na ta način razorožili. Orožje, ki so ga zaplenili, so nakopčili v Retkovcih. Plen je delil Čaruga. V ostalem je bil Jovo skop. Soharica hotela »Royal« v Osijeku pripoveduje, da je Nikoli Drezeću nekoč zašla hlače, da pa ji ni dal nikake napitnine.

— Suma je bila njegovo skrivališče. spal pa je tudi neženirano v mestu. Kakor so radi ženske mnogi tolovaji padli oblastem v roke, tako je tudi Čaruga doletela radi devolke ista usoda.

— Božica (Manda) Smolčič ni lepa, ne bogata, zelo naivna in zaljubljena. Čaruga se je zaročil z njo samo radi tega, da je imel izvorov. Čemu prihaja v Retkovce v hišo Mile Rupčića. V resnici je tam družba delala načrte za svoje roparske pohode. Da ni bilo Mande Smolčičeve ne bi glasoviti hajduki do danes padel oblastem v roke. Tako pa ga je izdalo pismo, ki ga ji je poslal s fotografijo in podpisom »Milan Barić« Mandi Smolčičevi. To pismo so zasegli orožniki.

— Pri zaslišanju Čaruga ne obremenjuje svoje tovaršie ter skuša večji del krivde prevzeti nase. Svoili izpovedi ne odepšuje, niti se ne skuša izvitati. Pripoveduje mirno, opisuje verno in najbolj krvave dogodke povsem ravnodušno. Razen umora orožnika Tintora, se ne kesa nobenega zločina. Na vprašanje da-li mu je žal, ker je umoril nadzornjara Pirkmayerja, je odvrnil: »Kesam se ker je padla ena žitev in nismo ničesar odnesli.«

— Svoj prvi zločin je izvedel v družbi »Oroških pičev«, in sicer je bil to napad na trgovca Schlosberga v Bokšči, kjer so zahtevali 5.000 D. Dva roparja sta ostala na straži, Čaruga je varoval dami. Matijević pa je odšel v skrajšišče s Schlosbergerjem, kjer mu je slednji hotel izplačati denar. Baje je takrat Schlosberger potegnil samokres. Matijević pa ga je prehitel in ga ustrelil. Cela tolpa je nato zbežala. Jovo in Božo sta se takrat sprla in »Oroški pič« so Čarugo izvolili za svojeja glavarja.

— Nadalje so izvedli neštevilno manjših in večjih ropov. Tako so velenosnostniku G. Merku iz Perčanaca odvzeli browninj in 1000 D., trgovca J. Adolta iz Kutova pa so oropali za 1500 D. Kmalu za temi dogodki je Matijević v hribi s orožniki padel. Čaruga, ki se pa je prehitel skriti kardom orožnikov je osnoval novo družbo. To je bilo leta 1921.

— Orožniki pičeva, in sicer je bil to napad na trgovca Schlosberga v Bokšči, kjer so zahtevali 5.000 D. Dva roparja sta ostala na straži, Čaruga je varoval dami. Matijević pa je odšel v skrajšišče s Schlosbergerjem, kjer mu je slednji hotel izplačati denar. Baje je takrat Schlosberger potegnil samokres. Matijević pa ga je prehitel in ga ustrelil. Cela tolpa je nato zbežala. Jovo in Božo sta se takrat sprla in »Oroški pič« so Čarugo izvolili za svojeja glavarja. Nadalje so izvedli neštevilno manjših in večjih ropov. Tako so velenosnostniku G. Merku iz Perčanaca odvzeli browninj in 1000 D., trgovca J. Adolta iz Kutova pa so oropali za 1500 D. Kmalu za temi dogodki je Matijević v hribi s orožniki padel. Čaruga, ki se pa je prehitel skriti kardom orožnikov je osnoval novo družbo. To je bilo leta 1921.

KAKO JE BIL UMORJEN OROŽNIŠKI PONAREDNIK TINTOR.

O tragični smrti orožnika Tintora, ki je padel pod Čarugino roko v preteklem letu, je ugotovljeno sledeče: Čaruga je imel že dalje časa namen oplakati blagajnika Dragotina Nemedijsa ki je od tvrde Neuschloss vsako soboto iz Gjurjenovca nosil v gozd Vuka denar za izplačilo delavcev. Čaruga je natančno vedel, kdaj se Nemedi pripelje po ozkotirni železnici. Pri Vujniču so se razbojniki preoblečeni v vojaške obleke postavili na za napad ugodno mesto in na progo zavali: težak hla-d. Nekako ob 7. zjutraj se je blagajnik Nemedi v spremstvu orožnika Tintorja pripeljal. Nemedi je takoj zapazil zapreko in rekel je vozniku, da naj jo odstrani. Orožnik Tintor je nato izjavil, da se naj samo poglanije vozi. Hlad bo že on s puško odri-nil. Ko so prispeli na usodno mesto, jim je nasproti zadonel krik: »Stoj! in Tintor se je smrtno zadet zerudil na tla. Blagajnik Nemedi in vozniku je uspelo, da sta pobegnila. Čaruga je prvi skočil na voz in zagrabil omot s 40.000 D. Orožnik Tintor je med tem prišel do zavesti in opazil uniformirane roparje, ki jih je smatral za Srbe. Je rekel hitro: Ubili ste brata Sribina! Prosil jih je, da ga rešijo muk in naj ga še enkrat ustrelje. Razbojniki na so odšli, pustej Tintorja v smrtnih mukah samega.

Čaruga, njegovih osem tovarišev in 54 corpora delicti so bili oddani drž. pravdnistvu.

Zahtevajte novod našo domačo KOLINSKO CIKORIJO :: izvrstni pridatek za kavo. ::

— Restavracija »ZVEZDA«. Vsako nedeljo in praznik zajutkovalni koncert.

— Najcenejše in najnovejše obleke se dohijo s a m o v Selenburgovi ulici št. 3 pri Gričar & Mejač.

Turistika in sport.

— Slov. planinsko društvo v Ljubljani opozarja vse prijatelje društva na Planinski ples, ki ga priredi na Svečnico v soboto dne 2. svečana ob 8. uri zvečer v vseh prostorih Nar. doma v Ljubljani. Vstopnina D 15. Predprodaja vstopnic pri g. Korenčanu. Čisti dobiček je namenjen za zgradbo novih stavb. Odbor SPD.

— T. K. »Skala« podružnica v Bohinju bode imela svoj občni zbor dne 27. tm. ob 15. v gostilni »pri Becu« v Boh. Bistrici.

— I. plesno tekmo priredi Klub plesovodij v Ljubljani dne 7. februarja t. l. v unio-ski dvorani Priprave so v polnem teku ter se klub ne straši ne dela, ne stroškov v nadi, da naide med ljubljansko publiko dovolj ljubiteljev plesnega sporta, ki bodo znali ceniti pomen in namen te prve take tekme pri nas. Ob 20. se otvori ples za vse vabljene, tekma pa se vrši med 22. in 23. Prireditve obeta biti zelo zanimiva, ker se naši plesni sportniki-amaterji kot tudi vsi drugi ljubitelji plesnega sporta živo zanimajo za stvar. Vsa poasnila daje predsednik Kluba plesovodij g. Lud. Cern. Wolfova ulica 3. ki sprejema tudi prijave za tekmo.

— Jugoslovanski zimskosportni Savez naznania, da napovedana smučka tekma za prvervenstvo Slovenije z dne 20. tm. vsled naglo nastalega neugodnega vremena preloži na 27. tm. — JZSS.

Orištevne vesti.

— Prostovoljno gasilno društvo na Glincih ima v nedeljo dne 27. tm. v občinski pisarni na Glincih svoj redni občni zbor, z običajnim dnevnim redom. Vsi člani se vabijo. Odbor.

— Klub Primork izreka tem potom sveto napotilno zahvalo vsem vseučni damam in gospodinjam ki so bodisi z delom bodisi z bogatimi prispevki k oretu pomagali, da je zabava prirejena dne 5. jan. t. l. v korist zgradbe »Sok. doma na Taborsu« tako lepo uspela ne samo v moralnem ampak tudi v finančnem oziru.

— Veselico priredi prostovoljno gasilno društvo Podatik-Glince v nedeljo, 20. tm. ob treh popoldne v znani gostilni Franc Štetič pri Mlekovi v Doblinju.

— Društvo hišnih posestnikov za Jesenice in Koroško Belo in okolico ima redni občni zbor v nedeljo dne 20. januarja ob 3. popoldne pri Tancarju na Jesenicah z običajnim dnevnim redom. Razen tega bo poročal predsednik Prelih iz Ljubljane o stanovaniskem vprašanju, o davčnih razmerah, o zakonu o takсах, kuluku in drugih važnih zadevah. Hišni posestniki se vabijo, da se v lasnem interesu tega občnega zbura v velikem številu udeleže.

— Kolo lugosl. sester v Ljubljani, ki je pri letošnji božični obdaritvi vzelo v svoje okrilje razna »dobrodelna« društva, kakor: Elizabetno otroško bolnico in Ježevim, je dne 20. decembra obdarilo v svoji društveni pisarni 330 učencev in učenk iz ljubljanskih osnovnih šol s toplo obklo ali s čevlji. Odbor se najiskreneje zahvaljuje vsem mnogobrojniim darovalcem, ki so zadovoljno prispevali v denarju ali v blagu v ta humanitarni namen na nahiralne pole sledečih naših odborov: Vide Baltičeve, Ele Berbučeve, Marice Bartolove, Mince Gašperlinove, Kaje Kazimirčeve, Vike Kragherjeve, Marice Kruharjeve, Drazice Mulečeve, Ferdinande Majaronove, Marice Pogacnikove, Ane Počkarjeve, Urške Razmanove, Jospine Škarlarjeve, Mery Tomazinove, Franje Tavčarjeve, Marje Vahtarjeve in Marje Wesnerjeve. Znati prispevki našega rodoljubnega občinstva so pripomogli do tako velikega števila obdarovane mladine. Vsem bodi v plačilo osrečena zavest, da os razvelitili mnoga neodolna hila ki se bodo s hvaležnostjo spominjala te božične obdaritve. — Odbor Kolo jugoslovanskih sester v Ljubljani.

Najnovejša poročila.

MUSSOLINI IN PAŠIČ.

Sestanek v Rimu. — Veljavnost pogodbe 6 let. — Nove volitve v Italiji.

— Rim, 19. januarja. (Izv.) Listi javljajo, da se vrši sestanek Mussolinija Pašić dne 25. ali 26. t. m. v Rimu. Na tem sestanku se podpiše zavezniška pogodba in sporazum o Reki. Na vprašanje oficijozne »Tribune« na mero-dajnem mestu tega datuma in sestanka niso dementirali. V rimskih diplomatskih krogih smatrajo datum tega sestanka za verjeten, vendar še ni definitivno določen. Kakor hitro bo 25. ali 26. podpisana politična pogodba in sporazum, tedaj sledi takoj razpust parlamenta. Na podlagi novega volilnega re-da se razpišejo nato volitve za 6. aprila tekočega leta.

Dva dni po podpisani pogodbi zboruje v palači »Venezia« glavni zbor fašistovske stranke, na katerem bo Mussolini objavil svoj volilni program. Mussolini odklanja začasno vsak politični sprejem.

Po zahtidi »Tribune« bo zvezna pogodba med Italijo in Jugoslavijo sklenjena za dobo 6 let, ne pa samo za tri leta, kot so prvotno javljali listi.

VPRAŠANJE NEMSKIH REPARACIJSKIH DOBAV.

— Beograd, 19. januarja. (Izv.) Na sinočni seji je ministrski svet razpravljal o nemških reparacijskih dobavah. Zadnjih deset dni so v Berlinu tekla pogajanja med našo delegacijo pod vodstvom dr. Gjurića ter med nemško vlado in zastopniki industrije. Dosedanja pogajanja niso dovedla do nikakega pozitivnega uspeha in je nevarnost, da se popolno prekinejo in razbijejo radi odpora Nemčije.

O tem se je razvila na seji ministrskega sveta daljša razprava in o odredbah vlade, če ne vpošča v Nemčija utemeljenih zahtev oškodovanih naših državljanov.

Ministroma pravde in trgovine je poverjena naloga za sestavo konkretnih predlogov o represalijah, ki jih ima naša vlada uporabiti proti tu bivajočim nemškim državljanom in proti njih kapitalu, investiranemu v naši državi v zaščito in varstvo interesov naših državljanov.

RADIĆ ZA HRVATSKO-MADŽARSKO-SLOVAŠKO FEDERACIJO.

— Dunaj, 19. januarja. (Izv.) Po poročilih iz povsem zanesljivega vira je Stepan Radić opetovano posetil tukajšnega madžarskega poslanika. Radić vzdržuje tesne stike s tukajšnjimi madžarskimi legitimisti. Te dni je posetil urednik madžarskega, na Dunaju izhajajočega legitimističnega lista »Magyarsag« Stepana Radića ter ga zaprosil za razgovor. Radić mu je razgovor seveda dovolil. V tem razgovoru se je Radić izrazil, da smatra za docela možno, da pride do hrvatsko-madžarsko-slovaške federacije.

Borzna poročila.

ZAGREBSKA BORZA.

Dne 19. jan. (Prosti promet.) Pariz 397.5—4, London 370.75, Dunaj 0.1232, Praga 2.55, Trst 381.75, Newyork 87.25 —87.50, Budimpešta 0.33.

INOZEMSKE BORZE:

— Curih, 19. jan. (Izvir.) Današnja predborza: Beograd 6.60, Berlin 1.33, Amsterdam 214.50, Newyork 578.50, London 24.50, Pariz 26.35, Milan 25.20, Praga 16.80, Bukarešta 2.85, Sofija 4.10, Dunaj 0.00812.

— Trst, 19. jan. Beograd 26.275—26.35, Dunaj 0.0319—0.0322, Praga 66.60—66.70, Pariz 105—105.25, London 97.25—97.45, Newyork 22.85—22.95, Curih 390—397.50.

— Dunaj, 18. jan. Devize: Beograd 816—820, London 300.000—301.000, Milan 3034—3066, Newyork 70.935—71.185, Pariz 3192—3208, Praga 2070—2080, Curih 12.275—12.325.

— Valute: dolar 70.900—71.390 dinar

812—818, lira 3020—3040, češka krona 2052

—2068.

OSSI OSWALDA
v elegantni veseloigri
Milijardni soupe.

Razkošne dekoracije!
Elegantne toaletel

Nedelja 20., ponedeljek 21., torek 22. januarja

Kino „Ljubljanski dvor“

Gospodarstvo.

Ivan Mohorič:

ZELEZNIŠKE TARIFE
IN PODRŽAVLJENJE JUŽNE
ZELEZNICE.

Po podržavljenju omrežja južne železnice v naši državi so pričakovali vsi gospodarski krogi, da se bo tovarni na za prevoz blaga pri pošilkah, ki prehajajo z omrežja bivše južne železnice na proge ostalih državnih železnic, od nosno obratno, računala skupno na podlagi šeststih kilometrov za cele prevozne proge z enotnim tarifnim stavkom in ne ločeno do prehodne postaje in naprej zopet drugi začetni tarifni stavek, kakor pred podržavljenjem. Ministrstvo saobračaja in generalna direkcija železnice sta sicer izdala naredbo, da se izenačijo tarife državnih železnic in tarife bivše južne železnice in da se preneha s preodkazovanjem pripadajočih zneskov drugim železnicam, vendar je ločeno računanje ostalo še v naprej v veljavi. Ločeni način stavkovanja povzroča vsej industriji, ki leži ob omrežju južne železnice in ki pošilja svoje transporte v območje ostalih državnih železnic, odnosno obratno veliko škodo, ker se računa tovarnina ločeno in do prehodne postaje v Sisku, Zagrebu, Čakovcu, Celju—Dravogradu—Meži ali Ljubljani.

V pojasnitev sedanjega režima navajamo nekoliko primerov. Za desetonski vagon suhe lesovine, ki se prepele iz Medvoda v Zalog, se mora plačati tovarnina do Ljubljane za 13 km 380 Din, za 9 km iz Ljubljane v Zalog pa 320 Din, torej skupno 700 Din, medtem ko bi se pri enotnih stavkih plačalo za to razdaljo, ki znaša 22 km, samo 470 Din, odnosno bi se za 700 Din, ki jih moramo plačati, sedaj prepelelo blago ne 22 km, marveč 50 km, to je še enkrat tako daleč.

Za en vagon piva iz Šiške v Zalog, kjer znaša razdalja državnega od glavne kolodvorja v Ljubljani samo 600 m, se plača tovarnina 780 Din in za nadaljnjih 9 km iz Ljubljane v Zalog pa zopet 780 Din, torej skupno 1560 Din, medtem ko bi se pri enotnem stavku za 10 km plačalo samo 780 Din, torej polovico manj. Za 1560 Din bi se na enotni pro-

gi prepelelo blago 30 km daleč, torej trikrat tako daleč, kakor znaša razdalja od Šiške do Zaloga.

Slične razmere imamo pri prehodu med Varaždinom in Središčem preko Čakovca. Za primer navajamo tovarnino za 1 vagon žita iz Varaždina v Središče, odnosno za 1 vagon moke v obratni smeri. Sedaj se mora plačati zanj do Čakovca (11 km) 340 Din, od Čakovca do Središča (12 km) 340 Din, torej skupno 680 Din, za kateri denar bi se na enotni progi prepelelo transport 70 km daleč. Ako bi se tarife računale na podlagi skupne razdalje, bi znašala tovarnina le 390 Din ali niti ne celih 60 odstotkov sedanje tarife.

Še slabše razmerje pa je, če vzamemo relacijo z dvakratnim prehodom, kakor bi bila iz Novega mesta do Polzele za poljubno blago, na primer za 1 vagon taninskega lesa. Iz Novega mesta do Ljubljane znaša tovarnina 260 D; iz Ljubljane do Celja 270 Din in iz Celja do Braslovca—Polzele pa 140 Din, torej skupno 670 Din, za progo, katere dolžina znaša 183 km. Na enotni državni progi bi se za ta denar odpremil en vagon omenjenega lesa 530 km daleč. Ako bi se za šeststo vsoto kilometrov vzel en stavek, bi znašala tovarnina pri 183 km le 390 Din.

Podobno je tudi v nasprotni smeri pri prometu na Gorenjsko za vse predmete. Kot primer navajamo kalkulacijo za 1 vagon premoga iz Velenja v Trzin, kjer znaša razdalja 175 km. Tovarnina do Celja znaša 260 Din, od Celja do Ljubljane 360 Din, od Ljubljane do Kranja 210 Din in od Kranja v Trzin 180 D, torej skupno 1010 Din, medtem ko bi znašala pri enotnem stavku za razdaljo 175 km samo 510 Din. Za 1010 Din pa se na državni progi pelje en vagon premoga 600 km daleč.

Mnogo interesantnih primerov anomalij sedanjega tarifnega režima nastaja tudi, kjer sta med dvema krajema možni dve poti, in sicer ena krajša preko lokalnih železnic in druga pa po direktni daljši progi, kjer je pri sedanjem tarifnem režimu tovarnina kljub temu cenejša. Kot primer navajamo tovarnino za en vagon premoga iz Trbovelj v Dra-

vograd po južni železnici preko Maribora, kjer se mora plačati za 169 km 510 Din tovarnina. Po krajši progi preko Celja in Velenja do Dravograda, kjer znaša razdalja samo 120 km, pa znaša tovarnina 620 Din, ker se računa tarifa ločeno od Celja 260 Din in od Celja do Dravograda pa 360 Din. Če bi se računala vozarina preko Velenja v eni postavki, bi znašala na tej progi le 400 D.

Slične primere bi lahko navedli za vsako vrsto blaga na vseh prehodih, na primer za transport 10 ton hmelja iz Zalca v Laško, kjer znaša tovarnina do Celja (9 km) 880 Din, od Celja do Laškega (11 km) pa 1200 Din, torej skupno 2080 Din, medtem ko bi pri skupnem računanju znašala le 1200 Din. Dalje omenjamo še primer za 1 vagon sena iz Slov. gradca v Prevalje preko Dravograda—Meže, kjer se plača do Meže (12 km) 320 in od Meže zopet (12 km) 320, skupno torej 640, namesto da bi se plačalo za celo progo (24 km) 360. Za 640 bi se blago na enotni progi prepelelo 70 km daleč, torej skoro na trikratno razdaljo.

Isto je pri prometu iz Prekmurja preko Čakovca, isto bo tudi v Ormožu pri novi prekmurski železnici v Ljutomer in M. Soboto. Enako je pri prehodu v Zagrebu in v Sisku. Iz tega je razvidno, da mora to vprašanje bistveno interesirati tudi hrvaške industrijske in trgovske kroge, ki so navezani na promet preko prog južne železnice.

Jasno je, da se sedanjega režima po podržavljenju v Sloveniji ne sme več vzdrževati, ako se neče spraviti vse naše industrije in celega slovenskega gospodarstva sploh v kritičen položaj. Včasih se navaja kot razlog, da je treba voditi za omrežje bivše južne železnice poseben ločen račun. Ker pa se je med tem že odpravilo preodkazovanje deležev med državo in bivšo južno železnico, s katerih prihajajo odnosno na katere odhajajo transporti, že itak ni mogoče več vzpostaviti ločene bilance za omrežje prevzete južne železnice. Sicer pa bi bila taka ločena bilanca k večjemu v informativne svrhe, ker je naša obveznost glede prevzete južne železnice v rimskem sporazumu itak že natančno določena. Zato tega ničevega izgovora, s katerim se borijo nekateri faktorji pri državni upravi železnic pro-

ti izenačenju, ne moremo smatrati za resnega.

Naše gospodarske razmere zahtevajo, da se brez odlašanja izvede skupno računanje tarife, ker bo imela železnica v povečanem prometu zaradi nove aktivnosti industriji in trgovine popolno nadomestilo.

Ne smemo se varati z domnevo, da danes industrija še vedno lahko prenese vsako breme. Situacija je zelo neugodna, časi divjih konjunktur so minuli, bi se oster konkurenčni boj in v njem bodo zmagali oni, ki imajo ugodnejši produkcijski račun in ugodnejšo tarifno pozicijo. Industrija, ki mora za svoje surovine, obratna sredstva in izdelke plačevati dva- do trikrat dražje tarife, kakor jo plačuje naša, pa je neizbežno zapisana propadu.

Razumljivo je, da se tarife lomijo pri prehodu z glavnih na lokalne železnice, ker lokalke nimajo tranzitnega prometa in se morajo alimentirati samo z lokalnim prometom. Za tako važno omrežje, kot je južna, pa taka motivacija sedaj po prevzetju v državni najem ni uporabna.

Znano je, da je pri južni železnici igral tranzit med Trstom in Dunajem največji vloga in da je morda nad 50 odstotkov vseh transportnih dohodkov izviralo iz tranzita. Sedaj smo ta tranzit do neznatnih ostankov popolnoma izgubili, kar je za finance južne železnice najhujši udarec. Zato je treba to usodopolno hibo, ki smo jo storili z zadnjim povišanjem tarif, vsled katerega je postala tovarnina po italijanskih in avstrijskih železnicah preko Trbiža cenejša, kakor pa preko naše države, zopet popraviti. Treba je ta tranzit zopet pridobiti nazaj, ako se bo sploh dal, treba je pa tudi pomisliti, da vsak dan, za katerega se zavlačuje sedanjí tarifni režim, zahteva od naše trgovine in industrije v Sloveniji velikih žrtev, jih slabi ter jim odvzema tržišča in v prilogah drugih pokrajin. Železnica ne more imeti interesa, da so podjetja, ki ležijo ob njej, vsled tarifnih neprilic primorana skriti svoje obrate, marveč baš nasprotno. Ona mora stremeti za tem, da prospevajo in se razširijo, ker le v tem je dana najboljša garancija stalnih dohodkov železnice.

Pomisliti pa moramo tudi, da sedanje ločeno računanje voznine znatno

otežuje našo pozicijo pri eksportu in da vsled tega hrvaški in srbski tranzit sedaj, ko je odprt promet preko Madžarske po možnosti, izbegava naše proge in daje prednost tranzitu preko Madžarske.

Naša prometna uprava za vzdrževanje sedanjega tarifnega režima ne more navesti stvarnih utemeljitev in je zato treba, da se likvidacija tega režima pospeši.

OGLASI.

(Na vpogled v trg. zbornici v Ljubli.)

— **Prodaja ustnikov.** Dne 5. febr. d. se bo vršila pri intendantskem skladišču Dravske divizijske oblasti v Ljubljani dražba 99.077 komadov ustnikov.

— **Dobava pisalnih miz.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 8. febr. d. ofertalna licitacija glede dobave 30 pisalnih miz.

— **Dobava olja za kurjavo.** Pri oddelku za mornarico v Zemunu se bo vršila dne 5. febr. d. ponovna ofertalna licitacija glede dobave 1000 ton olja za kurjavo.

— **Dobava tiskarske barve.** (Vpogled pri trg. obrtni zbornici.) Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 31. januarja d. ofertalna licitacija glede dobave 4240 kg razne tiskarske barve.

— **Dobava kcleja in svinčenih plomb.** Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 4. februarja d. ofertalna licitacija glede dobave 3800 kg kcleja in 1.290.000 komadov svinčenih plomb.

— **KINO TIVOLI** ima sedaj na sporedu atrakcijo prvega reda: mojstrsko delo francoske filmske umetnosti: Bestija v ženi, umotvor, ki je povsod dosegel rekordne uspehe. Opozorjamo še posebej občinstvo na to krasno zapleteno kriminalno dramo.

Poizvedbe.

— **Izgubljen** je bil v četrtek zvečer ključ blagajne Wertheim od Rimske c. mimo dramskega gledališča, po Selenburgovi ulici. Dunajski cesti do glavnega kolodvorja. Oddati ga je proti nagradi v upravi Slov. Naroda.

— **Izgubljena** je bila v soboto zvečer napol svilen trikot-jopca od Vegove ulice skozi Zvezdo do Selenburgove ulice št. 3. Odda naj se Selenburgova ul. 5-l. levo.

SVARILO.

Podpisana svarim vsakogar, kdor bi se nadalje govoril grde laži o meni, ki jih je raztrosil neki gospod iz Domžal. Bom na podlagi zdravniškega uradnega lista z vsakim sodnijsko postopala.

Domžale, 15. januarja 1924.

Franciška Gorenc.

HENRI KENDA Mestni trg 17.

Potrjim srcem naznanjamo žalosno vest vsem sorodnikom, prijateljem in znanec, da je naš dobri soprog, papa, tast, dedek, stric in svak, gospod

Janko Likar

mestni učitelj v p.

dne 18. januarja 1924 po kratki bolezni v 60. letu preminul nenadoma.

Zemeljski ostanki predragega pokojnika se prepelejo v nedeljo 20. t. m. ob pol 16. iz hiše žalosti, Poljanska cesta 87, k večnemu počitku na pokopališče k Sv. Križu. Prosi se tihga sožalja.

V Ljubljani, dne 18. januarja 1924.

Marija Likar roj. Čerin, žena. — **Stanko, Bole, Ciril, Zora**, otroci. — **Tit Grčar, Ika** roj. Kozak, **Klota** roj. Kunasz, zet in sinahi. **Vnuki in vnukinje.**

Obnovite
naročnino
DVOKOLESA

sprema v polno popravilo, ponikljanje, omajljanje z ognjem in shrambo preko zime. „Tribuna“ F. B. L., Ljubljana, Karlovska cesta št. 4, tovarna dvokoles in otroških vozilov.

G. F. Jurasek Ljubljana Velika ul. 12. Ugasnjem ter popravilam glasovirje in harmonije, specialno strokovno in cenoi.

Peter Semko

1. jugoslovanska barvarija, krmazstvo in strojarstvo Ljubljana, Križevniška ulica 7. Kupuje po najvišji ceni kože divjačine: lisic, kun, dihurjev, vider, zajcev itd.

Teod. Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 3. Krovci, stavbni, galanterijski in okrasni klepar. Instalacije vodovodov. Naprava strojev. Kopalnice in kletne naprave. Izdelovanje posod iz pločevine za firnež, barvo, lak in med vsake velikosti kakor tudi posod (škafle) za konzerve.

L. Mikuš Ljubljana, Mestni trg 15. priprava svoje zaloge dožnikov in solčnikov ter spreobnavnih silic. Popravila se izvršujejo točno in solidno.

POZOR! LOVCI! POZOR!

Lisice, dihurji, kune in drugo se kupujejo za inozemstvo vsako množino. Plačam višje kot po dnevnih cenah.

Samo dr. Haymann,

v hotelu „Slon“, soba št. 40.

Zastopniki za Jugoslavijo:

Franjo Gajšek, Ferdo**Mračnikar** v Ljubljani.

3 šivarice

na zgornji vboj (Oberstich), mlade, spretno, za zimnati picco in tagal se takoj sprejmejo za Romunijo proti dobremu plačilu, prostemu stanovanju, razsvetljavi in kurjavi ter povrnitvi voznine.

David Adler, Bucarest, Strada Lipsani 43, Romunija.

Uz jamstvo popravil

LOKOMOBILI

Lanz-Wolf Grad. god. 1914—22

HP	HP	HP	Novi
10—15	75—85	200—300	40—65 HP
15—20	80—100	300—400	50—80
20—25	90—120	400—500	70—100
25—30	100—130	500—600	100—140
30—40	120—170	600—800	120—170
40—50	130—190	800—1000	130—190
50—60	150—200	26—42	170—210
60—70	170—230	30—50	200—300

Prvorazredno generalno popravilni. Iskušani. Jednogi dni tvorničko jamstvo. Potpuna montaža. Pogledajte naše stalno skladište

SIROVOULJNI MOTORI

BENZIN MOTORI

PS od 5 do 50

Transmisije Potpuna montaža

BRACA FISCHER d. d. ZAGREB

Pantovčak 5

Primarij

Dr. Minář

ordinira od 1.1. 1924

na Kongresnem trgu 10 (Ovorni trg 1) Telefon št. 280

Izdelovanje steznikov

(modercev) in trebnih pasov po meri.

Terezija Kranjc, Ljubljana,

Sv. Petra cesta 28.

Goveja slama

venčasta čreva (Kranzgedärme) 50.000 m, slana ploščata čreva (Schelbgedärme) 20.000 m, la stranska svinjska čreva vedno v zalogi pri

Ivan Capp, Maribor, Pobrežje

Ravnokar je izšel zbornik

Jadranski

almanah 1924

Obširna knjiga vsebuje 28 člankov, razprav in pesmi. Stane 35 Din. Dobi se v slovenskih knjigarnah.

Aikadont

zobna pasta, ustna voda, zobni prašek.

Dobi se povsod. — Glavna zaloga

drog. A. KANC, Ljubljana.

Dobi se povsod. — Glavna zaloga

drog. A. KANC, Ljubljana.

Dobi se povsod. — Glavna zaloga

drog. A. KANC, Ljubljana.

Ženini in neweste!

Ne zamudite ugodne prilike nakupa skoraj polovico cenejših in najboljših šivalnih strojev s 15-letnim jamstvom. Nadalje poročne prstane najmodernejšega izdelka in velike izbire. — Namizna oprava, jedilno orodje (Besteck) itd. samo pri trdki

JOS. SELOVIN-ČUDEN, Ljubljana, Mestni trg št. 13.

Mlajšega potnika

za Jugoslavijo spreime dunajska renomirana tvornica perila. Ponudbe pod „Tüchtiger Aquisiteur 1330“ Ann. Exp. Rudolf Mosse,

Wien I., Seilerstätte 2.

Josip Petelin Ljubljana

Sv. Petra nasip 7 (ob vodi) blizu Prešernovega spomenika

se priporoča za najcenejši nakup vseh potrebščin za krojače, čevljarje, sedlarje, šivilje, toaletnega blaga, platov, galanterije, najboljših šivalnih strojev

GRITZNER in ADLER

posameznih delov za kolesa in za vse sisteme šivalnih strojev.

Novosti v damskih klobukih

klobučevine in v vseh modnih barvah.

Najnižje cene! Največja izbira!

modni salon

Stuchly-Maške

Ljubljana, Zidovska ulica 3

Zaloga tovarišna v zalogi!

Upravni svet Učiteljske tiskarne javlja tožno vest, da je naš mili tovariš in vdani pisarniški uradnik, gospod

Janko Likar

mestni učitelj v pokoju

po kratkem bolehanju danes mirno preminul.

Pogrebni izprevod bo v nedeljo, dne 20. t. m. ob pol 16-ih na pokopališče k Sv. Križu izpred hiše št. 87 na Poljanski cesti.

Bodi dragemu prijatelju in požrtvovalnemu sotrudniku ohranjen blag spomin! Ostal nam je zvest do smrti.

V Ljubljani, dne 18. januarja 1924.

se izdevala iz najboljših sirov.
vin, zato verilo ne škoduje ter
ugled svoje učinkovitosti pri hani
mnogo truda in denarja.

Darujte za „Sokolski Tabor!“ Prostovoljna javna dražba.

Na predlog Aleksandra Baržili, posestnika na Ptujski gori, se bo de s soboto dne

2. februarja 1924 ob 11. predpoldne

na licu mesta v Podložu št. 6 to je v trgu Ptujka gora
potom prostovoljne dražbe prodalo zemljišče vlož. št. 127
d. o. Podlož, sestoječe iz parc. št. 58 stavbišče v izmeri
1 a 16 m in parcele št. 447 vinograd v izmeri 19 a 15 m
s pritlikino za izključno ceno Din 15.000.— in zemljišče
vlož. št. 95 d. o. Janžki vrh, sestoječe iz parcele 109
stavbišče za prešo, parc. št. 488 gozd, 489 pašnik, 491
pašnik in 492 gozd v skupni izmeri 1 ha 7 a 40 m za
izključno ceno Din 4000.— in potem različno pohištvo
in premičnine Poslopje je zidano, z opeko krito, s stre
lovodom, dvama lepima sobama, obokano kletjo, štedil
nikom, novimi okvirji v oknih, sploh je bilo prošlega
leta vse popravljeno.

Zemljišče pri hiši obstoji tudi iz vinograda, sado
nosnika, nasajenega tudi z novimi dvesi in vrta za
zelenjavo. Drugo zemljišče pod Janžki vrh je arondirano
in pr pravno za obnovitev vinograda.

Hiša in zemljišče pri njej ima krasno solčno lego
in je jako pripravno za trgovca, vpokojenca itd. Kupcu
bode takoj stanovanje na razpolago. Dražbeni pogoji so
na vpogled v pisarni kr. notarja Franceta Strafella v
Ptuju med uradnimi urami.

KR. OKRAJNO SODIŠČE v PTUJU.

Jadranska banka a. d. Beograd

Dionična glavica: Din 60.000.000.— Rezerva: Din 32.515.000.—

Podružnice:

Bled, Ljubljana, Maribor, Murska
Cavtat, Metković, Ploče, Rijeka, Sibenik, Zagreb,
Celle, Dubrovnik, Ercegovci, Jelsa, Kotor, Kranj,
Ljubljana, Maribor, Murska, Ploče, Rijeka, Sibenik, Zagreb,

Amerikanski odlo.

Nastop za brzoave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
Frank Sakser State Bank: Cortland Street 82, New-York City.
Banco Yugoslavo de Chile: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas,
Puerto Natales, Porvenir.

Drzni eksotični roman v slovenskem prevodu.

Samo za odrasle!

Samo za odrasle!

Claude Farrère:

CIVILIZIRANCI

Prevel Miran Jarc. — Tiskala in založila „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Pravkar je izšel v odličnem prevodu Mirana Jarca Claude Farrère-jov roman
„CIVILIZIRANCI“. Knjiga spada med največje umetnine eksotične književn. stl. Mahoma
si je prisvojila knjižno in drugo občinstvo vseh kulturnih narodov. Z naturalistično sme
lostjo se podaja pisatelj v orientalski svet, v globine kitajskega ter tonkinskega življenja
ter ga riše z vso brezobzirnostjo do najmanjših potankosti. S posebno in pizračunjeno
slastjo pa opisuje Farrère propadlost na daljnem vzhodu živčih Evropejcev, takozvanih
civilizirancev in jim sledi v žalostno razuzdanost tamošnjega domačega in tujega, evrop
skega ženskega sveta. S strahoto gledamo propast in divjo, brezumno strast človeškega
telesa, ki so ga zapustile vse moralne in telesne odporne sile. Skozi to pestro in verno
življenje pa se vije tiha, nežna ljubezen čiste deklinskega srca, ki omvija čitateljja s
svojim pristnim občutjem in ki mu razodeva do živega spoznanja, da ni ljubezni brez
vernega srčnega kopnenja, brez zvestobe in premočovanja lastne nature. — Tudi v
slovenskem prevodu bo knjiga vzbudila tako senzacionalno pažnjo, ki jo vsebina zasluži
po svojem realističnem opisu orientalskega časa in po čudovitem liricnem spevu de
vističnega ljubezenskega doživljanja.

Cena broš. Din 20.— Dobiva se v „Narodni knjižnici“ in drugih knjižnicah.

Pozor, neveste!
Najboljša in nalcenja
emajlirana in železna ku
hinjska posoda se dobi pri
„FORTUNA“
trg. dr. BIZJAK & Komp.
Ljubljana, Krekov trg 7
(poleg Mestnega doma).
En gros trgovcem znaten
popust. En detail.

Feliks Povše

Prvovrstno 6000

pšenično moko

najboljše kakovosti iz naj

lepše-backe pšenice nudi po

konkurenčnih cenah

Vinko Mačič,

valjčni mlin - KRANJ.

Kupuje tudi vroče.

Klaviar

Motorji Lokomobile

za pogon z bencinom, pe

trojem, sesalnim plinom,

slovim od 3-100 HP

OB.

Semi-Diesel motorji

OSERS U. BAUER A.G.

WIEN XX

Dresdenerstr. 81-85.

Za odjavo uprave
naj se priloži
1 dinar. Plačuje se
vnaprej.

Službe

Blagajničarka,
izurjena, išče službe.
Nastop takoj. — Ponu
be pod »Vestna/487« na
upravo »Slov. Naroda«.

Gospodična
išče mesta blagajničarke
ali strojepriske. — Ponu
be pod »Blagajna/530« na
upravo »Slov. Naroda«.

Šivilja
gre šivat na dom. — Po
nudbe pod »Se ne ozira
na plačo/554« na upravo
»Slov. Naroda«.

Pletilka
za nogavice, dobro izur
jena, se sprejme takoj.
Hrana in stanovanje v
hiši. Naslov pove upra
va »Slov. Naroda«. 480

Sprejme se
pomočnik in boljši
vajevec 5. ali 6. raz
redi za slatarsko
obrht. — Kajo Delić,
Hilšerjeva ulica 4. 401

Kontoristinja
z daljšo prakso, dobra
stenočrta, želi preme
niti mesto v Ljubljani.
Gre tudi nekaj mesecev
brezplačno. — Ponudbe
pod »Vestna/504« na upr.
»Slov. Naroda«.

Plaćilnik
račarica
za dopoldneve in vaje
nec za kavarno — se
sprejmeta takoj. — Ka
varna Prešeren, Ljubljana
na 439

Imen
15 letnega močnega fanta
z dobrimi ljudskimi
mi spricivali, kateri bi se
rad izučil v neki trgovini.
— Ponudbe prosim na:
Jernej Hribar, Podstreda,
Slovenija. 417

Plaćilni natak
za kavarno, vsestransko
izvežban, soliden, se ta
kaj sprejme. Istotam se
sprejme spretna druga
natakarka. — Naslov
pove uprava »Slovenske
ga Naroda«. 488

Prikrivalka
za perilo in prednasnik
se išče za večje konfek
cijsko podjetje. Ozira se
samo na zmogljive in sa
moštne moči. — Po
nudbe pod »Prikrivalka
Ljubljana/437« na upr.
»Slov. Naroda«.

Gospodično.
inteligentno, izvežbano v
živanju, perfektno v nem
škem in hrvaškem jezi
ku — išče za 12 letno
dekletce. Prednost imajo
gospodične z znanjem
francoščine in nekoliko
klavirja. — Beata Vin
ski, Karlovac. 443

Tovarna za
teletilno industrijo
v Nili. Št. 114, išče za
takoj dva vključena tkal
ca (Wehmler), katere
bi imela poleg dobre pla
če tudi stanovanje. —
Ponudbe z navedenimi
podatki se pošlji na fir
mo Mita Ristić in Sinov,
Beograd, Knez Mihail
ca 47. 481

Preizkušen
obratovnja
za električno oddeljenje
se v Tovarno cementa
Zidani most takoj sprej
me. Ozira se samo na
prvovrstne moči s dolga
letnimi spricvali, z drž
izkušnjo, trezne in za
nealjive, v elektrotehni
ni stroki popolnoma iz
vežbane. — Pisane po
nudbe z navedbo meseč
ne plače je poslali gornji
tvojnici. Stanovanje, ku
rivo, razsvetljava je pro
sta 499

Godbeni avtomat,
velik, se po zelo nizki
ceni prodaja. — Naslov
pove uprava »Slovenske
ga Naroda«. 549

Dve izložbeni okni
in akvarij (starinski) ze
lo ceno naprodaj. — Po
izve se: Florjanska ulica
št. 11, pritličje. 492

Čipkasto
preginjalo
za dvojno posteljo na
prodaj. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 506

Spalna oprava
iz mecesovega lesa se
po ugodni ceni prodaja.
— Ljubljana, Škofja ulica
13/III, vrata 20 403

»Wanderer«-avto,
tridesetletni, mod oprem
ljen, se po ugodni ceni,
tudi na obroke, prodaja.
— Tvrška Kenda, Ljub
ljana 330

Elektromotor
za ljubljansko napetost
300 voltov, 1540 obratov.
14% HP, se prodaja v
neureditve obrata. —
Vpraša se: Ljubljana,
Linhartova ulica 25. 473

Neveste, pozor!
Naprodaj kuhinjska po
soda iz aluminia, pred
vojno blago, za 8 oseb in
nekaj starih reči. — Na
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 508

Prodsja vina
Ravnateljstvo nadbiskup
skih dobora v Zagrebu
prodaje v večim i ma
nijim partiama vino iz
godine 1922 i 1923 — Po
bliže upute daje gornje
ravnateljstvo — Vlakša
ulica broj 75. 478

Forman-vata
najbolje sredstvo protiv kijavice
nahoda se dobi v svakojaci oteci,
drogeriji. Glavno stovarište za
Jugoslaviju:
Farmaceutija
Novi Sad 12449

DR. ALOJZIJ TRSTENJAK
okrajni komisar
ZDRAVICA TRSTENJAK
roj. Kostanjevec
POROČENA

Slovenjgradec 20. januarja 1924 Maribor

MALI OGLASI

Cena malih oglasov
vsaka beseda
50 para. — Najmanjše
pa Din 5.—

Skladiščnika

(uradnika) išče industrijs
sko podjetje za Ljubljana.
Prednost imajo izvež
bani v elektrotehnični
stroki. — Ponudbe pod
»Skladiščnik/466« na upr.
»Slov. Naroda«.

Kur'm

Kupim slaščičarno
eventualno jo vzamem v
najem. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 500

Suhe hlode

vseh vrst in vsake mno
žine kupim. — Ponudbe
na: Franc Kuralt, parna
žaga, Kranj. 517

Kanarčki,

pravi in pol-harcerji, se
kupijo. — Ponudbe na:
Kern, Celovška cesta 91 a
Ljubljana VII. 550

Prodajm

»Wanderer«-avto,
3 HP, se ceno prodaja. —
Vič 38. 532

Pletilni stroj št. 8
(40 cm) prodam. — Za
tiška ulica 1/L, deano. 466

Dva psa
volčje pasme, osem me
ssecv stara, naprodaj. —
Realjeva cesta 22. 524

Spalna oprava,
zelo dobro ohranjena, se
prodaja za nizko ceno. —
Poizve se: Za Gradom 1
(pri g. Roš). 539

Klaviar
(Stutzflügel) od dobre
trvdke, se prodaja. — Do
nisi na: J. H. Maribor,
Stritarjeva ulica 5. 519

Pianino
znamke »Blüthner« Wienn
prvovrsten, naprodaj. —
Naslov pove uprava »Slov.
Naroda«. 523

Godbeni avtomat,
velik, se po zelo nizki
ceni prodaja. — Naslov
pove uprava »Slovenske
ga Naroda«. 549

Dve izložbeni okni
in akvarij (starinski) ze
lo ceno naprodaj. — Po
izve se: Florjanska ulica
št. 11, pritličje. 492

Čipkasto
preginjalo
za dvojno posteljo na
prodaj. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 506

Spalna oprava
iz mecesovega lesa se
po ugodni ceni prodaja.
— Ljubljana, Škofja ulica
13/III, vrata 20 403

»Wanderer«-avto,
tridesetletni, mod oprem
ljen, se po ugodni ceni,
tudi na obroke, prodaja.
— Tvrška Kenda, Ljub
ljana 330

Elektromotor
za ljubljansko napetost
300 voltov, 1540 obratov.
14% HP, se prodaja v
neureditve obrata. —
Vpraša se: Ljubljana,
Linhartova ulica 25. 473

Neveste, pozor!
Naprodaj kuhinjska po
soda iz aluminia, pred
vojno blago, za 8 oseb in
nekaj starih reči. — Na
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 508

Prodsja vina
Ravnateljstvo nadbiskup
skih dobora v Zagrebu
prodaje v večim i ma
nijim partiama vino iz
godine 1922 i 1923 — Po
bliže upute daje gornje
ravnateljstvo — Vlakša
ulica broj 75. 478

Forman-vata
najbolje sredstvo protiv kijavice
nahoda se dobi v svakojaci oteci,
drogeriji. Glavno stovarište za
Jugoslaviju:
Farmaceutija
Novi Sad 12449

DR. ALOJZIJ TRSTENJAK
okrajni komisar
ZDRAVICA TRSTENJAK
roj. Kostanjevec
POROČENA

Slovenjgradec 20. januarja 1924 Maribor

Forman-vata
najbolje sredstvo protiv kijavice
nahoda se dobi v svakojaci oteci,
drogeriji. Glavno stovarište za
Jugoslaviju:
Farmaceutija
Novi Sad 12449

DR. ALOJZIJ TRSTENJAK
okrajni komisar
ZDRAVICA TRSTENJAK
roj. Kostanjevec
POROČENA

Slovenjgradec 20. januarja 1924 Maribor

Forman-vata
najbolje sredstvo protiv kijavice
nahoda se dobi v svakojaci oteci,
drogeriji. Glavno stovarište za
Jugoslaviju:
Farmaceutija
Novi Sad 12449

DR. ALOJZIJ TRSTENJAK
okrajni komisar
ZDRAVICA TRSTENJAK
roj. Kostanjevec
POROČENA

Slovenjgradec 20. januarja 1924 Maribor

Cilinder,

modern, 56 cm širok, en
krat pri poroki rabljen,
prodaj. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 413

Spalnica

iz hrastovega lesa, popol
noma nova, fino izdelana,
po nizki ceni naprodaj.
— Poizve se pri: Ivan
Šušterju, Novi Vodmat
št. 20. 440

»ole«i kroj,
kompletan, dobro ohran
jen, predvojno češko
blago, za srednjo posta
vo, se ceno prodaja. — Na
slov pove uprava »Slov.
Naroda«. 450

Spalna oprava
iz trdega lesa, nova, mo
dern, ugodno naprodaj.
— Ogleda se pri mizarju
J. Velkavrh, Krakovska
ulica 7 — Naročila in
popravila se sprejemajo. 507

Stanovanja

Odda se soba
s posebnim vhomom. —
Naslov pove uprava »Slov.
Naroda«. 464

Meblovano sobo
išče uradnik: če mogoče
s hrano. — Ponudbe na:
E. Krajshek, Gosposka ul.
št. 12. 509

2 meblovani sobi
v mestu se oddadajo v na
jem proti posojilu 12.000
dinarjev. — Naslov pove
uprava »Slov. Naroda«. 533

Ena ali dve
meblovani sobi
in kuhinja se takoj od
da — Naslov pove upra
va »Slov. Naroda«. 540

Gospodična
išče stanovanje s hrano.
— Ponudbe pod »S hrano
no/529« na upravo »Slov.
Naroda«. 529

Na stanovanje
in hrano se sprejmeta
dva gospoda, in sicer s
popolno oskrbo s 1. fe
bruarjem. — Alojzij Ce
sar, Ambrožev trg 1. 534

Separatna soba
z uporabo kopalnice, z
električno razsvetljavo,
skoro v sredini mesta,
se odda. — Ponudbe pod
»Mirno/541« na upravo
»Slov. Naroda«. 541

Stanovanje,
obstoječe iz sohe in ku
hinje, išče samostojna go
spodična (uradnika). —
Ponudbe pod »Soha in
kuhinja/512« na upravo
»Slov. Naroda«. 512

Zamenjam
stanovar 2
s tremi sobami v vili, za
večje. — Ponudbe pod
»Zamena/426« na upravo
»Slov. Naroda«. 426

Stanovanje
(2 ali 3 sobe) s pritlik
namil išče za februar od
lična mirna stranka, sa
mo tri odrasle osebe. Na
jemnina postranska stvar.
— Ponudbe pod št. 503a
na upravo »Slov. Naroda«. 503a

Ne-remičnine
Večji travnik
v Mestnem logu se pro
daja, odnoano se da v
najem. — Naslov po
ve uprava »Slovenskega
Naroda«. 528

Kuvm hišico
3-4 sob z vrtom na pe
riferiji Ljubljane. — Po
nudbe, oziroma navedbo
cene do 25. januarja pod
»Takoj plačljivo/537« na
upravo »Slov. Naroda«. 537

Forman-vata
najbolje sredstvo protiv kijavice
nahoda se dobi v svakojaci oteci,
drogeriji. Glavno stovarište za
Jugoslaviju:
Farmaceutija
Novi Sad 12449

DR. ALOJZIJ TRSTENJAK
okrajni komisar
ZDRAVICA TRSTENJAK
roj. Kostanjevec
POROČENA

Slovenjgradec 20. januarja 1924 Maribor

Forman-vata
najbolje sredstvo protiv kijavice
nahoda se dobi v svakojaci oteci,
drogeriji. Glavno stovarište za
Jugoslaviju:
Farmaceutija
Novi Sad 12449

DR. ALOJZIJ TRSTENJAK
okrajni komisar
ZDRAVICA TRSTENJAK
roj. Kostanjevec
POROČENA

Slovenjgradec 20. januarja 1924 Maribor

Forman-vata
najbolje sredstvo protiv kijavice
nahoda se dobi v svakojaci oteci,
drogeriji. Glavno stovarište za
Jugoslaviju:
Farmaceutija
Novi Sad 12449

DR. ALOJZIJ TRSTENJAK
okrajni komisar
ZDRAVICA TRSTENJAK
roj. Kostanjevec
POROČENA

Slovenjgradec 20. januarja 1924 Maribor

Forman-vata
najbolje sredstvo protiv kijavice
nahoda se dobi v svakojaci oteci,
drogeriji. Glavno stovarište za
Jugoslaviju:
Farmaceutija
Novi Sad 12449

DR. ALOJZIJ TRSTENJAK
okrajni komisar
ZDRAVICA TRSTENJAK
roj. Kostanjevec
POROČENA

Slovenjgradec 20. januarja 1924 Maribor

Parcelo

in tritčetrstonski tovrni
avto v dobrem stanju
— prodajm po nizki ceni.
— Pisane ponudbe pod
»500/373« na upravo »Slov.
Naroda«. 373

Lebo posestvo

ob glavni cesti v ptuj
skem okraju, v lepem tr
gu, obstoječe iz njiv, ho
ste, travnikov in v vsem
inventarjem, se radi pre
selitve ugodno prodaja.
— Naslov pove pod »I g
odna prilika« — Aloma
Company, Ljubljana. 511

Solventni kuoci

Večerni klobuki. Brokat.
Svila i. t. d.
Podružnica: Židovska ulica

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.

Gospodarsko pismo.

Z Dunaja, 14. jan.

Stabilizacija Ka kljub inflaciji. — Sodelovanje dunajskih vzorčnih selmov.

Članki g. dr. Gregorina v »S. N.« o valutnih vprašanjih so bili jako zanimivi, stvarni in utemeljeni. Posebno važno za razvoj industrije in trgovine je bilo njegovo stališče, da imate v obtočniku veliko premalo novčanice in da pametna inflacija se ne povzroči padanja dinarja na svetovnem trgu.

Marsikaj se bi mogli reči v dopolnilo izjavljaj. Dr. Gregorina. Ali najboljši argument je — avstrijski vzgled, ako ga moremo prav tolmачiti. Poglejmo!

Obtok bankovcev v Avstriji je znašal:

L. 1920 — 13,2 milijard aK,

» 1921 — 30,6 »

» 1922 — 174,1 »

» 1923 — 4080,1 »

V oči bode ogromen povišek v letu 1923. Toda najhujši udarci na avstrijsko krono so bili v drugi polovici leta 1922., a v letu 1923. je bila prav ta krona kljub ogromni inflaciji do 4080 milijard jedna med najstabilnejšimi valutami Evrope, imenovana: alpski dolar.

Kako so Avstrijci izvedli ta čudež? V prvi vrsti treba omeniti posojilo pod pokroviteljstvom Društva narodov, ki je bilo v vseh državah po priliki desetkratno vpisano. To je značilo zaupanje finančnega sveta v Seiplovo sanacijo po Zenevskem programu.

V drugi vrsti — in to je glavno — prišlo je pametno deževanje Narodne banke. Ni se zbal inflacije do 4080 milijard, ker je industrija potrebovala gotovega denarja. Ali poskrbela je za boljše kritje, ki ga je dobivala baš iz večjega obtočnika novčanice. Kajti posrečilo se ji je, da je svoje novčanice in žirove vloge krila z 48% v zlatu, v valutami in devizami. Ali te valute in devize je dobivala in dobiva od veleindustrije in veletrgovine, ki sta zahtevali inflacijo. Zdravilo je prišlo torej od tam, kjer naj bi bil pričetek bolezni. V boljše umevanje nekaj ugotovitev.

Ze med vojno je prenehala trgovina na kredit. Tako so izgubile tudi menice iz trgovskega prometa. Prišli smo že tako daleč, da smo se vrnili v čase, ko še niso poznali denarja, pač pa le: blago za blago. Ker pa velika industrija in trgovina nista več nujno potrebovali gotovine od svojih klijentov, sta obnovljali svoje stare in iskali nove trgovske stike tudi na upanje, na kredit. Me-sto gotovine so se pojavile menice, ki so jih prav mnogi diskontovali neposredno pri Narodni banki, samo po 9%. Do konca septembra je bilo pri Narodni banki že 653 velikih trdk, ki so diskontovale svoje menice neposredno pri njej, dočim se je n. pr. celo pred vojno leta 1913. takih trdk štelo in našlo le — 107.

Iz tega izhaja nauk: Ako se je povečalo število novčanice v produktivne svrhe, da živahneje deluje industrija in trgovina, tedaj je s tem za tako povečanje ustvarjeno obenem tudi kritje! To pa ni več inflacija, katere se je treba bati, pač pa jo je z veseljem pozdraviti in izvesti. Ali pri vas doli je tako? Vsa minister eksperimentuje kolikor hoče, ne da se mu je bati odgovornosti! Ali je že bila kdaj taka enketa o takih silno važnih vprašanjih?

Dunajski vzorčni sejmi so silno mnogo pripomogli do tolikega napredka gospodarskega stanja. Na zadnji je-

senski sejm so došli ljudje iz 72 držav, med temi celo z otokov Fidži ali Fiji (v južnem delu Velikega Oceana), Ecuador, Bolivia, San Salvador, Nigeria. Kupcev se je oglasilo nekaj čez 25.000, v prvi vrsti iz Češke; Jugoslavija je na 5. mestu. Ves Balkan je bil odlično zastopan. Banke imajo radi tega z Balkanom mnogo posla. Med razstavljalci je bilo 12 držav, izmed tujih prva Nem-

čija, druga Češka. Statistika je dognala, da je vsak razstavljač dobil povprečno 20 novih zvez. Za prihodnji sejm v marcu t. l. se je že oglasilo dvakratno število lanskih razstavljalcev s povprečno 14 kvadratm. prostorom. In Sovjetska Rusija bo imela svojo posebno razstavo, ki bo zelo poučna in zanimiva.

Važnost mora i primorstva za našo državo.

Malo čitamo o »pomorstvu« v političkim a još manje stručnim gospodarstvenim novinama, te bi več jednom morali započeti energičnu propagandu: te bi još posvetili mnogo veću pažnju, budući ona služi za dobrobit našega narodnog gospodarstva i države. Zato s ovih par redaka želimo istaknuti, neke važne stvari, koje mora naša javnost da zna, a to je odnos smotre »Jugoslavenskog Pomorca« sa listom »Jadranska Straža«. Želim, da opširnije objasnim stvar, te da pobudim kod onih zanimanje, koji se nijesu do sada toliko zanimali za »pomorska pitanja«. Radi toga i upućujem ovo par redaka Jugoslovenskoj javnosti, da joj iznesem nazore, koje će što jamačnije mislim usvojiti i stručnjaci, političari, kulturni prosvjetitelji, industrijalci, obrtnici, trgovci i ostali. Poznato nam je, da su nakon našeg oslobođenja i ujedinjenja učinjene goleme pomorske, od narodnih zastupnika i vladinih faktora, koje su i danas nenadoknadive, osobito u kulturnom — prosvjetnom obziru, kao i u našem narodnom gospodarstvu: te se zbog tih propusta nije moglo ništa ozbiljnoga poduzeti, a još manje polučiti. Pogreške još i danas na našu žalost i sramotu prave neki naši idealni političko-gospodarski radnici, a i drugi ali svjesno propuštajući bitne interese našega narodnoga gospodarstva. Zato je na nama zadaća i sveta dužnost, koji volimo ovu državu i narod, da se u pravom smislu riječi žrtvujemo i poradiamo za sveopću dobrobit našega naroda, kao i same države.

Pa ipak su neki kulturno-prosvjetni radnici odlučili, ne dvojivši nikada o uspjehu, premda su znali, da ih vlada a i ostali mogućnici ne će poduprijeti, a još manje pomagati pri izdavanju korisne pomorsko-propagandističke smotre »Naše more«, koja je izlazila u Dubrovniku jamačnije bi i uspjela, da nije kao i danas na dnevnom redu politička unutarnja i vanjska pitanja, za koja se svaki i nehotice zanima. Za ostale problematične stvari kao da nemaju ljudi vremena, a još manje novaca (naravno veselice su isključene), te tako zanemaruju važne stvari, koje su od sveopćeg naroda, a po tom i polednačkog interesa. jamačnije, da se na taj način ne može uspjati (na bila stvar i najidealnije sadržine); pa je tako morala i ta la, korisna prosvjetno-pomorska smotra »Naše more« prestati izlaziti što je bila velika šteta za naš trgovačko-privredni život i progres. Ali zato, učeći se na neuspjesima drugih, odvažno — čvrsto — ustrajnom voljom sastadoše se pred četiri godine, neki naši ugledni i hvaljevrijedni pomorski stručnjaci i publicisti, te lativši se važnoga ali teškoga rada, te organizavši se u »Klubu Jugoslavenskih Pomoraca« u Zagrebu odlučioše, da izdavaju jednu još potpuniju i stručniju kulturno publicističku popularnu pomorsku smotru »Jugoslavenski Pomorac«; pa su se gg. saradnici dušom i tijelom, a na čelu im glavni urednik i pokretač te smotre pomorski publicista i stručnjak g. Rudolf Crnić, poručnik trg. mornarice i tajnik kluba odazvali i shvatili veliku zadaću. U koliko sam upućen prvi broj »Jugosl. Pom.« izišao je u 800 već davno razpečanih otisaka te su novi predplatnici postepeno rasli; što dokazuje br. ovogodišnjih iz svih krajeva naše države predplatnika, koji broj preko 2000. Prema ovome broju možemo s ponosom reći, da naša privredna javnost ima mnogo više smisla nego ostala, koju sam gore označio, a još manje vlada, jer nije ni jednim svojim potezom pera preporučila, a kamoli li predplatili koji državni institut (škole, knjižnice, vojska itd.).

U koliko razabiremo iz same smotre »Jugoslav. Pomorca«, to je njena glavna svrha:

I. Da propagira naše more i pomorstvo, što je izmedju svih današnjih problema najvažnije pitanje i najvažnije riješenje našeg životnog pomorskog prometa, koje se dnevno sve to više razvija u svim našim pomorskim bazama.

II. Da prikaže sve ono, što je od elementarne potrebe i važnosti za sve one, koji aktivno sudjeluju i žele sudjelovati u obnovi našega pomorstva.

III. Da pobudi u onima zanimanje za pomorska pitanja (koji još neznaju i nerazmišljaju što imamo i koliko nam more vrijedi), a ujedno da ih upozna, s težnjama patnjama i borbama našeg primorskog elementa, koji je srastao s morem, ljubio ovu državu i vidi u njoj prosperitet samo na moru.

IV. Da prikaže korist svim državljanima, a prema tomu i samoj državi, u njihovim narodno-gospodarskim pitanjem, te ad racionalnim i sistematskim radom na mrcu »uzblijemo tudjince koji svjesni našeg slabog poznavanja i brige za morem, jurišaju na našu obalu gospodarskim zavoljajalčkim metodama.

Iz ovog programa vidimo, da je ova smotra od eminentne važnosti za naše pomorstvo.

Mnogo više čitamo o nedavnom ustroju društva »Jadranska Straža«, koji je gotovo ista svrha kao i »Jug. Pom.«, ali više za drugu svrhu i to: za državnu obranu na moru t. j. za pobuđivanje interesa za izgradnju naše ratne mornarice.

Jugoslavenski Pomorac i »Jadranska Straža« ne spadaju u vrstu političkih revija, te su nače sasvim izvan stranačka, jer je to njihov program izražen u riječima: (vidi »Jug. Pom.«). »Uzvisimo, Učrismo i Učrismo« zanimanje za naše sinje »Jadransko more«, kao i: Obnovimo našu trgovinu a (vidi »Jadr. Stražu«) ratnu mornaricu.

Prema ovome mnogi misle, da je jedna ili druga revija suvišna, zato hoću, da i ovomu iznesem par riječi:

I. Svaki pojedinac je dužan, da se predplati na »Jug. Pom.«, kao i na »Jadr. Stražu«, jer su tam te smotre kašput za naše i strano pomorstvo; a naročito ne bi smjela nijedna narodna kuća izostati, a da se ne učini u »Jadr. Stražu«.

II. Naročito bi se morali predplatiti na »Jug. Pom.«: trgovci, industrijalci, obrtnici, gospodarski, bančni, profesorski i učiteljski staleži. Nadalje u prvom redu sve trgov. i obrt. komore, kavane, restoracije, gostione kao i čitaonice; dočim, a u drugom redu, sva kulturno-prosvjetna društva, te ostale radničke organizacije.

III. Na »Jadr. Stražu«, pa u prvom redu političari svih stranaka, državni instituti, kao i viši činovnici, a u drugom redu svi, kao i za »Jug. Pom.« Nego nije dostatno, da se samo predplate, već je dužnost onih novčanik krugova, t. j. bančnih trgovčakih, gospodarskih itd., a i same vlade, da nastoje poradići da se uložu kapitali u naša bradogradilišta i parobrodarska društva.

Poznatu nam je, da na kući zemaljskoj leže, samo četiri slavenske države na moru i to: U prvom redu Jugoslavija, tada Rusija, Bugarska i Poljska. Zalastno, a isto sramotno, a uglavnom štetno za sva slavensku javnost i države, da dozvoljavaju da im tudji brodovi vrše pomorski saobraćaj u njihovim zemljama; čemu bismo morali barem mi, kao pomorska država, u koliko nam samo sile dopuštaju, do sk očitati, a ne čekati prekrštenih ruku zadovoljavajući se u svojoj kući sa mrvicama.

O ovome je iznio jasnu i dobru uputnu riječ u »Jug. Pom.« u 3. broju o. g. gosp. Rudolf Crnić, pomorski publicista (koji je s stručnog gledišta opisao položaj, kojemu možemo, jer smo još uvijek na vrijeme, da doskočimo), u članku »Za intervjnost pomorske propagande u Jugoslaviji«.

Isto svrčam pažnju javnosti, na nedavno izišlu brošuru od našeg vrlo uglednog stručnjaka g. prof. Steve Ostermana pod naslovom »Rijeka — novi Dubrovnik«, koji se dalekosežnim svojim pogledima diže nad sve imperije, političke i kampanilističke, pa izravno upravlja smjer svojih nastojanja na budućnost naše nacije na moru.

Zato, ako želimo, da se to postigne, dužan je pojedinac, da brošuru pročita, pa će naći na svjetlost budućnosti, s kojom se može današnja u svih nas tmina otjerati.

Takodjer je naša dužnost, da i ostaju našu susjednu slavensku braću za stvar zainteresiramo pomoću propagandnih listova, brošura u njihovim jezicima; kao što su već sama braća Česi počeli smotrom »Naše More«, koja izlazi kao priloga lista »Jugoslavštvi Čehoslovaci« a izlazi u Daruvaru i listom »Moje« u Pragi.

Iz tog svega možemo zaključiti, da nam spas države i nacije leži jedino na polju gospodarstva, trgovine i industrije pomoću trgovčake, a da budemo uvijek spremni braniti sve, to pomoću ratne mornarice. Zato budimo svjesni i ponosni, kao i svi ostali kulturni pomorski narodi, koji prate i podupiru, te pomažu svim svojim silama i sredstvima pomorsku akciju, jer uvidjaju, da mi je na moru najljepši prosperitet i najbolje riješenje svih ekonomskih pitanja i njihovog samoodržanja.

Svima narodima na svijetu je poznata odvažnost, ustrajnost, spretnost i žilavost na moru, južnih primorskih Slavena, koji smo opisani u svim svjetskim povjestima;

Zdravstvo.

Vpliv spolnih bolezni na plodovitost.

Med vojno in v povojni dobi so se spolne bolezni silno razmnožile. Zaradi tega sta njih glavna in najnevarnejša reprezentanta sifilis in gonoreja (kapavica, nemški Tripper) danes skoraj splošno znana. Le malokdo se pa zaveda, kako pogiben je vpliv teh bolezni na plodovitost in zarod.

Sifilis se po novejših ugotovitvah ne podeduje. Zaplodek okuži mati, ki je bolezen nalezla od moža (kongenitalna sifilis). Mogoč je pa tudi nasproten slučaj. Mati je zdrava, oče pa sifilitik, ki je trenutno morda prost vseh bolezenskih pojavov (latentna sifilis). S svojim otrovanim semenom pa okuži jajček v materinem telesu. Zaplodek postane sifilitičen in prenese po krvnem toku bolezen na dotlej zdravo mater. Posledica obolenja ploda je, da ta odmre in da mati spovije. Slučaji, v katerih se v zakonu pojavi po več splavov zaporedoma, so naravnost značilni za sifilitično obolenje staršev. Zlasti je take ponovne splave opaziti, ako je obolenje staršev še bolj sveže. Čim dalje leži njih infekcija nazaj, tem večja je možnost, da mati plod donosi in da se rodi navidezno zdravo dete. Toda tudi na njem se lahko pokažejo razna sifilitična obolenja, tako na koži, kosteh, očeh in živcih. Ta obolenja nastopijo lahko kmalu po porodu, včasih pa se pojavijo šele čez 10 do 20 let. Koebner, Hugenin in drugi so v 1234 zakonih sifilitičnih staršev opazovali 4175 nosečnosti, pri čemur se je pojavilo 2171 = 52 % splavov oziroma mrtvorojencev. Umrlivost na življenju ostalih otrok je pa tudi zelo velika: različni opazovalci jo navedajo z 20 do 72 %, pri čemur so seveda socialne razmere (nega, oskrba) velikega pomena.

Dosti zavrtnetja je v svojem učinku na plodovitost gonoreja. Prav

pogosto se dogaja, da bolezen navidezno preneha; bolnik je prepričan, da je ozdravel, ker se gnojenje več ne pojavlja. Toda čez mesece, včasih šele čez leta se iznova pokaže. Gonokoki so bili le skriti v sluznici ter začno pod raznimi vplivi zopet s svojim razjedajočim delovanjem, zlasti so pa v stanju, da okužijo drugo osebo. Ako se tak bolnik poroči, prenese gonorejo prej ali slej na svojo ženo. Pri moških vsled gonoreje kaj lahko oboli rodna žleza, kar ima za posledico sterilitet, to je nemožnost oploditi ženo. To dejstvo se je šele v zadnjih letih ugotovilo. Ako je ostal prejkak kakoz brez dece, se je vsikdar dolžilo mater. Mož jo je vodil od ene klinike na drugo, od enega profesorja do drugega, po navadi brez uspeha. Danes vemo, da leži pogosto, seveda ne vselej, krivda brezdetnosti na možu in da je vzrok gonoreja, ki jo je preстал pred ženitvijo. Zelo resna in nevarna bolezen pa je gonoreja za ženske. Tu težje gonokoki vsikdar za tem, da se iz spodnjih spolovili širijo in vzpenjajo navzgor. Prilik v to je dovolj, zlasti za časa mesečnega perila in v nosečnosti. Slednjič se naselijo v jajčni dovodnici in v jajčniku samem, ki ognoji. Poleg dolgotrajnega težkega obolenja sledi neplodnost matere ali pa — kar se zlasti pri gonoreji pojavlja — vsled neprodornosti jajčne dovodnice nosečnost izven maternice, ki pomenja za mater v vsakem slučaju težko in nevarno operacijo. Tako je razumljivo, da ostanejo mnogi zakoni gonoroikov brez otrok ali pa da se rodi samo eno dete (naknadna infekcija maternice pri porodu). Benzler je n. pr. opazoval, da ostane po enostavnih lahki gonoreji 10 % zakonov sterilnih, v 17,3 % pa se rodi samo en otrok; po gonoreji z enostranskim vnetjem obmodka znašajo štetilke 23,4 odnosno 13,5 %, pri obojestranskem vnetju modovine pa 41,7 odnosno 20,8 %.

—S.

Fr. M.—I.

Povest.

(Iz starih zapiskov.)

Na obtožni klopi sedi lovski tat, pa ni prave sorte, ker priznava, kar je storil. Pravi, pristni lovski tat bi tajil in če bi sto prič priselgo zoper njega.

Razprava se je končala, sodni zbor se je umaknil v posvetovalnico, da sklepa o obtoženčevi krivdi in kolikšno je zaslužil kazen.

Notri v posvetovalnici si zapalijo gospodje vsak svoj ostanek smotke in predsednik, stara dobričina, otvori posvet:

»Torej — najprej da do konca povem tisti dovpt! — Gospe na tramvaju stvar ni bila všeč in je rekla: Zakaj bi za sinčka tukajle plačala celo karto, saj še ni deset let star! — Odgovori sprevodnik: Fant ima do g'e hlače, kdor ima dolge hlače, plača celo karto. — Gospa se jezna odreže: Dobro, dajte fantu celo, pa meni polovično, jaz imam kratke hlače! — Se oglasi kuharica: Prosim, meni ves denar nazaj, jaz jih sploh nimam!«

Vsesplošno zadovoljstvo.

Drugi sodnik, jako ravnodušen gospod, ki se mu nikdar nikamor ne mudi, si počasi obriše solzo: »Hoho! Moram doma povedati ženi, hoho! se bo smejala: Meni ves denar nazaj, jaz jih sploh nimam!«

Prvi sodnik, nervozen: »Dajmo, dajmo, da pridemo h koncu — opoldne zvoni! Predlagam: kriv hudodelstva tatvine kakor je obtožen!«

Drugemu sodniku ne gre dovpt iz glave: »Meni ves denar nazaj! Jaz jih sploh nimam! Hoho!«

Tretji sodnik, najmlajši od vseh štirih: »Se strinjam.«

Predsednik: »Torej — gospod zapisnikar, zapišite: Izrek o krivdi soglasen — na podlagi lastnega priznanja obtoženčevega, da je tatinsko ustrelil srno, vredno več nego petdeset kron. — Oženjen je, malo odnočitka pri nas mu bo dobro delo — koliko mu damo kazni?«

Prvi sodnik slači talar, da čim prej pride h kosilu: »Obtežilnega ni nič. Olajšujoče je priznanje — drugega ne vem —«

Predsednik: — In da je deloma poravnal škodo. Štirideset kron je imel prihranjene mezde, pa jih je še pred sodbo prepustil na račun škode.«

Prvi sodnik: »Tepec! Čemu krade, če potem plača! Torej — olajšajno tudi še delno poravnaj škodo. In mu dam z uporabo §§ 54, 55 šest tednov, en post vsakih štirinajst dni.«

Drugi sodnik pritrdi: »6, 1, 14 — dobre so numere!«

Tretji sodnik: »Se strinjam.«

Drugi sodnik: »6, 1, 14 — jih moram povedati ženi.«

Prvi sodnik: »In z risikom stopi v banko, nemara dobiš že na gole nu-

mare kaj predujma! — Ali smo gotovi?«

Drugi sodnik: »Moja žena ima stare sajnske bukve, notri stoji: »Morska trava, komur se sanja, da mu rase iz ušes, ta gotovo zadene v loteriji.« Poskušala sva z ženo, pa se nobenemu noče sanjati morska trava iz ušes.«

Predsednik: »Torej kazen — šest tednov težke ječe, poostrene in dopolnjene z enim postom vsakih štirinajst dni. — Sklep soglasen! Dovolj je draga pečenka! — Lepa hvala, gospodje, in se priporočam za drugo pot!« — Se pripravila, da stopi z zapisnikarjem v razpravno dvorano in razglasi sodbo.

Drugi sodnik: »Moja žena je večeraj kupila srne pri stegnu kilo za 1 krono 60 vinarjev.«

Predsednik izpusti kljuko: »Vraga! Zasebno odškodnino bi bili skoraj pozabili! — Lovski zakupnik zahteva za ustrezno srno 120 kron. Toliko pravi, bi ga stalo, če kupi drugo in jo postavi v lovišče.«

Prvi sodnik: »Mar se mu blede? 120 kron! Za ta denar dobi celo kravo! Da nikdar ne pridemo pravi čas h kosilu!«

Drugi sodnik: »Moja žena je plačala 1 K 60 v za kilo.«

Prvi sodnik: »Erko! Koliko je tehtal ves corpus delicti?«

Predsednik: »Koj bomo imeli! (Li-sta po snisih.) Dvajsetkrat 1 K 60 v — naj izračuna zapisnikar, zakaj ga pa

imamo! Toliko mu gre. Če ni zadovoljen, naj pa toži!«

Tretji sodnik: »Se strinjam. Nedavno je tudi kasacijski zbor razsodil, da je za vrednost in lovišču tatinsko ustreljene divjačine merodavna vrednost njenega mesa.«

Drugi sodnik: »Ali je res, gospod kolega? Veste, kasacijskih sodb ne čitam več. Grem kma'u v pokoj, je rekla žena, samo tri leta mi še manjkajo in en mesec.«

Zapisnikar je izračunal vrednost srne: »Dvaintrideset kron.«

Prvi sodnik: »Torej dobi zasebni udeležene dvaintrideset kron. Z višjim zahtevkom se zavrača na pot civilne pravde. In se v tem zmislu dokončno poslavljam. Dober tek!«

Predsednik: »Stojte, stojte, stojte! Če vzamemo, da je srna vredna le dvaintrideset kron, torej manj nego petdeset kron, potem tatvina ni hudodelstvo, nego je zgolj prestopok.«

Tretji sodnik: »Se strinjam.«

Prvi sodnik: »Pred polnočjo danes sploh ne bomo gotovi! Drugič si naročim kosilo semkaj, da mi ga prinese v piskru kakor zidarjem. Saj je res! — V božjem imenu torej: Kriv je prestopak! — Kazen: 14 dni strogega zakona z enim postom vsak teden in enim trdim ležiščem. Ker je danes sveta Kor-dula.«

Drugi sodnik: »Moja žena ima sta-ro teto, ji je ime Kordula.«

Tretji sodnik: »Se strinjam.«

Predsednik: »Torej soglasno! Hvala lepa, gospoda! (Izigne z zapisnikarjem vred v razpravno dvorano.)

Prvi sodnik: »Takisto hvala lepa — za tako razpravo, da ji ni ne konca ne kraja! Ne vem, zakaj v drugem senatu končajo vedno o pravem času, le pri nas se vse vleče kakor smrkeli. — Dober tek!« (Odide.)

Predsednik plane noter iz razpravne dvorane: »Salamenti! Kmalu bi jo bili polomili! Kje je prvi sodnik? Zapisnikar, dajte, skočite za njim!«

Zapisnikar je vjel prvega sodnika na stopnicah in ga pritira nazaj.

Prvi sodnik: »Škandal! Kaj je zopet? Tod-le se neha kolegialnost!«

Predsednik: »Dvaintrideset kron smo rekli, da je srna vredna, štirideset jih pa je obtoženec prostovoljno povrnil lastniku še pred ovadbo!«

Prvi sodnik: »Tristotisoč!!! Potemtakem bo falot zunaj še brez kazni, ker je škodo pravočasno poravnal!«

Tretji sodnik: »Se strinjam!«

Predsednik: »Tako je, ni drugače! Hvala Bogu — zadnji hip me je bil opozoril gospod zapisnikar! — Oprostitev — soglasna!«

Prvi sodnik: »No da! — Ali to Vam povem: Zdal me ne dobite več nazaj! Sicer se z zapisnikarjem še spomnita in bo treba, da damo falot zunaj zani-karnemu še zlato uro po vrhu z dvojn-im pokrovom in težko veržico! Taka pravica!«

Z vpeljavo salvarzana je postala sifilis docela ozdravljiva. Doseči se da celo takozvano abortivno lečenje, to je ozdravljenje v kratki dobi nekaterih tednov, ako se bolnik takoj, ko opazi prve znake svoje bolezni, poda k zdravniku ali v bolnišnico. Sedaj pa poročajo, da je prof. Fournier s Pasteurovega instituta v Parizu odkril lek, ki je po notranjem užitku v stanju, da prepreči infekcijo kakor tudi ozdravi že obstoječo bolezen. Novemu leku so dali številko »190« in so ga nazvali stovazol. Ako se ta učinek stovazola obsti, o čemer po najnovejših znanstvenih poročilih skoraj ni več dvomiti, se je uresničila takozvana »sterilizacija magne«, ki jo je imel pred oči že Ehrlich, izsleditelj salvarzana. Ko je Ehrlich proučeval učinek raznih derivatov arzena na sifilis, se je nadejal, da sestavi lek, ki bo kri na mah tako razkužil, da bi uničil vse spirohete, povzročevalke sifilitičnih obolenj. Vendar se Ehrlichu to še ni posrečilo; treba je dlje časa uporabljati salvazan, da se ugonobé spirohete. Sedaj je odnesel to slavo francoski učitelj, ki je na Ehrlichovih poskusih gradil dalje in po preizkušanju 190 sestavin našel tako uspešen lek.

Gonoreja, ki je razmnoževanju človeškega rodu skrajno opasna, se splošno omalovažuje in podcenjuje. Ako naj se ne razširi na rodno žlezo in spolne organe, je treba, da se bolnik takoj zaupa zdravniku-strokovnjaku. Po prestani gonoreji pa se naj nikdo ne poroči, predno se ni vsaj pri dveh po daljšem presledku ponovljenih takozvanih dražljivih poskusih ugotovilo, da ne bedé še kje v globlini sluznice gonokoki.

Sodnik v nebesih.

Asrael, angeli smrti, se je v poletu nad zemljo dotaknil s svojim krilom modrega sodnika. Kadja Asmana. Sodnik je umrl in njegova neumrjoča duša je odšla pred proroka. Bilo je to tik pred vzhodom v raj. Za durmi, pokritimi s cvetjem, kakor z rožnatim snegom, so se čuli zvoki bobnov in petje rajskih deklic, vabečih k nadzemni radosti. V globlini dremajočih gozdov so se oglašili lovski rogovi in zvonki topot konjskih kopit. Na snežnih belih arabskih konjih so lovci drveli za bestrnogimi srnami in divjimi mrjasci.

»Pusti me v raj!« je prosil sodnik Asman.

»Potrpi,« je odgovoril prorok, »najprej moraš povedati, s čim si si ga zaslužil. Tako velewa naš nebeški zakon.«

»Zakon?«

Sodnik se je v znak največje udanosti globoko priklonil in položil roko na čelo in srce.

»To je lepo, da imate zakone in da jih izvršujete. Zato vas moram pohvaliti. Zakon mora biti vedno in povsod in treba ga izpolnjevati. To imate dobro urejeno.«

»No, torej, s čim si si zaslužil raj?« je vprašal prorok.

»Ne morem imeti nobenega greha, nobene krivde!« je odgovoril sodnik. »Vse življenje nisem delal nič drugega, nego obsojati greh in krivdo. Bil sem tam doli na zemlji sodnik. Sodil sem in sicer zelo strogo.«

»Ogovor si se sam odlikoval z osebnimi vrlinami, če si sodil druge! In še strogo!« je pripomnil prorok.

»O vrlinah ne govorim! Bil sem prav tak, kakor vsi. Toda sodil sem, ker sem bil zato plačan.«

»To ni baš velika vrлина,« se je nasmehnil prorok. »Prejemati plačilo! Ne poznam niti enega neplemenitega človeka, ki bi se temu upiral. Stvar je ta-le: ti si obsojal ljudi zato, ker nisi imel tistih vrlin, ki jih tudi sam nisi imel. Zato pa si še dobival plačilo! Oni, ki dobivajo plačilo, sodijo tiste, ki ne dobivajo plačila. Sodnik lahko sodi navadnega smrtnika, toda navaden smrtnik ne more soditi sodnika, četudi bi bil očitno kriv. To je razumno, toda ne vem, če je tudi pravilno.«

»Sodil sem po zakonih,« je odgovoril sodnik suhoparno, »poznal sem jih dobro in po njih sem sodil.«

»No, kaj pa tisti, ki si jih sodila, je vprašal zvedavo prorok, »ali so poznali zakone?«

»Toda kje nekdo, je odgovoril sodnik samozvestno, odkod naj bi to vsi? To ni dano vsakemu!«

»Ti si torej obsojal zato, ker ljudje niso izpolnjevali zakonov, katerih niti poznali niso?« je vzkliknil prorok. »No, kaj? Si-lj poskrbel zato, da bi poučil one, ki jih niso poznali?«

»Sodil sem,« se je kratko odrezal sodnik.

»Ko si videl, da se zakoni kršijo, mar se nisi pobrigal, da bi jih ljudem ne bilo treba kršiti?«

»Dobival sem zato plačilo, da jih sodim.«

Sodnik je mračno in nezaupljivo ogledoval proroka. Celo se mu je nagubalo in iz oči mu je gledal gnev.

In postal je premodruga sodnika nazaj na zemljo.

»Toda kako naj to zadevo opravim, ko sem pa že umrl?« je vzkliknil sodnik.

»Kako to storiš? To je zelo lahko! Vrneš se in poveš, da je bila tvoja smrt dozdavnja!« se je nasmehnil prorok.

»Dobro torej! Če to zadostuje, naj bo!« je dejal sodnik in se povrnul na zemljo, kjer je nadaljeval obsojanje drugih, ne da bi bil sojen sam.

Maščevanje.

Knez Demetrius je bil strašno zaljubljen v lepo Teodoro, tretjo hčerko markiza de Marimara. Teodora je izpolnila trideseto leto in imela je mnogo snubačev. Toda ta krasna deklica se je zakor na bala bolj kakor ognja in je vse snubače odklonila.

Ko je njen oče samovoljno obljubil njeno roko knezu Demetriusu, ni rekla niti besedice, pač pa je skrivaj v globini svoje duše pripravljala knezu Mimitriusu, ki ga ni prav nič ljubila, strašno maščevanje.

V mraku, tik pred svatbo, je poklicala k sebi v sobo dvornega kočijaža: Udal se mu je ter mu takoj nato pokazala vrata, rekoč: »Ne črni o tem, kar se je zgodilo, nikomur niti besede.«

Svatba je bila zelo svečana. Na ustnicah lepe Teodore pa je lebdela grenka nasmehka. Knez je s skrbjo opazoval žalostno nevesto.

Ko je v dvanajstih udarcem ure nastopila polnoč, so odpeljali lepo Teodoro v sobo njenega mladega moža.

Devet mesecev po tem slavlju so na slonokoščene liste napisali ime novorojenca: Artur, sin vladajočega kneza in kneginje Teodore.

Dete je razlo, ljubljeno od očeta in matere. Ko je mali Artur navrtil šesto leto, so ga učili streljati z lokom in kmalu nato ga je upravniki konjušnice — njegov oče — učili iahati. Med tem pa se je v lepi Teodori smejalo od radosti srce, molče je nestrno pričakovala dneva svojega triumfa in maščevanja — kadar bo knezu razodela resnico.

Z osemnajstim letom je Artur odšel v vojsko. Ker je bil prestolonaslednik, je služil samo eno leto. Vrnil se je domov kot polkovnik.

Dan maščevanja se je bolj in bolj bližal. Na Arturjev dvajseti rojstni dan je Teodora poklicala svojega moža v prestolno dvorano.

»Vzel ste me za ženo proti moji volji,« mu je rekla. »Zat sem se nenavdno in grozno maščevala. Knez Dimitrius, ta Artur, ki ste ga Vi ljubili dvajset let, je samo moj sin in ne Vaš! On ima drugega očeta.«

Utilnija je. Vsa radovedna je čakala vpliva svojih besed.

Knez Dimitrius si je prižgal cigareto.

»Napačno ste obveščeni, gospa,« je rekel, »slučaj je ravno nasproten.«

»Kako?« je vprašala kneginja Teodora.

»Artur,« je nadaljeval knez, »Artur je moj sin in ne Vaš. Takoj, ko sem zaznal za Vaše mahinacije, sem Vašega otroka zamenjal v zibelki z drugim otrokom, ki sem ga imel z neko sobarico. To je ta Artur, ki ste ga ljubili in negovali polnih dvajset let. Žal mi je, da ste se tokrat zmotili in svetujem Vam, da pričnete z maščevanjem znova.«

Mednarodni kongres intelektualcev.

V Parizu se je vršil konec decembra 1923 drugi mednarodni kongres konfederacije intelektualnih delavcev. Prvi pripravljali kongres je bil sklican začetkom aprila 1923. O tem kongresu, kakor tudi o glavnih smernicah konfederacije smo na kratko že pisali, ko smo nedavno poročali o ustanovitvi društva intelektualcev za Slovenijo. Po prvem kongresu, ki je bil nekeka predpriprava in se je pečal večinoma z notranjimi organizacijskimi problemi, je sklicala ta važna mednarodna organizacija svoje člane ponovno v Pariz, da razširi svoj delokrog in pritegne nase tudi one narode, ki dosedaj še niso vključeni v konfederacijo. Slavnostna otvoritev II. kongresa se je vršila 27. dec. ob 2. popoldne v navzočnosti pravomočnih delegatov Avstrije, Belgije, Bolgarske, Finske, Francije, Angleške, Romunije in Čehoslovaške. Glavni intelektualci so organizirani v nacionalne konfederacije. Kot gostje so se udeležili kongresa predstavitelji Argentinske, Brazilije, Orške, Jugoslavije, Danske, Kanade, Norveške, Poljske, Severne Amerike, Madžarske in Holandske, kajti te države še nimajo nacionalnih organizacij. Stevilo ostalih gostov in novinarjev je bilo omejeno. Bolgarsko je zastopal samo delegat Stojlov, ker je bil drugi delegat dr. Šišmanov zaradi.

Prvi seji je predsedoval angleški delegat Cloudestey Brereton, za tajnika pa je bil izvoljen francoski delegat Verue. Glavni tajnik mednarodnega izvrševalnega odbora konfederacije Louis Gaillet je referiral o delovanju odbora, ki se je pečal v dobi od aprila do decembra 1923 s različnimi problemi. Tako je razpravljala o preureditvi pravih, o akciji nasprotnikov mednarodnega intelektualnega pokreta, o skupnem delu z mednarodno komisijo za duševno sodelovanje pri Društvu narodov itd. Omenjena komisija je dosegla velike uspehe o tem, da je svet Društva narodov sprejel njen predlog glede zaščite moralnih pravic umolnikov, ustanovitve znanstvene lastnine, zaščite univerzitetnih in strokovnih politikov itd. Referat je bil soglasno sprejet, na kar so delegati osamih držav poročali o delovanju svojih nacionalnih konfederacij. To poročilo je razvidno, da organiziranje intelektualcev povzroča hitra nastajanja.

Po končani otvoritveni seji so bili delegati povabljeni k pariskemu županu, ki jim je po prišrčnem sprejemu obrazložil zgodovino svetovnega pokreta za skupno akcijo intelektualnih delavcev. Naglašal je potrebo mednarodne organizacije intelektualcev, čijih individualizem in mističen idealizem jih zelo pogosto pripravi do tega, da pozabijo na svoje interese. Intelektualci so po njegovem mnenju pri vseh narodih tista družabna sila, ki usmerja življenje in delovanje na vseh poljih socialnega življenja, ki pa za to svoje veljavno delo ne dobiva niti toliko nagrade, da bi bila zadržana njena eksistenca. Vzrok temu je iskati v razcepjenosti, v stanovski, politični in svetovno-nazorni diferenciaciji intelektualcev samih. Ta globoko vkoreninjena razcepjenost je zlo, ki mora biti čim prej iztrebljena. Edino krepko mednarodno organizacijo vseh intelektualcev od vseučilišnega profesorja in znanstvenika do najnižjega uradnika je ona zanesljiva pot, ki vodi duševno delo iz sedanje gmočne krize do popolne veljave. Francoski in angleški delegat sta se zahvalila v osobi župana pariški občini za gostoljubnost in izrazil v imenu kongresa nado, da bo Pariz tudi v bodoče ono središče francoske kulture, kjer bodo našli intelektualci vsega sveta vedno bratsko pomoč in oporo.

To in ono.

MLADOTURSKI IMPERIJALIZEM.

Iz Moskve so prihajala zadnje čase pogostoma poročila, da pripravljajo Mladoturki oborožen konflikt s sovjetskimi Rusijo in da že delajo vojaške priprave na transkavkaski mej. Sedaj se pa iz Angore pripoveduje dan in dan, kako da hočejo Rusi napasti turško ozemlje in da so oni najnevarnejši sosedje. Govori se o ruskem oboroževanju v Kavkazu in zlasti napadajo zvezo kavkaskih rodov, katere je uničila neodvisnost posameznih kavkaskih državnih tvorb. Zdržitelj kavkaskih rodov je bilo Turkom že od nekdaj trn v peti in tudi ostane, dokler se ne posreči Turčiji spraviti po svojo hegemonijo večji del kavkaskih malih držav. Turško časopisje zahteva neprestano, da se doseže razpustitev kavkaskih konfederacij, kar kaže v jasni luči mladoturški imperijalizem. Turci v Moskvi se pojavljajo potom turške diplomacije. Tamkajšnji zastopnik nastopa vedno bolj energično v prilog kavkaskih Mohamedancev in včasih tudi grozi za slučaj, da bi si hotela sovjetska Rusija podjarmiti kavkasko državo. Turkom gre pri tem tudi za odstop province Batum z znanim pristanščem v korist Turčije. O usodi Kavkaza se v turški prestolici dan na dan razpravlja in pripravljajo se raznovrstni načrti. Tam so zbrani nadalje razni zastopniki z namenom, da bi počasi skovali velenuslilanski blok proti Rusiji.

V Kavkazu, kamor prihajajo točne vesti o vseh turških namelih, je naraslo vnmirjenje in oroženje in kavkaska ljudstva, predvsem Armeni, dobro vedo, kaj jih čaka. Armeniji preti razdelitev, ako bi se imel spor med velturško idejo in Rusijo izigrati na tleh Transkavkazije. Da pa Turčija na zvezo s sovjetskimi Rusijo ne pologa baš mnogo vrednosti, kaže okoliščina, da si išče Angora že nove zaveznike v najbližnjem sosedstvu Rusije t. j. v Romuniji in celo v baltičnih državah. S Poljsko pa se zgodovinska vez, ki je nekdaj objemala obe državi, že obnavlja in ovacija, katere je bil deležen zastopnik Angore v razpravi poljsko-turške trgovske pogodbe v varšavskem seimu, ni ostala brez vtiska v Moskvi. K tem političnim ciljem nove Turčije se pridružuje še vprašanje kalifata, ki se izrablja tudi politično, da se tako zavije ideja muslimanskega bloka z verskim nimbusem.

Vse to napravljaja Transkavkazijo za pozorišče, polno razstrelivnih sil, s katerimi se lahko razvili dalekosežni boji med Rusijo in Turčijo. Iz Angore prihajajo zajedno poročila o potrditvi železniških zgradb s strani vlade iz Angore preko Sivasa do Erzeruma in le letos se določi za ta načrt 10 milijonov turških liber. Zraven se zgradi tudi črta Sivasa-Pamsun. Vse železnice se zgradijo v najkrajšem času. Ako pogledamo na zemljevid, vidimo jasno, kam merijo nove turške železniške ceste, po katerih se hoče udeležiti in uveljaviti mladoturški imperijalizem, ki sili sovjetsko Rusijo, da se peča vedno intenzivneje s turškimi prizadevanji, katere hočejo napraviti najprej nemir in nered na ruski meji in potem vdreti na rusko zemljo ter zasopodovati v splošno škodo vzhodnega Slovanstva.

KONEC HAREMA.

Po vestih iz Angore se bliža haremu konec. Moški prenoje, od despotizma Osmanov osvobodene Turčije, hodijo po novih potih. So to pota svobode, ki so jim bila prepisana od njihovih — žen. Očitno pod vplivom mladega in srečno samo enkrat poročenega predsednika Kemal paše, je parlament sprejel zakonski predlog, po katerem se prvi zgodovinski predpovednik Muslimanov, množestvo, prepoveduje in drugič je sprejeta nič manj važna novotaria, ki daje turški ženi pravico zahtevati ločitev od svojega moža. Po koranovem zakonu je imel to pravico dosedaj samo možki. Če bo ta zakon sprejet, tedaj se bliža haremu konec in konec bo romantike, ki jo je haremu užival v obeh vseh obeh, ki ga niso imeli.

V resnici je ta preureditev le posledica spremembnih časov, ki so se vzporedno z moderniziranjem tako duševnega, kot tmebolj gospodarskega življenja v turški družbi začeli razvijati. Običaje in enozakonsko življenje je že stare in je v praksi že veliko bolj uveljavljeno, nego si to predstavlja zapadnoevropska fantazija. Harem stane danar in množestvo

Ostali sejam so predsedovali po abecednem redu delegati vseh v konfederaciji vključenih držav. Na seji 28. decembra je bila sprejeta ustava mednarodne konfederacije intelektualcev. Živahno debato je povzročilo sporno vprašanje glede sprejema v konfederacijo onih držav, ki niso članice Društva narodov. Končno je bil sprejet kompromisni predlog francoske in angleške delegacije, po katerem se bodo sprejemali v bodoče v konfederacijo vsi narodi brez razlike. Denarna sredstva bo črpala konfederacija iz prispevkov nacionalnih organizacij. V svrhu redakcije čl. 4 ustave, ki govori o ciljih in metodah konfederacije, je bila izvoljena posebna komisija iz francoskih belgijskih in bolgarskih delegatov. Po končani drugi seji je društvo »la Bienville Française« priredilo na čast delegatov svečan banket.

Na seji dne 29. decembra je bila definitivno sprejeta ustava in pravilnik vršile so se volitve odbora in določeni je bil program mednarodne konfederacije za tekoče leto. Kongres je bil zaključen z velikim entuziazmom in iskreno željo, da bi konfederacije čim prej združile pod svojim okriljem duševne delavce vsega sveta.

vzdržujejo dandanes samo še bočati in nazadnjaški ljudje. Splošen občaj je že danes, imeti samo eno ženo. Nasiravno je odprava množestva v današnji Turčiji samo oblastno potrdilo že prej vladajočega razmerja, je to vendar sipton energije in reformnega duha v zakonodaji Angore, vredno upoštevanja. Kakor bo moderna Turčija odvrkla jašmak, skrivnostno kopreno, tako bodo tudi turški državni omejitve pravice kalifata na njegove stroge verske funkcije. Naravno je, da bodo radi tega nastali prepadi in življenske disonance, ki bodo mirno sožitje starih in mladih resno ogrozili in povzročili rane, katere bodo ozdravljene šele po eni generaciji.

RDEČ SNEG.

Belo, kakor sneg ali belo, kakor mleko, pravimo, kadar hočemo označiti čisto belino. Druga primera z mlekom pa se zdi bolj zanesljiva, kajti sneg ni vedno bel. Imamo namreč tudi rdeč sneg. V visokih Alpah, na v planinah severnih mrzlih krajev se pogosto opaža rdeč in celo krvav sneg. Če plaсти snega dobivajo blede ali temnordečo barvo. To je samo tanka plast na površini, spodaj pa je sneg seveda bel. Ako položimo kosček takega snega pod mikroskop, opazimo, da v njem mgole izredno majhni enostankni organizmi, takozvani chlamydomonas nivalis. V njih nahajamo rdečo tvarino, hematohrom, ki povzroča ta izreden pojav. Ti organizmi se nahajajo v veliki količini tam, kjer je sneg pokrit s tanko plastjo prahu. Ker pa prah zelo absorbira solne žarke, se začne sneg tati in v vodi se pojavi množica chlamydomonas, čijih barva preide na vso plašt. Slični pojavi so seveda bolj redki in poznajo jih večinoma samo turisti.

ANGLEŠKA NOTRANJA POLITIKA.

Volitve so postavile v Angliji tri stranke, ki se zaenkrat vse medseboj sovražno gledajo, to so liberalci, konservativci in socialisti.

Liberalci sam' zase ne morejo ničesar, zaenkrat tudi ničesar nečelo slišati o kakih koalicih.

»Saj nismo najete čete,« je zaklical g. Asquith, njih voditelj, »da bi prešli iz enega tabora v drugega.«

To je res. Toda razen odprte, javne, pozitivne koalicije se da stvoriti tudi nema, negativna.

Zaenkrat seveda tudi o taki zvezi med konservativci in liberalci niti govora ne more biti... Kot izgleda, ima g. Asquith mnogo rajši konservativni kot socialistični kabinet. Kot je znano, se stvoril v najkrajšem času socialistična vlada in liberalci upajo, da se bo to ministrstvo, kar se tiče notranje, posebno finančne politike, gibalo v pametnih prilagoditvah mejah. Podpirali ga bodo samo pod tem pogojem. V zameno za to bi mu pustili večjo svobodo v zadevah zunanje politike. Najhuje, kar očita sedanjemu Baldwinovemu kabinetu, je to, da se je po njih mnenju nesmotorno skoraj poniževalno obnašal napram evropski krizi.

Če ti očitki ne izvirajo samo iz strankarskega nasprotstva, bi morala torej Anglija začeti bolj izrazito, bolj aktivno, bolj smoteno politiko.

V čem bi pač obstojala taka politika? Morda čim najhitreje in z najkrepkejšimi sredstvi urediti reparacijski problem? Najenostavnejši način bi pač morda bil, pritiiti Francijo, da se umakne iz Porurja, da pusti to, kar ji je Nemčija dolžna, da kar z gobo izbršče dolg. Ogotovo bičilo Angležev bi to morda želelo, večina naroda seveda misli o tem drugače. Toda če bi se prigodil ta slučaj, bi Francija gotovo nikoli ne privolila v to, da se jo oropa jamstva, ki ga vključuje tolikim težavam krepko v roki drži. Prisilili k temu se pa ne da od nobene strani in sicer samo radi tega, ker je ni sile, ki bi to premogla.

Vsak poskus, delati bolj aktivno zunanjo politiko, bi se moral končati brez vsakega praktičnega rezultata in bi se moral tako napeti franko-britanske odnose, da bi prišlo do nevarnosti preloma. Državniki kot g. Asquith ali lord Grey so se pa vedli vedno skrajno lojalno napram Franciji in brez dvoma ne bodo skušali podpirati zunanje politike soc., če bise ne osti napetosti proti Franciji. Vsaka taka politika bi seveda navduševala Nemčijo in to bi bila še najnevarnejša stran vsa zadeva.

Nemci bodo skušali seveda na vsak način urediti vprašanje reparacij in če je mogoče tako, da ali ne bi ničesar plačevali ali pa plačilo opravili o sv. Nikoli. Nemci računajo na to, da gre pri gotovih krogih v Angliji kot tudi drugod po svetu, denar pred pravico, in upajo, da se jim bo posrečilo spraviti Francijo ob reparacijsko svoto. Bk.

KAKO SE POSTAVI MESTO V ŠESTIH DNEH.

Neki ameriški novinar je posetil prekratim glasovitega arhitekta Dana Morrila, iznajditelja betonskih zgradb in slika potek svojega interesantnega obiska takole. South Norwalk leži komaj dobro uro z eksprezom vlakom od New Yorka. Arhitekt Morrill me je že prikaloval. V malem Fordavtu me je takoj peljal k neki hiši, katere zidava se je pričela šele pred par dnevi. To ima biti enonadstropna vila z osmimi sobami in vsemi mogočim komfortom. Morrill je imel nalog, vilo sezidati tekom 8 dni. Upaj pa je, da zgradbo dokonča še pred tem terminom. Zgradba hiše po Merillovi metodi izgleda otročje lahka. Delo je v resnici sila enostavno. Med dve prešani metalni plošči se vlije topel in tekoč betonski material. Plošče so približno 50 centimetrov visoke. Po štirih urah je betonski zid že skoraj trden suh in metalne plošče se lahko odstanijo. Obe plošči se sedaj pomakneta za 50 cm višje in je na ta način o 8 urah izgotovljen zid v višini enega metra. Pri delu je zaposlenih 12 delavcev, ki med časom, ko se beton suši, že delajo na drugi zgradbi. Tekom štirih ur je 12 delavcev v stanju postaviti 6 do sedem betonskih zidov in po preteku roka se vrnejo zopet k vili, kjer nadaljujejo z delom. Vzpostavitev zida enonadstropne vile potrebuje skupaj 40 ur. Morrillov betonski material je poren, tako da njegovi zidovi ne »svicajo«, kot je to strokovnjaški izraz. Zid je sicer precej tanjši kot iz opeke, vendar je odpornejši, trdnjši in kar je glavno — za 40% cenejši. Vsekakor so hiše priprave, brez okrasov, mogoče tudi nekoliko temne. Vendar se v Ameriki letno sezida do 20 tisoč sličnih zgradb. Po Morrillovi metodi se bi s 400 do 500 delavci tekom šestih dni dalo sezidati celo mesto. Po tem načinu se sedaj že tudi v Evropi zidajo poslopja, povsem v opustošenih krajih Francije.

★ ★ ★

* Intimni ljubavni sestanki v kopeji. Sarajevske »Večerne Novosti« prinašajo pikantno dogodbinjo od dveh ljubavnih parčkov, zasačenih v kabini nekega sarajevskega kopaljšča. Lična družba, dve dami in dva gospoda, se je redno sestajala v kabini I. razreda. Nekega dne — zunal je bilo mraz — sta se oba parčka zopet sestala v topli kabini. Ko je prvi par skušal zapustiti svoje idealno gnezdo, je bil nenadoma silno presenečen, videč pred seboj dva detektiva. »Sta li vidva zakonca?« Globok molk. »Toda prosim vaše ime gospodin in gospodična?« Sledilo je izgovarjanje. Jok, prošnja. »Gospoda oprostita, nikoli več — osramotili me bodele — ubili me se —« Ali vse ni nič pomagalo. Čurvarja javnega reda in morale sta ostala neizprosa. Nekoliko za tem je izšel iz kabine drugi par. Doletela ga je ista usoda. Cela družba je bila odvedena na policijo. Obe dami sta izbruhli v krčevit jok. Bilo je tudi padanje v nezavest. Toda dežurni uradnik je bil že navajen sličnih prizorov in niso ga ganili. Po končanem zaslišanju sta bili dami izpuščeni iz zapora pod pogojem, da se drugega dne javite Ni znano, kaj je bilo dalje. Ali ugotovljeno je, da je bila ena dama iz »boljših krogov« ter je bila obdržana v zaporu, druga pa je bila kot venerično okužena odpisana v bolnico. Tako je končal ljubavni sestanek dveh parčkov.

* Če so ženske raztresene... V Lipskem se je dogodil pred kratkim slučaj, ki je napravil splošno veselost po celem mestu. Gospa X., dama iz boljše družbe, je prispela baš iz modnega salona gospe M., kjer je pomerjala zase novo toalet. Pred salonom jo je čakal avto. Gospa X. je med potjo začutila velik apetit in ukazala je sofeju, da ustavi pred neko ugledno kavarno. Bilo je prav toplo v električno segretem kupeju. Gospa X. je slekla svoj plašč in — — — toliko, da je ni zadel kap! V ogledalu vis-avis je opazila postav v desoriju, brez obleke — pri Bozu, brez obleke — videla je sebe tako natančno, kakor je stala v modnem salonu pri pomerjanju obleke. Natakaj je od začudenja skoraj slično odpril usta, poslovdja je zgubil zavest, odletel je v natarja, ki je baš noli posodo, katere se je znašla na tleh. Neke deklica je zakrčala na glas, dvorana je zagrmela od smeha gostov, gospa X., ki pa je menila, da sanja, je padla na kolena. Nekateri gostje, ki so videli gospo X. v nežnem čipkastem spodnjem krilu, preko ram pa samo tenak trak, so obstali kot okameneli. Prva se je znašla neka dama, ki je gospo X. obdala s plaščem. Nato pa je bila v podzvesti prepeljana na živčno kliniko. Približno istočasno pa je lasinica modnega salona v svoje največje presenečenje opazila pozabljeno obleko. Skrajno razburjena je pohitela k soorogu gospe X., ki je postal tudi zelo presenečen, videč samo obleko brez vsrbeine. Končno se je cela zadeva pojasnila in ga. X. je zopet lahko zapustila kliniko — ali sedaj običena.

* Statistika francoskega prebivalstva. Po prvih statističnih podatkih delavskega ministrstva izkazuje ljudsko gibanje Francije v pretepletem letu: 584.458 rojstev in 506.007 smrtnih slučajev, torej rojstev več 78.451.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSKA
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.